

Regeringens proposition

1977/78: 186

med förslag till lag om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel;

beslutad den 27 april 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa begränsade ändringar i lagen om tillfällig handel.

Tillstånd till tillfällig handel skall fortfarande meddelas mycket restriktivt. Huvudregeln är att tillstånd kan ges endast om handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Särskilda skäl skall dock kunna beaktas. Vidare föreslås lättnader för tillverkare att till allmänheten sälja varor som de själva har tillverkat. Nya regler föreslås också som skall underlätta för konsumenterna att nå tillfälliga försäljare för reklamation och liknande.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel

Härigenom föreskrivs, att 1, 3, 4 och 9 §§ lagen (1975: 985) om tillfällig handel skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Med tillfällig handel förstås i denna lag att någon yrkesmässigt salubjuder medförda varor på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring.

Med tillfällig handel förstås i denna lag att någon på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring yrkesmässigt salubjuder varor som han för med sig.

Som tillfällig handel anses icke,

1. försäljning till näringsidkare,

2. torghandel eller handel på marknad, mässa eller utställning,

3. handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617),

4. kringförings- eller utomhus-handel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt saluföres eller framställes där,

5. sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person.

2. torghandel eller handel på sådan marknad som avses i kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader eller på mässa eller utställning,

3. handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) eller i samband med sådan allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk som avses i 1 § lagen (1956: 618) om allmänna sammankomster.

3 §¹

Tillfällig handel får drivas endast efter särskilt tillstånd.

Tillstånd fordras dock icke för

1. kringförings- eller utomhus-handel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt saluföres eller framställes där,

2. sedvanlig auktionsförsäljning

¹ Senaste lydelse 1975: 1363.

Nuvarande lydelse

Svensk medborgare och utlänning som har permanent uppehållstillstånd får dock utan tillstånd driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslojd. Vidare får, förutom svensk medborgare, utlänning som har permanent uppehållstillstånd utan tillstånd driva tillfällig handel med tryckt skrift.

Föreslagen lydelse

av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person.

Svensk medborgare och utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge får utan tillstånd driva även tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslojd. Vidare får, förutom svensk medborgare, utlänning som nu har nämnts utan tillstånd driva tillfällig handel med tryckt skrift.

4 §

Tillstånd enligt 3 § får lämnas i fråga om varor som tillhör konkursbo eller, i fråga om andra varor, om särskilda skäl föreligger. I sistnämnda fall skall främst beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

Tillstånd enligt 3 § får lämnas för handel med varor som tillhör konkursbo eller för handel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt framställs där. I fråga om annan handel får tillstånd lämnas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt eller om annars särskilda skäl föreligger.

9 §

Den som driver tillfällig handel, för vilken fordras tillstånd enligt denna lag, skall genom anslag i eller vid försäljningsställe samt i reklam och på kvitton och emballage tydligt ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Tillståndsbeviset skall i huvudskrift eller styrkt avskrift medföras vid handelns utövande och visas upp vid anfordran.

Den som driver tillfällig handel, för vilken ej fordras tillstånd enligt denna lag, skall vara försedd med bevis om sitt namn och hemvist. Beviset skall visas upp vid anfordran.

Den som driver tillfällig handel skall vid handelns utövande genom anslag i eller vid försäljningsställe eller på annat sätt lämna tydlig uppgift om sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Om tillstånd fordras för handeln enligt denna lag skall till köpare vid sammanträffandet överlämnas handling med nämnda uppgifter.

Vidare skall, om tillstånd fordras enligt denna lag, tillståndsbeviset i huvudskrift eller styrkt avskrift medföras vid handelns utövande och visas upp vid anfordran.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

Lagen tillämpas även i fråga om ansökan som görs före ikraftträdandet och avser tillstånd för tid därefter.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag

· PROTOKOLL

vid regeringssammanträde

1978-04-27

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Olsson, Dahlgren, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo, Wirtén

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel

1 Inledning

Lagen (1975: 985) om tillfällig handel (ändrad 1975: 1363) trädde i kraft den 1 juli 1976.

Under hösten 1977 har inom handelsdepartementet, mot bakgrund av att från olika håll har anförts att lagen inte har fungerat tillfredsställande, företagits en översyn av lagen. Därvid har utarbetats promemorian (Ds H 1977: 3) Vissa ändringar i lagen om tillfällig handel. Promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga A*.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av riksåklagaren (RÅ), Svea hovrätt, rikspolisstyrelsen (RPS), kommerskollegium (KK), näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentverket, statens pris- och kartellnämnd (SPK), statens invandrarverk (SIV), länsstyrelserna i Gävleborgs län, Göteborgs och Bohus län, Kronobergs län och Norrbottens län, länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON), ordningsstadgutredningen (Kn 1977: 02), Svenska kommunförbundet, Kooperativa förbundet (KF), Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund, Svenska företagens riksförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Handelsanställdas förbund och Svenska handelskammarförbundet. Landsorganisationen i Sverige (LO) har hänvisat till det yttrande som har avgetts av Handelsanställdas förbund.

Svensk industriförening och Tjänstemännens centralorganisation (TCO) har beretts tillfälle att avge yttrande men förklarat sig avstå därifrån.

Remissinstanserna har bifogat yttranden, RÅ från åklagarmyndighe-

terna i Stockholm och Göteborg, KK från Gotlands handelskammare, Västerbottens handelskammare, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län, Stockholms handelskammare samt handelskammaren i Gävle, länsstyrelsen i Gävleborgs län från Gävleborgs läns köpmannaförbund och konsumentutskottet i Sandvikens kommun samt länsstyrelsen i Kronobergs län från bl. a. konsumentnämnden i Växjö kommun.

Yttranden över promemorian har dessutom inkommit från skrothandelsutredningen (H 1974: 04) och Trädgårdsnäringsens riksförbund.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga B*.

2 Gällande rätt, förslagen i promemorian och remissyttrandena

I fråga om innehållet i gällande rätt och förslagen i promemorian hänvisas till *bilaga A* och i fråga om remissyttrandena till *bilaga B*.

3 Föredraganden

3.1 Inledning

Den tillfälliga handeln regleras av lagen (1975: 985) om tillfällig handel som trädde i kraft den 1 juli 1976 (ändrad 1975: 1363). Med tillfällig handel förstås att någon yrkesmässigt salubjuder medförda varor på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring. Som tillfällig handel anses dock inte 1) försäljning till näringsidkare, 2) torghandel eller handel på marknad, mäsas eller utställning, 3) handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617, 9 § ändrad senast 1976: 1003), t. ex. idrottstävling, cirkusföreställning samt tivoli- och marknadsnöjen, 4) kringförings- eller utomhushandel, vilken utgör ett underordnat led i en rörelse som annars bedrivs på stadigvarande driftställe och avser sådana varor som regelmässigt saluförs eller framställs där (s. k. kompletteringshandel) samt 5) sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person.

För att få driva tillfällig handel behövs tillstånd. Svensk medborgare och utlänning som har permanent uppehållstillstånd får dock utan tillstånd driva handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslojd. Vidare får, förutom svensk medborgare, utlänning som nu har nämnts driva tillfällig handel med tryckt skrift.

Fråga om tillstånd prövas av länsstyrelsen i det län där försäljningen skall äga rum eller, såvitt gäller vissa utlänningar, av kommerskollegium. Tillstånd får lämnas i fråga om varor som tillhör konkursbo eller, i fråga om andra varor, om särskilda skäl föreligger. I sistnämnda fall skall främst beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse

från konsumentsynpunkt. Talan mot tillståndsmyndighets beslut kan föras hos regeringen. Tillstånd kan förbindas med särskilda villkor och föreskrifter samt skall avse ett eller flera varuslag och gälla för bestämt tillfälle eller under viss tid, inte över tre år.

Om tillstånd behövs för handeln skall tydlig uppgift om namn, fast adress och telefonnummer anges på anslag i eller vid försäljningsställe, i reklam samt på kvitton och emballage. Tillståndsbeviset skall i huvudskrift eller styrkt avskrift medföras vid handelns utövande. Om tillstånd inte behövs skall bevis om namn och hemvist medföras. Bevis skall visas upp vid anfordran.

På den tillfälliga handelns område gällde tidigare förordningen (1968: 654) om tillfällig handel. Enligt denna förordning skulle tillstånd att driva tillfällig handel i allmänhet meddelas om det inte förelåg skäl till antagande att sökanden med hänsyn till sina personliga förhållanden inte var lämplig att driva verksamheten eller att denna kunde störa allmän ordning. Vid tillståndsprövningen skulle alltså inte beaktas om det från konsumentsynpunkt förelåg något behov av försäljningen.

Sedan olika krav hade framställts om en ändring av 1968 års förordning utarbetades år 1973 inom handelsdepartementet en departementspromemoria (Ds H 1973: 3).

I promemorian framhölls att den fråga som särskilt hade aktualiserat en utökad reglering hängde samman med den fasta handelns intresse av att skyddas mot konkurrens. Att tillfällighetsförsäljare vid en jämförelse i vissa hänseenden hade ett förmånligare utgångsläge kunde dock enligt promemorian inte anses motivera restriktioner mot försäljningsformen som sådan. Den fasta handelns önskemål om skydd mot tillfällig handel kunde endast beaktas i den mån konkurrensen från den tillfälliga handeln medförde nackdelar för konsumenterna och samhället i stort. Det betonades att tillfällig handel som endast förekom då och då på en ort i allmänhet inte kunde utgöra någon fullgod ersättning för den fasta handeln. På lång sikt torde det därför vara en nackdel från konsumentsynpunkt om den tillfälliga handeln fick sådan omfattning att den slog ut fast handel inom vissa branscher på en ort. Risken för ett sådant utkonkurrerande borde inte lämnas obeaktad och talade för en vidgad reglering av försäljningsformen.

Som ytterligare skäl för en begränsning av handeln anfördes i 1973 års promemoria även konsumenternas intresse av skydd mot undermåliga varor samt att de begränsade kontrollmöjligheterna kunde främja bl. a. brott mot skattelagstiftningen. Vidare framhölls bl. a. att de anställdas löne- och sociala förmåner inte motsvarade vad som gällde för dem som arbetade inom den fasta handeln samt att en snedvriden konkurrenssituation därigenom kunde uppstå.

I propositionen (prop. 1975: 52) med förslag till lag om tillfällig handel anförde dåvarande departementschefen (s. 35—36) att det från

många håll visserligen hade betonats vikten av fri konkurrens mellan olika försäljningsformer, men att det samtidigt hade framhållits att de fria former under vilka tillfällig handel förekom inte var acceptabla. Även departementschefen fann att den kritik som hade anförts hade en sådan tyngd att en vidgad reglering av handelsformen var nödvändig. Det framlagda lagförslaget antogs i väsentliga delar av riksdagen (NU 1975/76: 3, rskr 1975/76: 32). Till stor del bygger lagen på 1968 års förordning. I fråga om motiven till de bestämmelser som inte har ändrats i sak hänvisas i förarbetena till vad som uttalades vid tillkomsten av denna förordning (prop. 1968: 98, 3LU 1968: 3, rskr 1968: 333).

Inom handelsdepartementet har under hösten 1977, mot bakgrund av att från olika håll har anförts att lagen om tillfällig handel inte har fungerat tillfredsställande, företagits en översyn av lagen. I en upprättad departementspromemoria (Ds H 1977: 3) har föreslagits vissa ändringar. Promemorian har remissbehandlats.

3.2 Allmänna synpunkter

De förslag som redovisas i den föreliggande promemorian har begränsad räckvidd. De innebär till större delen tekniska justeringar av den gällande regleringen av den tillfälliga handeln. Innan jag går in på dessa förslag vill jag ta upp några mera principiella frågor rörande regleringen.

Som framgår av det föregående byggde lagstiftningen om tillfällig handel före 1975 års ändringar på principen om näringsfrihet. Vid tillståndsprövningen beaktades i stort sett inte behovssynpunkter utan endast sökandens personliga lämplighet. När dessa grundsatser övergavs år 1975, åberopades som skäl främst vissa olägenheter för konsumenterna i samband med tillfällig handel. Regleringen skärptes kraftigt med det uttalade syftet att starkt begränsa förekomsten av denna handelsform.

Det kan sättas i fråga om de långtgående inskränkningar i näringsfriheten som den nuvarande regleringen innebär verkligen är nödvändiga för att man skall komma till rätta med de olägenheter som har påtalats. Särskilt kan påpekas att förutsättningarna för att ta till vara konsumenternas intressen under senare år har förbättrats väsentligt genom olika konsumentpolitiska åtgärder. Vid remissbehandlingen av den nu föreliggande promemorian har också några remissinstanser anförts att en vidare översyn av regleringen bör göras. Bl. a. finner näringsfrihetsombudsmannen (NO) liksom Sveriges industriförbund det principiellt tveksamt främst från konkurrensbegränsningssynpunkt med en särskild reglering inom den tillfälliga handelns område av den art som nu gäller. Statens pris- och kartellnämnd (SPK) anför att tillfällig handel kan vara av väsentlig betydelse från konsumentssynpunkt genom

att dels ge den stationära handeln konkurrens, dels erbjuda ett avvikande sortiment eller tillhandahålla varor som inte saluförs av den stationära handeln.

Mot denna bakgrund kan det finnas skäl att, när ytterligare erfarenheter har vunnits av den nuvarande regleringen, göra en vidare översyn av regleringen.

Jag går härfter över till de förslag som läggs fram i promemorian. Utgångspunkten för dessa förslag är att det från flera håll har sagts att lagen inte har fungerat tillfredsställande samt att krav har framställts om ändringar. De synpunkter som har framförts från bl. a. utövare av fast och tillfällig handel, länsstyrelser, polismyndigheter samt regionala och kommunala konsumentverksamheter sammanfattas i promemorian enligt följande.

1. Lagen är i olika hänseenden svårtolkad, bl. a. i fråga om vad som skall anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

2. Tillfälliga försäljningsformer som inte omfattas av regleringen, bl. a. torghandel, har ökat i omfattning. Vidare synes tillfällig handel bedrivas förhållandevis ofta utan att behövligt tillstånd sökes.

3. Konsumenterna saknar ofta möjlighet att nå tillfälliga försäljare för reklamation vid tillfälliga försäljningsformer som inte omfattas av lagen.

4. Tillståndsreglerna har från vissa håll ansetts tillämpas alltför restriktivt och från andra håll alltför liberalt.

I promemorian anförs att översynen i huvudsak endast har gällt de frågeställningar som har aktualiserats vid tillämpningen av lagen eller genom de framförda synpunkterna. De framlagda förslagen syftar bl. a. till att minska möjligheterna att kringgå lagen och till att ge konsumenterna bättre information om tillfälliga försäljare av olika slag. Beträffande tillståndsprovningen föreslås att tillstånd också i fortsättningen skall ges mycket restriktivt och att det i allmänhet måste krävas att den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. En viss uppmjukning föreslås dock ske. Bl. a. skall tillverkare i ökad utsträckning få sälja varor som de själva har tillverkat.

Förslagen i promemorian har i det hela fått ett gynnsamt mottagande under remissbehandlingen. Invändningar framförs visserligen på några punkter, men flertalet remissinstanser delar uppfattningen att ändringar nu bör göras inom ramen för lagstiftningen för att främst komma till rätta med förekommande oklarheter och missförhållanden. Även jag finner det lämpligt att göra vissa ändringar. Jag kommer i det följande att behandla de olika förslagen i promemorian.

3.3 Regleringens tillämpningsområde m. m.

Som jag tidigare har anfört (avsnittet 3.1) anses vissa försäljningsformer, bl. a. torghandel och handel på marknad, inte som tillfällig handel.

I promemorian föreslås en utvidgning av lagens tillämpningsområde. Alla tillfälliga försäljningsformer, med undantag av försäljning till näringsidkare, som kan falla in under begreppet tillfällig handel bör enligt promemorian anses som sådan handel. Avsikten med den föreslagna utvidgningen är dock inte att i motsvarande mån utvidga kravet på tillstånd för att få driva handeln. I stället är syftet att försäljningsformerna skall föras in under bestämmelserna om skyldighet för tillfällighetsförsäljarna att lämna uppgift om sitt namn m. m. Beträffande torghandel och handel på marknad föreslås dock att denna handel skall underkastas samma reglering som gäller för tillfällig handel med livsmedel m. m. (jfr avsnittet 3.1), dvs. handeln får utan särskilt tillstånd drivas endast av svensk medborgare och utlänning som har en viss fast anknytning till Sverige.

I promemorian anføres att den som driver tillfällighetsförsäljningar i de former som f. n. inte faller in under begreppet tillfällig handel inte heller omfattas av bestämmelserna i lagen om tillfällig handel rörande skyldighet att lämna uppgift om sitt namn m. m. Möjligheten till reklamation är därför ofta helt obefintlig. Beträffande torghandeln framhålls dock att innehavare av fast saluplats i allmänhet enligt lokala stadgor är skyldig att ha en namnskylt på saluståndet.

Enligt promemorian har vissa krav framställts om en bättre kontroll av främst torghandeln och handeln på marknad. Torghandeln förefaller enligt promemorian ha ändrat karaktär och alltmer kommit att avse varor som tidigare inte har förekommit i någon större utsträckning på torgen. Ett tillståndssystem som avser all torghandel eller endast vissa varor bör dock inte genomföras. Inte heller bör handeln på marknad regleras på motsvarande sätt. Genom vad som har föreslagits beträffande torghandeln och handeln på marknad kan dock enligt promemorian från konsumentsynpunkt vinnas den fördelen att denna handel kommer att bedrivas under mera fasta och kontrollerbara former, vilket bl. a. torde kunna underlätta för konsumenterna att nå tillfälliga försäljare för reklamation och liknande.

Vad som har föreslagits har godtagits eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser, men några instanser har kritiska synpunkter beträffande förslaget rörande torghandel och handel på marknad.

Jag delar uppfattningen att skäl talar för att ändringar bör göras som syftar till att underlätta för konsumenterna att nå tillfälliga försäljare för reklamation och liknande. Däremot finner jag, mot bakgrund av vad jag tidigare har anfört om behovet av den nuvarande regleringen (avsnittet 3.2), inte anledning att överväga några ändringar som innebär

ett mera långtgående tillståndstvång än vad som f. n. gäller.

De framställda kraven om ändringar har gällt främst torghandeln. Vid lagens tillkomst anfördes (prop. 1975: 52 s. 39) att eventuella problem avseende denna handel bäst torde kunna lösas genom att de beaktas av kommunerna vid dessas uthyrning av torgplatser. Ordningsstadgeutredningen (Kn 1977: 02) och Svenska kommunförbundet anser att denna handel alltså bör kunna falla utanför regleringen. Det framhålls att handeln regleras bl. a. genom lokala torghandelsstadgor, i vilka regelmässigt finns föreskrifter som tillgodoser det föreslagna informationssyftet. Med hänsyn till vad sålunda har anförts vill jag inte nu föreslå någon ändring beträffande torghandeln.

Handeln på marknad är underkastad reglering i kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader (ändrad senast 1951: 657). Enligt ordningsstadgeutredningen kommer regleringen av marknader att ses över. Jag delar utredningens uppfattning att det därför f. n. inte är motiverat att föra in denna handel under lagen om tillfällig handel.

Enligt min uppfattning föreligger inte heller tillräckligt starka skäl från konsumentsynpunkt att under regleringen föra in försäljningsformer som handel på mäsas och utställning eller handel anordnad i samband med offentlig tillställning. Denna handel får ses främst som ett komplement till en verksamhet som inte utgör tillfällig handel. I allmänhet torde det inte föreligga någon svårighet för konsumenterna att få reda på vem som har anordnat försäljningen. Vidare bör beaktas att erforderliga ordningsföreskrifter för handel vid offentlig tillställning kan meddelas med stöd av allmänna ordningsstadgan.

I övrigt ansluter jag mig till vad som har föreslagits i promemorian. Som tillfällig handel bör således anses dels s. k. kompletteringshandel, exempelvis försäljning från butiksfordon som utgår från en fast butik, dels sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person. Liksom tidigare skall dock dessa former av handel få bedrivas utan särskilt tillstånd. Genom den föreslagna ändringen kommer denna handel att omfattas av bestämmelserna om skyldighet att lämna uppgift om namn m. m. Hithörande frågor kommer jag att behandla närmare i avsnittet 3.5.

I promemorian föreslås vidare smärre ändringar som syftar till att undanröja vissa oklarheter, bl. a. vad gäller regleringens tillämplighet på vissa former av s. k. orderupptagningar. Jag avser återkomma härtill i specialmotiveringen (avsnittet 5).

3.4 Tillståndsprövningen

Som tidigare har nämnts (avsnittet 3.1) får tillstånd — i den mån sådant behövs — lämnas i fråga om handel med andra varor än sådana som tillhör konkursbo endast om särskilda skäl föreligger. Därvid skall

främst beaktas om handeln är av väsentlig betydelse från konsument-synpunkt.

Vid tillkomsten av denna bestämmelse anförde föredraganden (prop. 1975: 52 s. 37) att utgångspunkten vid tillståndsprövningen var att tillstånd skulle ges mycket restriktivt. I regel skulle konsumentintressena tillmätas avgörande vikt. Endast i undantagsfall torde det kunna föreligga sådana särskilda skäl att tillstånd kom i fråga. För att en försäljning skulle kunna sägas ha väsentlig betydelse från konsumentersynpunkt måste sålunda krävas att den täckte ett behov hos konsumenterna, vilket inte annars kunde tillgodoses på orten. Riksdagen (NU 1975/76: 3, rskr 1975/76: 32) anslöt sig till de allmänna riktlinjerna för tillståndsprövningen men förutsatte att det vid tillståndsprövningen skulle tas berättigad hänsyn till sedan många år verksamma, seriöst arbetande gårdfari-handlars önskemål att inte behöva lämna sitt yrke.

Tillstandsreglerna har enligt promemorian från vissa håll ansetts tillämpas alltför restriktivt och från andra håll alltför liberalt. Vidare har synpunkter framförts om att reglerna är svårtolkade.

I likhet med vad som anføres i promemorian och vilket har godtagits av det övervägande antalet remissinstanser anser jag att utgångspunkten vid tillståndsprövningen alltjämt bör vara att tillstånd skall meddelas restriktivt samt att det i allmänhet måste krävas att handeln är av väsentlig betydelse från konsumentersynpunkt. Jag avser i specialmotiveringen (avsnittet 5) återkomma till frågor som har uppkommit vid tolkningen av vad som skall anses vara av väsentlig betydelse från konsumentersynpunkt.

Vid tillämpningen av regleringen har enligt promemorian ibland konstaterats att vissa omedelbara negativa ekonomiska eller sociala konsekvenser med stor sannolikhet skulle bli följden för sökanden om den tillfälliga handeln inte tilläts förckomma. Om särskilda skäl föreligger bör därför enligt promemorian hänsyn kunna tas till omständigheter som saknar större betydelse från konsumentersynpunkt.

I promemorian anføres att omständigheter som hänför sig till sökandens personliga förhållanden ibland torde kunna utgöra särskilda skäl att meddela tillstånd. Så kan vara fallet om tillfällig handel bedrivs av personer som är äldre eller har något allvarligt handikapp och som har denna form av försäljning som huvudsaklig försörjningskälla. Dessa personer torde ofta ha stora svårigheter att kunna övergå till annan lämplig sysselsättning. Vidare bör enligt promemorian beaktas att en avveckling av en rörelse under vissa förhållanden kan bli följden av att tillfällig handel inte får förekomma. Från allmän synpunkt måste det vara önskvärt att motverka de omfattande negativa ekonomiska och sociala konsekvenser som en avveckling av en rörelse ibland kan föra med sig. Om exempelvis en etablerad rörelse sedan länge är inriktad huvudsakligen på tillfällig handel och det är förenat med påtagliga

olägenheter att övergå till någon annan försäljningsform bör enligt promemorian särskilda skäl kunna föreligga att lämna tillstånd. Eftersom tillstånd kan ges endast för begränsad tid, får vid förnyad ansökan prövas huruvida sådana förutsättningar för tillstånd alltjämt föreligger.

I promemorian anförs vidare att den som före regleringens ikraftträdande, dvs. före den 1 juli 1976, inte har bedrivit tillfällig handel som regel inte torde kunna göra gällande att särskilda skäl föreligger. Om tillstånd meddelas kan det enligt promemorian finnas särskild anledning att förbinda tillståndet med villkor och föreskrifter. Det framhålls att förekommande olägenheter ibland torde kunna motverkas på så sätt att tillstånd lämnas endast för en kortare tid för att bereda sökanden tillfälle att avveckla rörelsen eller avyttra inneliggande lager.

Vad som har föreslagits i det här avseendet har nästan genomgående vunnit anslutning eller lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Endast ett fåtal remissinstanser har framfört några sakliga invändningar. Sveriges köpmannaförbund är sålunda negativt inställd till att ökad hänsyn skulle tas till sociala skäl och menar bl. a. att en sådan regel kommer att leda till tolkningssvårigheter. Enligt förbundet kommer i längden den bofasta handeln att drabbas av en alltför liberal tillståndsgivning. Handelsanställdas förbund finner det märkligt att en lagstiftning inte skall gälla för vissa personer på grund av s. k. "personliga" eller "särskilda" skäl. Förbundet finner det inte heller acceptabelt att motivera viss verksamhet med sysselsättnings- eller sociala skäl.

Som jag nyss har anfört finns redan enligt nu gällande bestämmelser möjlighet att i undantagsfall meddela tillstånd att driva tillfällig handel på grund av att särskilda skäl föreligger. Bl. a. kan i vissa speciella fall hänsyn tas till sökandens önskemål att inte behöva lämna sitt yrke. Enligt min mening har de hittills vunna erfarenheterna av lagstiftningen klart visat att den föreslagna justeringen är motiverad. I promemorian har närmare utvecklats vad som vid sidan av rena konsumentintressen bör kunna inncfattas i begreppet särskilda skäl. De invändningar som har kommit från enstaka håll synes grunda sig på uppfattningen att vad som har uttalats skulle leda till att, trots att från konsumentsynpunkt något behov av handeln inte föreligger, allt flera skulle få bedriva tillfällig handel. Enligt min mening är dessa farhågor överdrivna. Förslaget innebär inte annat än att tillstånd alltjämt skall meddelas mycket restriktivt och att vid bedömningen främst skall beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Endast i speciella undantagsfall torde tillstånd kunna meddelas på grund av sådana särskilda skäl som här har berörts. Med hänsyn till det anförda ansluter jag mig till promemorians förslag i denna del.

I promemorian föreslås vidare att tillverkare i ökad utsträckning skall få sälja de varor som de själva har tillverkat.

Som jag tidigare har anfört (avsnittet 3.1) anses s. k. kompletterings-

handel f. n. inte som tillfällig handel. Därmed avses kringförings- eller utomhushandel, vilken utgör ett underordnat led i en rörelse som annars bedrivs på stadigvarande driftställe och avser sådana varor som regelmässigt saluförs eller framställs där. Särskilt tillstånd behövs således inte för sådan handel.

I promemorian konstateras att den nuvarande regleringen innebär att den som bedriver verksamhet på ett fast driftställe måste söka tillstånd om han tillfälligtvis vill använda sig av en annan lokal, exempelvis för en tillfällig utförsäljning. Från konsumentsynpunkt torde det enligt promemorian ofta vara likgiltigt om den tillfälliga handeln bedrivs utomhus eller inomhus.

Enligt förslaget bör tillstånd kunna ges för handel med varor som sökanden regelmässigt tillverkar på det fasta driftstället. Därigenom skulle enligt promemorian underlättas för inhemska företag som saknar fasta försäljningsställen att få avsättning för sina produkter. Någon motsvarande bestämmelse föreslås dock inte beträffande den som inte tillverkar utan endast säljer varor på driftstället. I det fallet bör emellertid enligt promemorian, om tillfällig handel skall bedrivas inom samma ort som den där driftstället är beläget, särskilda skäl föreligga för att meddela tillstånd. Det kan exempelvis gälla en utförsäljning av ett varulager eller en tillfällig omlokalisering av handeln på grund av en ombyggnad.

Den föreslagna ändringen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av det stora flertalet remissinstanser. Endast tre remissinstanser har uttalat sig mot förslaget i denna del. Handelsanställdas förbund motsätter sig sålunda en ändring av tillståndsreglerna. Ett par länsstyrelser anför vidare bl. a. att förslaget skulle kunna medföra en omfattande ökning av den tillfälliga handeln och få negativa konsekvenser för den fasta handeln samt att som ytterligare villkor bör krävas att de sedvanliga distributionskanalerna inte går att utnyttja.

För egen del vill jag framhålla att förslaget i denna del ligger i linje med de allmänna strävandena att näringspolitiken bör utformas bl. a. så att mindre och medelstora företag får goda utvecklingsmöjligheter. Det torde vara främst dessa företag, vilka spelar en viktig roll i näringslivsutvecklingen, som saknar fasta försäljningsställen och som kanske inte heller utnyttjar de sedvanliga distributionskanalerna. Enligt min uppfattning bör man därför i möjlig mån utforma regleringen så att denna inte inverkar hämmande på dessa företags verksamhet. Jag vill inte bestrida att förslaget innebär en uppmjukning av regleringen som sannolikt kommer leda till en i någon mån ökad förekomst av viss tillfällig handel. Det stora flertalet remissinstanser har stött promemorians förslag. Mot bakgrund härav och då några avgörande skäl inte har anförts mot detsamma förordar jag att den föreslagna ändringen genomförs.

3.5 Upplyningsplikten

Som tidigare har nämnts (avsnittet 3.1) skall den som driver tillståndspliktig tillfällig handel genom bl. a. anslag i eller vid försäljningsställe tydligt ange sitt namn m. m. Om tillstånd inte behövs skall bevis om namn och hemvist medföras.

I promemorian föreslås att den som driver tillfällig handel vid handelns utövande genom anslag i eller vid försäljningsställe, på kvitto eller emballage eller på annat sätt tydligt skall ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Det framhålls i promemorian att konsumentens behov av information är särskilt framträdande när det gäller tillfällighetsförsäljningar. Om tillstånd inte behövs för handeln, exempelvis vid försäljning av livsmedel och blommor, krävs endast att säljaren är försedd med bevis om namn och hemvist. Vidare anföras att den skyldighet som åvilar den som bedriver tillståndspliktig handel får betydelse endast i den mån försäljaren verkligen använder sig av exempelvis försäljningsställe eller kvitto.

Det helt övervägande antalet remissinstanser har ställt sig positiva eller har inte haft något att erinra mot förslaget i denna del. Det framhålls bl. a. att det är ett rimligt krav att konsumenten utan egen ansträngning eller begäran vid varje handelstillfälle skall upplysas om försäljarens namn samt att detta är väsentligt om konsumenten vill nå försäljaren för reklamation.

Jag delar uppfattningen att det bör uppställas ett absolut krav på att den som bedriver tillfällig handel, såväl tillståndspliktig som inte tillståndspliktig, vid handelns utövande på ett eller annat sätt lämnar tydlig uppgift om sitt namn m. m. Som framhålls i promemorian är det av stor betydelse från konsumentsynpunkt att tillfällighetsförsäljarna inte uppträder anonymt så att de därigenom kan undandra sig ansvaret för sålda varor.

Vidare föreslås i promemorian att den som driver tillståndspliktig tillfällig handel skall överlämna en särskild handling, exempelvis ett kvitto, med den angivna informationen. Det finns enligt promemorian anledning anta att konsumenten, om inte kvitto eller liknande förekommer, inte alltid lägger på minnet de uppgifter som kan förekomma exempelvis på anslag och att det därför kan bli svårt att senare få tag i säljaren.

De flesta remissinstanserna har inte haft något att erinra mot vad som nu har föreslagits. Några remissinstanser har dock uttalat en viss tveksamhet, bl. a. med hänsyn till att det i och för sig borde vara lättare att få tag i den säljare som har tillstånd och som således är registrerad hos tillståndsmyndigheten. Vidare har anförts att en särskild handling borde överlämnas endast om varorna har ett visst minsta värde.

Jag vill för min del ansluta mig till vad som har föreslagits i prome-

morian. Redan enligt nu gällande bestämmelser är den som driver tillståndspliktig tillfällig handel skyldig att på bl. a. förekommande kvitton och emballage ange sitt namn m. m. En bestämmelse som innebär att en särskild handling, exempelvis ett kvitto, måste överlämnas torde inte medföra någon större olägenhet för försäljaren. Däremot skulle en sådan bestämmelse väsentligt underlätta för konsumenten om denne vid ett senare tillfälle av olika anledningar vill komma i kontakt med säljaren. Någon motsvarande bestämmelse bör dock inte gälla beträffande den handel som inte kräver särskilt tillstånd, exempelvis handeln med livsmedel m. m. Denna handel bedrivs vanligtvis under mera fria former och torde förhållandevis ofta omsätta varor av mindre värde.

Enligt de nuvarande bestämmelserna skall den som driver icke tillståndspliktig tillfällig handel vara försedd med bevis om namn och hemvist. I promemorian föreslås ingen ändring i detta avseende. Med hänsyn till vad jag har föreslagit om en absolut skyldighet för säljaren att lämna uppgift om sitt namn m. m. saknas dock anledning att behålla denna bestämmelse.

3.6 Sanktioner

Enligt gällande bestämmelser kan den som utan tillstånd driver tillfällig handel dömas till dagsböter. Den som bryter mot bestämmelserna om skyldighet att ange sitt namn m. m. kan dömas till böter, högst 500 kr. I promemorian föreslås ingen ändring i dessa regler.

Några remissinstanser, bl. a. konsumentverket, anser att straffsanktionen inte har haft en tillräckligt preventiv effekt och förordar en straffskärpning. Jag ansluter mig dock till uppfattningen i promemorian att förekommande missförhållanden bör kunna lösas på annat sätt än genom en straffskärpning, bl. a. genom en vidgad information och ökade kunskaper om lagens innehåll.

3.7 Ikraftträdande

Den ändrade lagstiftningen bör träda i kraft den 1 januari 1979. Lagen i dess nya lydelse bör tillämpas även i fråga om ansökan som görs före ikraftträdandet och avser tillstånd för tid därefter. De föreslagna ändringarna torde inte medföra några övergångsproblem.

4 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom handelsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel.

5 Specialmotivering

1 §

Första stycket upptar en definition av begreppet "tillfällig handel". Stycket har omarbetats i syfte att närmare klargöra regleringens tillämplighet på vissa former av s. k. orderupptagningar.

I promemorian konstateras att regleringen endast avser salubjudande av medförda varor samt att försäljningsformer som innebär enbart orderupptagning inte omfattas av regleringen. Om orderupptagningen avser varor som medförs är verksamheten dock som regel att anse som tillfällig handel oavsett om leverans av de salubjudna varorna sker vid ett senare tillfälle eller ej. Regleringen synes emellertid enligt promemorian kunna kringgå på det sättet att orderupptagningen avser endast varor som förvaras på en annan plats. De förevisade varorna kan dock vara av samma slag som de varor som hålls i lager. Leverans av de beställda varorna kan sedan ske inom kort tid, särskilt om varorna förvaras inom samma ort som den där orderupptagningen äger rum.

Vissa former av de kritiserade orderupptagningarna förefaller enligt promemorian att bedrivas på ett sådant sätt att de bör rubriceras som tillfällig handel. Vissa ytterligare former bör, för att syftet med regleringen inte skall undergrävas, lämpligen kunna jämföras med salubjudande av medförda varor. Att definitionsmässigt skilja dessa former från de former av orderupptagning som inte bör omfattas av regleringen kan emellertid vara förenat med vissa svårigheter. Liksom tidigare bör exempelvis orderupptagning genom utsända agenter få förekomma. I den mån orderupptagningen avser varor som förvaras på ett stadigvarande driftställe eller lager bör orderupptagningen inte jämföras med saluhållande av medförda varor. Om däremot orderupptagningen avser varor som förvaras på ett lager, vilket inte är stadigvarande utan i stället, i likhet med själva orderupptagningen, flyttas från en ort till en annan bör dock orderupptagningen jämföras med ett salubjudande av medförda varor. För att detta klarare skall framgå bör bestämmelsen enligt promemorian utformas så att med tillfällig handel avses salubjudande av varor som man för med sig.

Jag vill till en början erinra om att regleringen avser salubjudande av medförda varor. De försäljningsformer som undantas utmärks av att säljaren inte för varorna med sig. En säljare kan inte undgå regleringen genom att enbart t. ex. en viss tid uppskjuta överlämnandet av de försålda medförda varorna (jfr prop. 1968: 98 s. 206). Därav följer att vissa former av s. k. orderupptagningar redan enligt nu gällande bestämmelser får betraktas som tillfällig handel. Däremot synes det oklart om regleringen avser även det fallet att säljaren salubjuder varor som visserligen inte medförs till försäljningsstället men som ändå medförs av säljaren när denne förflyttar sig mellan exempelvis skilda orter för att bedriva

tillfällig försäljningsverksamhet med varorna. Förslaget att en verksamhet av denna art bör jämföras med ett salubjudande av medförda varor och således omfattas av regleringen har inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen. Även jag ansluter mig härtill.

I fråga om den lagtekniska utformningen anför ett par remissinstanser att förslaget knappast innebär något förtydligande. Genom den föreslagna ändringen och vad som här uttalas anser jag dock att den närmare innebörden av bestämmelsen klarläggs.

I promemorian lämnas vissa synpunkter angående tolkningen av begreppet "tillfälligt begagnat försäljningsställe".

Enligt promemorian bör vid bedömningen hänsyn tas främst till i vilken omfattning försäljningsstället hålls öppet för allmänheten för försäljning. Den omständigheten att försäljningsstället disponeras av säljaren för en längre tid — exempelvis genom årskontrakt — måste anses vara av mindre betydelse vid bedömningen. Att ett försäljningsställe som utnyttjas endast under några få dagar om året är att anse som tillfälligt begagnat är uppenbart. Om däremot försäljningen sker under sedvanlig affärstid under några månaders tid torde detta tala för att försäljningsstället bör anses som fast. I vissa fall kan det, framhålls det i promemorian, ligga i sakens natur att en försäljning sker under en mera begränsad tidsperiod och att försäljningsstället ändå får bedömas som fast. Så kan vara fallet om försäljningen sker genom ett regelbundet utnyttjande av fasta försäljningslokaler, exempelvis på en turistort där det periodvis under året samlas ett större antal människor.

Vid bedömningen måste också, framhålls det i promemorian, hänsyn tas till försäljningsställets beskaffenhet. Sålunda bör försäljning från ett utomhusstånd, även om försäljning skulle förekomma regelbundet på en och samma plats under en längre tid, som regel bedömas som tillfällig handel.

Vad som har anförts i promemorian har i allmänhet godtagits under remissbehandlingen. Även jag biträder de anförda synpunkterna.

Jag vill här tillägga att med yrkesmässigt salubjudande bör förstås en försäljning som ingår som ett led i en av säljaren självständigt bedriven verksamhet av ekonomisk natur. Praktiskt sett innebär detta att säljaren skall vara näringsidkare och att försäljningen skall ske i hans näringsverksamhet. Försäljning avseende alster av egen konstnärlig verksamhet anses däremot i det här sammanhanget (jfr prop. 1968: 98 s. 213 och 215) inte som yrkesmässig försäljning.

Andra stycket upptar vissa försäljningsformer som inte anses som tillfällig handel.

Begreppet "marknad" förtydligas för att understryka att undantaget gäller endast sådana marknader som avses i kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader, dvs. sådan marknad som av länsstyrelse har införts i länskungörelserna.

Handel anordnad i samband med offentlig tillställning anses inte som tillfällig handel. En komplettering görs med anledning av en ändring i allmänna ordningsstadgan. Enligt lagen (1976: 1003) om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956: 617) utgick nämligen sådana tillställningar som teaterföreställning, konsert och biografföreställning ur uppräkningsen i 9 § ordningsstadgan. Genom lagen (1976: 1005) om ändring i lagen (1956: 618) om allmänna sammankomster gjordes denna lag tillämplig på allmänna sammankomster för framförande av konstnärligt verk, t. ex. teaterföreställningar, konserter och biografföreställningar. Genom ändringen kan det synas som om sådana tillfällighetsförsäljningar som anordnas i samband med bl. a. teaterföreställning, konsert och biografföreställning ej längre undantas från lagen om tillfällig handel. Någon sådan ändring har dock inte varit avsedd.

De försäljningsformer som tidigare upptogs i andra stycket under punkterna 4 och 5, viss kringförings- eller utomhushandel samt sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person, förs över till 3 § andra stycket.

3 §

Enligt huvudregeln i *första stycket* får tillfällig handel drivas endast efter särskilt tillstånd.

I *andra stycket* upptas vissa undantag från huvudregeln. Till detta stycke har, av skäl som har anförts i avsnittet 3.3, förts över de försäljningsformer som tidigare enligt 1 § andra stycket punkterna 4 och 5 inte ansågs som tillfällig handel. Någon ändring beträffande den närmare innebörden av försäljningsformerna avses inte.

Med anledning av vad bl. a. skrothandelsutredningen (H 1974: 04) har anfört om behovet av att ytterligare klargöra vilka auktionsformer som inte omfattas av tillståndskravet vill jag anföra följande. Beträffande undantaget för viss auktionsförsäljning anfördes i prop. 1975: 52 (s. 37) att undantaget avsåg endast försäljning av lösöre som ägs av dödsbo eller enskild person och alltså inte försäljning av lösöre som har förvärvats från dödsbo eller enskild. Det fanns ett påtagligt behov av att kunna avyttra sådan egendom i ett dödsbo genom en tillfälligt anordnad auktionsförsäljning. Samma behov kunde förcligga i fråga om lösöre även i andra fall, t. ex. när någon flyttade till en mindre bostad eller upphörde att driva ett lantbruk. Kännetecknande för alla dessa fall var att det var fråga om begagnat gods som traditionellt såldes genom auktion.

Av det anförda framgår att en auktionsförrättare inte kan undgå kravet på tillstånd genom att exempelvis på en dödsboauktion sälja eget lösöre även om detta har förvärvats från ett dödsbo. Vidare måste undantaget från tillståndsplikten anses omfatta endast försäljning av

i huvudsak hela lösörebbon eller inte helt obetydliga delar av sådana. En försäljning som avser diverse föremål som har inlämnats från flera olika dödsbon eller enskilda personer kräver således i princip tillstånd. Givetvis är den som yrkesmässigt anordnar auktionsförsäljning skyldig att söka tillstånd, om förutsättningarna i övrigt för tillfällig handel är uppfyllda och försäljningen inte är av sådant slag att den är undantagen från tillståndsplikt.

Enligt *tredje stycket* som i huvudsak motsvarar nuvarande 3 § andra stycket är handel med vissa angivna varor undantagna från kravet på särskilt tillstånd. Här görs den ändringen att med svensk medborgare jämställs utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i annat nordiskt land. Motsvarande bestämmelser finns i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket (ändrad senast 1975: 1361).

Med anledning av vad en remissinstans har anfört om att begreppet "alster av inhemsk hemslojd" vore oklart vill jag påpeka att detta givetvis inte kan anses omfatta fabriksmässigt tillverkade varor eller alster av utländskt ursprung (jfr prop. 1968: 98 s. 217—218).

4 §

Paragrafen innehåller de i avsnittet 3.4 föreslagna reglerna för tillståndsprövningen. I fråga om varor som tillhör konkursbo avses ingen ändring. Liksom f. n. gäller samma regler för utländska och svenska rättssubjekt.

Huvudregeln är alltså att tillstånd skall meddelas endast om handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Beträffande tillståndsprövningen i detta avseende uttalas i promemorian bl. a. följande.

För att tillfällig handel skall kunna sägas vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt måste det krävas att den täcker ett behov hos konsumenterna, vilket annars inte kan tillgodoses med rimliga uppostringar. Tillfällig handel på en ort där det finns fast handel med varor av samma slag kan i allmänhet inte anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Vad gäller tillfällig handel på andra orter bör som ett led i bedömningen av handelns betydelse från konsumentsynpunkt prövas, vilka uppostringar i fråga om restid en konsument rimligen bör behöva göra för att få tillgång till varan.

I promemorian anförs vidare att de uppostringar som konsumenten rimligen bör få godta eller de krav som bör kunna uppställas på varornas tillgänglighet måste variera med hänsyn bl. a. till varornas beskaffenhet och till de vitt skilda förutsättningarna på olika orter och inom olika regioner. Det är därför knappast möjligt att ange några

generella normer som bör tillämpas vid bedömningen. Enligt promemorian kan dock vissa riktlinjer ställas upp för bedömningen. När det gäller mindre ofta återkommande varuinköp bör konsumenten i allmänhet godta större uppoffringar i fråga om bl. a. restid än i fråga om ofta återkommande inköp. Vidare bör i allmänhet inte tillfällig handel få bedrivas i sådan närhet av orter med likartad fast handel att det menligt påverkar den fasta handelns förmåga att stadigvarande svara för varuförsörjningen.

Handelns huvudsakliga inriktning bör enligt promemorian i allmänhet också beaktas vid bedömningen. Handeln kan exempelvis vara huvudsakligen inriktad på orter inom områden, där avståndet i de flesta fall är förhållandevis kort till närmast belägna ort med fast handel med varor av samma slag. I ett sådant fall torde det enligt promemorian inte vara allmänt angeläget att handeln får bedrivas trots att kanske några av berörda orter är belägna på ett förhållandevis långt avstånd från ort med fast handel. Om däremot handeln huvudsakligen är inriktad på glesbygdsområden, där avståndet i de flesta fall är betydande till närmast belägna ort med fast handel med varor av samma slag, kan det å andra sidan finnas anledning att tillåta den tillfälliga handeln.

Den tillfälliga handeln kommer i allmänhet, framhålls det i promemorian, att ställas i relation till den fasta handeln. Vissa krav bör kunna uppställas på den fasta handeln vad gäller dess varor i bl. a. pris- och kvalitetshänseende. Det torde ligga i sakens natur att den tillfälliga handeln ofta kan tillhandahålla varor till ett lägre pris än den fasta handeln, vilket i och för sig kan vara ett konsumentintresse. Denna omständighet bör dock endast sammantaget med andra faktorer kunna leda till den bedömningen att den tillfälliga handeln bör få tillåtas förekomma.

I promemorian erinras vidare om att samhället har vidtagit vissa åtgärder som syftar till att trygga medborgarnas varuförsörjning samt att ett förslag (prop. 1977/78: 8) har lagts om åtgärder för att ytterligare förbättra varuförsörjningen. Vid tillståndsprövningen bör enligt promemorian i allmänhet beaktas förekommande planer vad gäller varuförsörjningen så att tillfällig handel inte tillåts förekomma i sådan omfattning att syftet med dessa planer motverkas.

Varornas karaktär kan enligt promemorian ibland vara av särskild betydelse vid bedömningen. I vissa fall torde den tillfälliga handeln kunna tillhandahålla sådana varor att handeln bör få förekomma trots förekomsten av likartad fast handel. Det anförs som ett exempel att det måste anses vara från allmän synpunkt önskvärt och i konsumenternas intresse att varor av så speciell karaktär som originalkonst och grafik kan spridas och utbjudas i så obundna former som möjligt.

I promemorian understryks slutligen att tillstånd att driva tillfällig handel liksom f. n. inte får lämnas om sökanden är olämplig att driva

sådan handel eller om andra omständigheter talar emot att tillstånd lämnas.

De synpunkter som har redovisats i promemorian om vad som i allmänhet bör beaktas vid bedömningen har som regel inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen. Ett par remissinstanser framhåller att den tillfälliga handeln kan ha en positiv betydelse för konsumenterna, särskilt i glesbygder. Det anförs också att de varor som bjuds ut i vissa fall kan vara svåra att köpa på annat sätt än genom tillfällig handel. Konsumentverket understryker betydelsen av att hemkonsulenterna deltar i ärendenas behandling samt menar att yttrande regelmässigt bör inhämtas från konsumentverksamheten i den kommun där handeln är avsedd att bedrivas. Vidare framhåller konsumentverket vikten av att tillfällig handel beaktas i kommunernas varuförsörjningsplanering. Härigenom förbättras samhällets möjligheter att bibehålla en väl fungerande varudistribution för konsumenterna.

Även jag ansluter mig till vad som har anförts i promemorian. Jag vill här erinra om att riksdagen hösten 1977 har antagit ett förslag (prop. 1977/78: 8, NU 1977/78: 14, rskr 1977/78: 43) till riktlinjer för samhällets åtgärder på distributionsområdet. Förslaget innebär bl. a. att den nuvarande försöksverksamheten med statligt stöd till kommersiell service i glesbygd skall byggas ut fr. o. m. den 1 juli 1978. Enligt förslaget bör en planering av varuförsörjningen genomföras av kommunerna för områden där förekommande service är eller väntas bli problematisk och där stödåtgärder blir aktuella (jfr SFS 1978: 186).

Som konsumentverket anför är det i allmänhet lämpligt att konsumentverksamheten i den kommun där den tillfälliga handeln är avsedd att bedrivas får tillfälle att inkomma med synpunkter vid tillståndsprövningen. Enligt min uppfattning sker detta också vanligen. Det kan också i allmänhet vara av värde att hemkonsulenter, vilka är knutna till länsstyrelserna, får tillfälle att avge synpunkter till underlag för bedömningen.

I den allmänna motiveringen har jag föreslagit att den som regelmässigt tillverkar varor på ett fast driftställe bör kunna meddelas tillstånd att driva tillfällig handel med varor av egen tillverkning. Det bör understrykas att några behovssynpunkter i ett sådant fall inte skall beaktas vid tillståndsprövningen. Med driftställe avses endast sådant driftställe som är beläget inom landet. Vidare gäller, liksom för sådan handel som avses i 3 § andra stycket under punkten 1, att det skall vara fråga om produktion i verklig mening på driftstället. Det är således inte tillräckligt att säljaren låter varorna undergå endast någon obetydlig hantering eller bearbetning på driftstället.

9 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för den som driver tillfällig handel att lämna vissa upplysningar om sitt namn m. m. Härför har närmare redogjorts i avsnittet 3.5.

Första stycket innehåller en bestämmelse om en absolut skyldighet för den som driver tillfällig handel att vid handelns utövande tydligt ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. För sådan auktionsförsäljning som anges i 3 § andra stycket är det — liksom i fråga om andra auktioner — auktionsförrättaren som uppgiftsskyldigheten åligger. Liksom f. n. (jfr prop. 1975: 52 s. 42) måste givetvis fordras att de adress- och telefonuppgifter som lämnas är så utförliga och bestående, att köparen med ledning därav under skälig tid efter köpet lätt kan nå säljaren för reklamation och liknande. På grund härav är det oftast inte tillräckligt att lämna ett postboxnummer utan att samtidigt gatuadress eller motsvarande anges. Den angivna upplysningen kan lämnas exempelvis genom anslag i eller vid försäljningsställe, på kvitton eller på emballage som påsar, kartonger, omslagspapper och liknande. Upplysningen måste dock lämnas på ett för köparen tydligt sätt och givetvis i skriftlig form. Köparen skall således utan egen ansträngning eller begäran kunna ta del av upplysningarna. Om tillstånd behövs för handeln enligt denna lag skall säljaren överlämna en handling, exempelvis ett kvitto eller emballage, med nämnda upplysningar. Handlingen måste överlämnas till köparen vid platsen för handelns utövande och får således inte överlämnas vid ett senare tillfälle, t. ex. genom att sändas per post.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om skyldighet att medföra och uppvisa tillståndsbevis. Bestämmelsen upptogs tidigare i 9 § första stycket.

6 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

HANDELSDEPARTEMENTET

Vissa ändringar i lagen om tillfällig handel

Promemoria utarbetad
inom handelsdepartementet

Innehållsförteckning*Lagförslag*

Förslag till lag om ändring i lagen om tillfällig handel	27
1 <i>Sammanfattning</i>	30
2 <i>Historik</i>	31
2.1 Näringsfrihetsförordningen	31
2.2 1968 års förordning	32
3 <i>Lagen om tillfällig handel</i>	33
3.1 Innehållet	33
3.2 Förarbetena i huvuddrag	34
3.2.1 1973 års departementspromemoria	34
3.2.2 Propositionen	36
3.2.3 Riksdagsbehandlingen	36
3.3 Den närmare utformningen av regleringen	37
3.3.1 Begreppet tillfällig handel (1 § 1 st.)	37
3.3.2 Försäljning till näringsidkare (1 § 2 st. 1.)	39
3.3.3 Torghandel (1 § 2 st. 2.)	40
3.3.4 Handel på marknad, mäsas eller utställning (1 § 2 st. 2.)	40
3.3.5 Handel anordnad i samband med offentlig tillställning (1 § 2 st. 3.)	41
3.3.6 S. k. kompletteringshandel som äger rum under kringföreling eller utomhus (1 § 2 st. 4.)	41
3.3.7 Sedvanlig auktionsföreljning av visst lösöre (1 § 2 st. 5.)	43
3.3.8 Handel med livsmedel m. m. (3 §)	43
3.3.9 Tillstandsprövningen (4 §)	46
3.3.10 Skyldigheten att lämna information (9 §)	48
4 <i>Tillämpningen</i>	49
4.1 Länsstyrelsens avgöranden	49
4.2 Kommerskollegiets avgöranden	50
4.3 Regeringens avgöranden	51
5 <i>I övrigt framförda synpunkter</i>	58
6 <i>Riksdagsmotion om torghandeln</i>	60
7 <i>Undersökningar m. m.</i>	61
7.1 Uppgifter från vissa länsstyrelser och polismyndigheter ..	61
7.2 Konsumentverkets enkät	62
7.3 Uppgifter beträffande förekomsten av brott mot lagen om tillfällig handel	65
8 <i>Aktuella frågeställningar</i>	66
8.1 Inledning	66
8.2 Begreppet tillfällig handel (1 § 1 st.)	67
8.2.1 Tillämpningen	67
8.2.2 Överväganden och förslag	70
8.3 Torghandel (1 § 2 st. 2.)	71

8.3.1	Regleringen av torghandeln i allmänhet	71
8.3.2	Kommunernas reglering av torghandeln	73
8.3.3	Omfattningen av torghandeln	76
8.3.4	Överväganden	76
8.4	Handel på marknad, mässa eller utställning (1 § 2 st. 2.)	78
8.4.1	Regleringen av marknader i allmänhet och omfattningen av handel på marknad	78
8.4.2	Överväganden och förslag	78
8.5	Handel anordnad i samband med offentlig tillställning (1 § 2 st. 3.)	79
8.5.1	Överväganden och förslag	79
8.6	Sedvanlig auktionsförsäljning av visst lösöre (1 § 2 st. 5.)	80
8.6.1	Överväganden	80
8.7	Tillfällig handel bedriven av utländskt rättssubjekt m. m. (3 §)	81
8.7.1	Handel i allmänhet bedriven av utländskt rättssubjekt	81
8.7.2	Överväganden och förslag	82
8.8	Tillståndsprövningen (4 §)	83
8.8.1	Överväganden och förslag	83
8.9	Skyldigheten att lämna information (9 §)	89
8.9.1	Överväganden och förslag	89
8.10	Sanktioner (10 §)	90
8.10.1	Överväganden	90
8.11	Ikraftträdande	92
9	<i>Specialmotivering</i>	92
	Bilagor 1—7	94

LAGFÖRSLAG

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel

Härigenom föreskrives, att 1, 3, 4 och 9 §§ lagen (1975: 985) om tillfällig handel skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Med tillfällig handel förstås i denna lag att någon yrkesmässigt salubjuder medförda varor på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring.

Med tillfällig handel förstås i denna lag att någon på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring yrkesmässigt salubjuder varor som han för med sig.

Som tillfällig handel anses icke

Som tillfällig handel anses icke

1. försäljning till näringsidkare,

2. torghandel eller handel på marknad, mäsas eller utställning,

3. handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617),

4. kringförings- eller utomhus-handel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt saluföres eller framställes där,

5. sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person.

3 §¹

Tillfällig handel får drivas endast efter särskilt tillstånd.

Tillstånd fordras dock icke för

1. handel på mäsas eller utställning,

2. handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) eller i samband med sådan allmän teaterföreställning, konsert eller biografföreställning som avses i 1 § lagen (1956: 618) om allmänna sammankomster,

¹ Senaste lydelse 1975: 1363.

Nuvarande lydelse

Svensk medborgare och utlänning som har permanent uppehållstillstånd får dock utan tillstånd driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd. Vidare får, förutom svensk medborgare, utlänning som har permanent uppehållstillstånd utan tillstånd driva tillfällig handel med tryckt skrift.

Föreslagen lydelse

3. kringförings- eller utomhus-handel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt saluföres eller framställs där,

4. sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person.

Svensk medborgare och utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge får utan tillstånd driva även torg-handel, handel på sådan marknad som avses i kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader eller tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd. Vidare får, förutom svensk medborgare, utlänning som nu nämnts utan tillstånd driva tillfällig handel med tryckt skrift.

4 §

Tillstånd enligt 3 § får lämnas i fråga om varor som tillhör konkursbo eller, i fråga om andra varor, om särskilda skäl föreligger. I sistnämnda fall skall främst beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

Tillstånd enligt 3 § får lämnas för handel med varor som tillhör konkursbo eller för handel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt framställs där. I fråga om annan handel får tillstånd lämnas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt eller om annars särskilda skäl föreligger.

9 §

Den som driver tillfällig handel, för vilken fordras tillstånd enligt denna lag, skall genom anslag i eller vid försäljningsställe samt i reklam och på kvitton och emballage tydligt ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Tillståndsbeviset skall i huvudskrift eller styrkt avskrift medföras vid

Den som driver tillfällig handel skall vid handelns utövande genom anslag i eller vid försäljningsställe, på kvitton eller emballage eller på annat sätt tydligt ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Om tillstånd fordras för handeln enligt denna lag skall till köpare vid sammanträffandet över-

Nuvarande lydelse

handelns utövande och visas upp vid anfordran.

Den som driver tillfällig handel, för vilken ej fordras tillstånd enligt denna lag, skall vara försedd med bevis om sitt namn och hemvist. Beviset skall visas upp vid anfordran.

Föreslagen lydelse

lämnas handling med nämnda uppgifter.

Vidare skall den som driver tillfällig handel vid handelns utövande vara försedd med bevis om sitt namn och hemvist eller, om tillstånd fordras enligt denna lag, med tillståndsbeviset i huvudskrift eller styrkt avskrift. Bevis skall visas upp vid anfordran.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

Lagen tillämpas även i fråga om ansökan som göres före ikraftträdandet och avser tillstånd för tid därefter.

1 Sammanfattning

Lagen (1975: 985) om tillfällig handel trädde i kraft den 1 juli 1976. Genom lagen infördes ett system med en näringspolitiskt inriktad tillståndsprövning på den tillfälliga handelns område. Tillstånd skulle meddelas endast om särskilda skäl förelåg. Vid bedömningen skulle främst beaktas om den avsedda handeln hade väsentlig betydelse från konsument synpunkt.

Från flera håll har anförts att lagen i olika avseenden inte har fungerat tillfredsställande. Vissa krav har framställts om ändringar.

De synpunkter som har framförts kan sammanfattas enligt följande.

1. Lagen är i olika hänseenden svårtolkad, bl. a. i fråga om vad som skall anses vara av väsentlig betydelse från konsument synpunkt.

2. Tillfälliga försäljningsformer som inte omfattas av regleringen, bl. a. torghandel, har ökat i omfattning. Vidare bedrivs tillfällig handel förhållandevis ofta utan tillstånd.

3. Konsumenterna saknar ofta möjlighet att nå tillfälliga försäljare för reklamation vid tillfälliga försäljningsformer som inte omfattas av lagen.

4. Tillstandsreglerna har från vissa håll ansetts tillämpas alltför restriktivt och från andra håll alltför liberalt.

Under hösten 1977 har inom handelsdepartementet gjorts en översyn av lagen i olika avseenden. Översynen har dock inte berört behovet av den allmänna reglering som gäller på den tillfälliga handelns område utan har i huvudsak endast gällt de frågeställningar som har aktualiserats vid tillämpningen av lagen eller genom de framförda synpunkterna.

I promemorian lämnas vissa förslag som syftar bl. a. till att minska möjligheterna att kringgå lagen och till att ge konsumenterna bättre information om tillfälliga försäljare av olika slag. Beträffande tillståndsprövningen föreslås en viss uppmjukning av reglerna.

Tillfälliga försäljningsformer som tidigare inte har ansetts som tillfällig handel, bl. a. torghandel, handel på marknad och s. k. kompletteringshandel som äger rum under kringföring eller utomhus, föreslås bli underkastade lagen. Denna ändring har betydelse främst för reklamationsrättigheter o. d. som berörs i det följande. Men liksom nu skall dessa försäljningsformer även i fortsättningen kunna bedrivas utan tillstånd. För *torghandel* och *handel på marknad* kommer dock att krävas tillstånd av utlänningar som inte har viss fastare anknytning till Sverige.

I promemorian behandlas också närmare vissa begrepp som "tillfälligt begagnat försäljningsställe", "medförda varor" och "handel på marknad, mässa eller utställning".

Vidare föreslås bestämmelser som syftar till att underlätta för konsumenterna att nå tillfälliga försäljare för reklamation m. m. De som bedriver tillfällig handel — i fortsättningen även exempelvis torghandel

och handel på marknad — föreslås bli skyldiga att vid handelns utövande på ett eller annat sätt tydligt ange sitt namn och adress m. m. Detta kan ske exempelvis genom anslag eller på kvitton. Den som driver tillfällig handel, för vilken fordras tillstånd, föreslås vidare bli skyldig att till köparen överlämna en handling, exempelvis kvitto eller emballage, med uppgift om sitt namn m. m.

Beträffande *tillståndsprövningen* föreslås att tillstånd också i fortsättningen skall ges mycket restriktivt och att det i allmänhet måste krävas att den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Med hänsyn till de olägenheter som ibland har uppkommit vid tillämpningen av dessa regler föreslås dock någon uppmjukning i vissa särskilda fall. Bl. a. bör i speciella fall hänsyn kunna tas till de sociala eller ekonomiska konsekvenser som kan bli följden för sökande om tillstånd inte meddelas. Tillstånd skall kunna meddelas exempelvis om den tillfälliga handeln bedrivs av personer som är äldre eller har något allvarligt handikapp och som har denna form av försäljning som huvudsaklig försörjningskälla. Tillverkare skall också i ökad utsträckning kunna få sälja varor som de själva har tillverkat. Den som regelmässigt säljer eller framställer varor på ett fast driftställe får enligt nu gällande bestämmelser fritt bedriva s. k. kompletteringshandel under kringföring eller utomhus. Om handeln däremot skall bedrivas inomhus krävs tillstånd. Det föreslås att tillstånd bör kunna ges för kompletteringshandel som bedrivs inomhus om handeln avser varor som sökanden framställer på det fasta driftstället.

2 Historik

2.1 Näringsfrihetsförordningen

Den centrala näringsrättsliga författningen intill utgången av år 1968 var förordningen (1864: 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet. I förordningen var den tillfälliga handeln uppdelad i kringföringsförsäljning (s. k. gårdfarihandel) och realisation. Uttrycket realisation innebar enligt förordningen försäljning av ett lager handelsvaror under kortare tid på en ort, där handlanden inte var stadigvarande verksam — dock inte försäljning på marknad.

I allmänhet krävdes tillstånd för rätt att bedriva de angivna formerna av handel. I fråga om gårdfarihandel fanns dock åtskilliga undantag från tillståndstvånget, bl. a. fick sådan handel fritt utövas på ort där sökanden var bosatt. Undantag gällde vidare för vissa yrkesgrupper som lantmän, fabriksidkare och hantverkare. Vidare var det tillåtet att fritt sälja livsfrönödenheter, ladugårdsprodukter, jordbruksalster av andra slag än frö, träd och buskar samt alster av inhemsk husslöjd. Tillstånd skulle sökas hos länsstyrelsen i det län där försäljningen skulle äga rum.

Vid ansökan skulle fogas bl. a. betyg om att sökanden hade gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet.

2.2 1968 års förordning om tillfällig handel

Vid utgången av år 1968 upphörde näringsfrihetsförordningen att gälla och ersattes av förordningen (1968: 564) om tillfällig handel (ändrad senast 1975: 1362).

Till grund för 1968 års förordning låg ett betänkande med förslag rörande den allmänna näringslagstiftningen (SOU 1962: 15), avgivet av en utredning benämnd 1958 års näringsrättssakkunnige. På grundval av betänkandet utarbetades prop. 1968: 98.

Med tillfällig handel förstods enligt 1968 års förordning att någon yrkesmässigt salubjöd medförda varor på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring. Som tillfällig handel ansågs dock inte (1) försäljning till återförsäljare, (2) torghandel eller handel på marknad, mässa eller utställning, (3) handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avsågs i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) och (4) kringförings- eller utomhushandel, vilken utgjorde ett led i en annars på ett stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avsåg sådana varor som regelmässigt salufördes eller framtälldes där.

För att driva tillfällig handel erfordrades tillstånd. Fråga om tillstånd prövades, om handeln skulle drivas på visst försäljningsställe, av polismyndigheten i den ort där försäljningsstället var beläget och i annat fall av polismyndigheten i den ort där sökanden var bosatt. Svensk medborgare och utlänning som hade bosättningsstillstånd¹ fick dock utan tillstånd driva tillfällig handel med livsmedel, blommor, alster av inhemsk hemslöjd och tryckt skrift samt med andra varor om handeln bedrevs i lokal som han förfogade över. Tillstånd för svensk medborgare och utlänning som hade bosättningsstillstånd skulle ges om det inte förelåg skäl till antagande att sökanden med hänsyn till sina personliga förhållanden inte var lämplig att driva verksamheten eller att denna kunde störa allmän ordning. Tillstånd för annan utlänning än nu sagts kunde beviljas om särskilda skäl förelåg. Om tillstånd beviljats juridisk person skulle det finnas en godkänd föreståndare. Tillstånd skulle avse ett eller flera varuslag och gälla för bestämt tillfälle eller under viss tid, högst tre år. Tillstånd kunde förbindas med särskilda villkor och föreskrifter (främst av ordningskaraktär) samt återkallas när särskilda skäl förelåg. Vid tillståndsprövningen skulle inte beaktas konkurrenssynpunkter eller om det från konsumenternas synpunkt förelåg något behov av försäljningen (jfr prop. 1968: 98 s. 218). Bevis om tillstånd skulle medföras vid handelns utövande. Den som drev tillfällig handel, för vil-

¹ Fr. o. m. den 1 januari 1976 permanent uppehållstillstånd.

ken tillstånd inte behövdes, skulle vara försedd med bevis om namn och hemvist. Den som drev tillfällig handel i lokal, som han förfogade över, skulle genom anslag i eller vid lokalen tydligt ange sitt namn och hemvist.

3 Lagen om tillfällig handel

3.1 Innehållet

Lagen (1975: 985) om tillfällig handel trädde i kraft den 1 juli 1976, då förordningen (1968: 564) om tillfällig handel upphörde att gälla. Enligt övergångsbestämmelser skulle lagen tillämpas även i fråga om ansökan som hade gjorts före ikraftträdandet och avsåg tillstånd för tid därefter. Tillstånd som hade meddelats enligt äldre bestämmelser skulle gälla även efter lagens ikraftträdande, dock längst till den 1 januari 1977. Genom lagen (1975: 1363) om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel, vilken lag trädde i kraft den 1 juli 1976, gjordes vissa ändringar i 3 och 5 §§.

Med tillfällig handel förstås att någon 1) yrkesmässigt salubjuder 2) medförda varor på ett av honom 3) tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring (1 § första stycket). Som tillfällig handel anses inte (1) försäljning till näringsidkare, (2) torghandel eller handel på marknad, mäsas eller utställning, (3) handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617), t. ex. idrottstävling, cirkusföreställning samt tivoli- och marknadsnöjen, (4) kringförings- eller utomhushandel, vilken utgör ett underordnat led i en rörelse som annars bedrivs på stadigvarande driftställe och avser sådana varor som regelmässigt saluförs eller framställs där och (5) sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person (1 § andra stycket).

Enligt 2 § likställs svensk medborgare med svensk juridisk person och utlänning med utländsk juridisk person. Utöver bestämmelserna i lagen gäller de föreskrifter som finns om drivande av handel i allmänhet eller vissa slag av handel. Som exempel på sådana föreskrifter kan nämnas föräldrabalken, allmänna ordningsstadgan (1956: 617), lokala ordningsföreskrifter, lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket samt livsmedelslagen (1971: 511).

I 3 § första stycket föreskrivs att tillfällig handel får drivas endast efter särskilt tillstånd. Enligt 3 § andra stycket får dock svensk medborgare och utlänning som har permanent uppehållstillstånd utan tillstånd driva tillfällig handel med livsmedel, blommor, alster av inhemsk hemslöjd och tryckt skrift.

Enligt 4 § får tillstånd lämnas i fråga om varor som tillhör konkursbo eller, i fråga om andra varor, om särskilda skäl föreligger. I sist-

nämnda fall skall främst beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

Enligt 5 § prövas fråga om tillstånd för svensk medborgare och utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge av länsstyrelsen i det län där försäljningen skall äga rum. Fråga om tillstånd för annan utlänning prövas av den myndighet som har att pröva fråga om tillstånd för utlänning att idka näring i allmänhet.

Vid ansökan om tillstånd skall sökanden bl. a. visa, att han inte är obehörig att driva handel i allmänhet (6 §):

Om tillstånd beviljas juridisk person, skall för verksamheten finnas en godkänd föreståndare (7 §). Enligt 8 § skall tillstånd avse ett eller flera varuslag och gälla för bestämt tillfälle eller under viss tid, ej över tre år. Tillstånd kan förbindas med särskilda villkor och föreskrifter samt återkallas när särskilda skäl till det föreligger.

Den som driver tillfällig handel, för vilken tillstånd fordras, skall genom anslag i eller vid försäljningsställe samt i reklam och på kvitton och emballage tydligt ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Tillståndsbeviset i original eller styrkt avskrift skall medföras vid handelns utövande. Den som driver tillfällig handel, för vilken tillstånd ej behövs, skall vara försedd med bevis om sitt namn och hemvist. Bevis skall visas upp vid anfordran (9 §).

Den som driver tillfällig handel utan tillstånd eller utan att godkänd föreståndare finns eller i strid mot villkor eller föreskrifter som har meddelats dömes till böter. Till samma straff dömes den som för annans räkning driver eller förestår sådan olovlig handel (10 § första stycket). Den som bryter mot bestämmelserna i 9 § dömes till böter, högst 500 kr (10 § andra stycket).

Talan mot tillståndsmyndighets beslut föres hos regeringen (11 §).

3.2 Förarbetena i huvuddrag¹

3.2.1 Departementspromemorian Ds H 1973: 3

Sedan olika krav hade framställts om en ändring av 1968 års förordning framlades sommaren 1973 en inom handelsdepartementet utarbetad departementspromemoria (Ds H 1973: 3). Till underlag för promemorian låg bl. a. en enkät rörande tillfällighetsförsäljningar.

Den framförda kritiken hade företrädesvis riktats mot de fria former under vilka inomhusförsäljningar av tillfällig art kunde bedrivas. Man hade särskilt pekat på denna handels verkningar för konsumenterna, den bofasta handeln och de handelsanställda. Vidare hade kritik framförts mot att vissa varor var undantagna från tillståndsplikt.

¹ En närmare redogörelse för förarbetena har upptagits i avsnitt 3.3.

I promemorian framhölls att den fråga som särskilt hade aktualiserat en utökad reglering hängde samman med den fasta handelns intresse av att skyddas mot konkurrens. Att tillfällighetsförsäljare vid en jämförelse i vissa hänseenden hade ett förmånligare utgångsläge kunde dock enligt promemorian inte anses motivera restriktioner mot försäljningsformen som sådan. Den fasta handelns önskemål om skydd mot tillfällig handel kunde endast beaktas i den mån konkurrensen från den tillfälliga handeln medförde nackdelar för konsumenterna och samhället i stort. Det betonades att tillfällig handel som endast förekom då och då på en ort i allmänhet inte kunde utgöra någon fullgod ersättning för den fasta handeln. På lång sikt torde det därför vara en nackdel från konsument-synpunkt om den tillfälliga handeln fick sådan omfattning att den slog ut fast handel inom vissa branscher på en ort. Risker för ett sådant utkonkurrerande borde inte lämnas obeaktad och talade för en vidgad reglering av försäljningsformen.

Som ytterligare skäl för en begränsning anfördes i promemorian även konsumenternas intresse av skydd mot utbud av kvalitativt undermåliga varor som inte var värda sitt pris. Det hade från många håll framhållits att det ofta inte gick att i efterhand spåra upp tillfällighetsförsäljare för att t. ex. göra en reklamtion. Konsumentens möjlighet till rättelse vid fel i varan var därför mindre vid köp hos tillfällighetsförsäljare än vid köp hos fast handel. Sannolikt kändes även ansvaret gentemot kunderna mindre tungt för en tillfällighetsförsäljare med ständigt växlande kundkrets och skiftande uppehållsort. Vidare var den reklam som bedrevs ofta överdriven eller ovederhäftig samt svår att sanera med hjälp av marknadsföringslagen.

Som skäl för ingripande mot den tillfälliga handeln hade även anförts att de begränsade kontrollmöjligheterna skulle främja en tämligen omfattande kriminalitet, t. ex. häleribrott och brott mot skattelagstiftningen. Det framhölls dock, att sådana följder i första hand borde angripas genom en effektivare brottsövervakning och skattekontroll.

Vidare framhölls som ett skäl för ytterligare restriktioner att den tillfälliga handeln genom sin utbredning skulle ha kommit att utgöra ett hinder för samhällspolitiska strävanden av skilda slag. Bl. a. hade det sagts att de anställdas löne- och sociala förmåner inte motsvarade vad som gällde för dem som arbetade inom den fasta handeln. Det hade också hävdats att de lokaler som användes inte uppfyllde vad som av hänsyn till bl. a. arbetsmiljön krävdes av den fasta handeln. Genom att minska sina kostnader för personalen på angivet sätt kunde tillfälliga försäljare hålla nere varupriserna och en snedvriden konkurrenssituation uppstå för den lokala handeln. Att sänka priserna för konsumenterna genom att undvika åtaganden som gällde för den fasta handeln kunde enligt promemorian inte vara ett samhällsintresse.

Slutligen upptogs i promemorian den tillfälliga handelns betydelse för varudistributionen. Det konstaterades att vissa varor genom försäljningsformen kunde nå konsumenter som saknade fast tillgång på sådana varor och att distributionsformen kunde fylla en uppgift när det gällde avsättning för överskottsproduktion, skadade eller för förskämning utsatta varor samt för varor som tillhörde konkurs- eller dödsbo. Beträffande överskottsproduktionen framhölls dock att denna skulle kunna nå ut till konsumenterna även på andra vägar.

Sammanfattningsvis konstaterades i promemorian att den kritik som i olika hänseenden hade riktats mot att tillfällig handel bedrevs under i allt väsentligt okontrollerad form, på flera punkter var berättigad. I promemorian föreslogs ändringar som innebar bl. a. att friheten att driva handel med livsmedel, blommor och inhemsk hemslöjd upphävdes. Det samma skulle gälla beträffande den generella friheten att driva tillfällig handel i lokal över vilken man förfogade. Tillstånd skulle kunna beviljas i fråga om varor som var skadade eller utsatta för hastig förskämning eller som tillhörde konkurs- eller dödsbo eller om eljest särskilda skäl förelåg. Vid bedömning av frågan om särskilda skäl förelåg skulle främst beaktas om den avsedda handeln var av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Länsstyrelse föreslogs bli tillståndsmyndighet för all tillfällig handel.

3.2.2 Propositionen med förslag till lag om tillfällig handel (prop. 1975: 52)

Föredaganden framhöll i propositionen (prop. 1975: 52 s. 35 ff) att vad som i departementspromemorian hade anförts om att den tillfälliga handeln — framför allt den växande inomhushandeln — medfört stora olägenheter i skilda hänseenden hade bekräftats av nästan alla remissinstanser. Likaså hade det helt övervägande antalet instanser uttalat sig för en utsträckt kontroll av den tillfälliga handeln. De allra flesta hade visserligen betonat vikten av fri konkurrens mellan olika försäljningsformer men samtidigt framhållit att de fria former under vilka tillfällig handel nu förekom inte var acceptabla. I propositionen konstaterades att den kritik som hade anförts rörande den tillfälliga handeln hade en sådan tyngd att en vidgad reglering av handelsformen var nödvändig samt förordades att den skärpta regleringen utformades i huvudsak enligt promemorieförslaget.

3.2.3 Riksdagsbehandlingen

Propositionen behandlades av näringsutskottet, vilket ansåg (NU 1975/76: 3) bl. a. att riksdagen borda godta ett system med en närings-

politiskt inriktad tillståndsprövning på den tillfälliga handelns område.

Riksdagen godtog vad utskottet hade anfört (rskr 32).

3.3 Den närmare utformningen av regleringen

I förevarande avsnitt lämnas en närmare redogörelse för förarbetena beträffande vissa paragrafer. Författningstexten överensstämmer i stor utsträckning med 1968 års förordning. Även paragrafindelningen är i stort sett oförändrad. I fråga om motiven till de bestämmelser som inte har ändrats i sak hänvisas i prop. 1975: 52 till vad som hade uttalats vid tillkomsten av 1968 års förordning.

3.3.1 Begreppet tillfällig handel (1 § första stycket)

Med tillfällig handel förstås enligt 1 § första stycket att någon yrkesmässigt salubjuder medförda varor på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring.

Författningstexten överensstämmer — fränsett viss redaktionell jämkning — med 1968 års förordning.

Tillfälligt begagnat försäljningsställe

1958 års näringsrättssakkunnige anförde (s. 199) att avgörande för avgränsningen mot fast handel var om försäljningsverksamheten bedrevs på ett stadigvarande driftställe eller ej. Var försäljningsverksamheten lokaliserad till ett för utövarens rörelse inrättat stadigvarande driftställe, förelåg inte tillfällighetsförsäljning. Bedömningen huruvida ett driftställe var stadigvarande eller tillfälligt borde ske efter likartade linjer som hade gällt vid tolkningen av det i 9 § 3 och 4 mom. näringsfrihetsförordningen använda uttrycket kontor av stadigvarande beskaffenhet. Ett stadigvarande driftställe behövde dock inte vara inrättat just för handel eller inrymma något kontor eller ens vara beläget inomhus; även t. ex. en handelsträdgård borde betraktas som stadigvarande driftställe. För att driftställe skulle anses stadigvarande borde fordras, att det för längre tid disponerades av rörelseidkaren och också med viss regelbundenhet utnyttjades för bedrivandet av hans rörelse. En förutsättning för att tillfällighetsförsäljning skulle anses föreligga var sålunda att försäljningen inte skedde på ett stadigvarande driftställe utan antingen bedrevs under kringföring på sådant sätt att man inte kunde tala om något driftställe alls för själva försäljningen eller också verkställdes på tillfälliga försäljningsställen utomhus eller inomhus. Kringföringsförsäljning fick anses föreligga oavsett om salubjudandet skedde utomhus eller vid besök i hyresfastigheter e. d.

Näringsfrihetsförordningens 9 § 3 mom. innehöll bestämmelser om s. k. realisation. Detta betecknade sådan handelsverksamhet som inne-

bar, att en handlande utom den ort, där han hade anmält sig för att bedriva handel, eller också på sådan ort innan kontor av stadigvarande beskaffenhet hade inrättats där, på kortare tid på auktion eller under hand på annat sätt än på marknad avyttrade lager av handelsvaror. — I 9 § 4 mom. fanns bestämmelser om gårdfarihandel. I allmänhet krävdes tillstånd för att få bedriva gårdfarihandel. Som ett undantag gällde dock bl. a. att sådan handel fick utövas fritt på ort, där handlanden hade inrättat kontor av stadigvarande beskaffenhet och hade gjort anmälan om detta.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

Yrkesmässigt salubjudande av varor

Den näringsrättssakkunnige anförde (s. 104 ff) att det för yrkesmässighet borde fordras att det var fråga om en verksamhetsgren, vari normalt ingick ett väsentligt ekonomiskt moment. Så var förhållandet i de säkerligen ojämförligt vanligaste fallen, nämligen då verksamheten präglades av att utövaren bedrev den i vinst- eller förvärvssyfte. Ett annat kännetecken på yrkesmässighet var att verksamheten var inriktad på att varor eller tjänster tillhandahölls annan. Konstnärlig och vetenskaplig verksamhet borde kunna föras utanför regleringen. För att en verksamhet i förevarande sammanhang skulle anses som konstnärlig borde för det första krävas, att verksamheten avsåg skapande av litterärt eller konstnärligt verk. Därjämte borde för att näringsidkande inte skulle anses föreligga fordras att det i verksamheten inte ingick mera omfattande eller väsentliga moment som inte var av konstnärlig art. Det borde därför inte ifrågakomma att utanför regleringen ställa verksamhetsformer som innebar exempelvis att konstföremål genom hantverksmässigt eller fabriksmässigt förfarande framställdes i serie eller då eljest den färdiga produkten endast delvis kunde ses som resultat av konstnärligt skapande. Den näringsrättssakkunnige anförde vidare (s. 199 ff) att utmärkande för tillfällighetsförsäljning var att försäljningen skulle ske yrkesmässigt och avse varor. När det gällde försäljning av exempelvis majblommor förelåg varken yrkesmässighet eller varor. Som varor kunde inte heller anses t. ex. lotter eller biljetter. Även konstnärens avyttrande av sina egna verk ansågs, trots att därvid kom in kommersiella motiv, stå i så nära samband med den egentliga konstnärliga verksamheten att även försäljningen borde anses falla utanför yrkesmässighetens område. Försäljning avseende alster av egen konstnärlig verksamhet borde därför inte anses utgöra yrkesmässig försäljning i förordningens mening.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

Medförda varor

Den näringsrättssakkunnige anförde (s. 170) att vissa handelsformer enligt gällande bestämmelser fritt konkurrerade med den bofasta handeln. Som exempel nämndes postorder- och efterkravshandel, orderupptagning genom utsända agenter samt telefonackvisation. Något behov av reglering ansågs (s. 185) inte föreligga vad gällde försäljning av varor som inte medfördes och inte heller eljest var tillgängliga genast utan skulle levereras först framdeles. Tillfällighetsförsäljning borde anses föreligga endast om de salubjudna varorna var avsedda att överlämnas till köparen i omedelbar anslutning till att köpeavtal ingicks.

Departementschefen anförde (prop. 1968: 98 s. 206) att den kritik borde beaktas som hade framförts om att den föreslagna regleringen var något för snäv och skapade vissa möjligheter till kringgåenden. Eftersom de försäljningsformer som avsågs bli undantagna utmärktes av att säljaren inte förde varorna med sig, föreslogs i stället att regleringen skulle avse de fall då säljaren salubjöd medförda varor. Det blev då tydligt, att en säljare inte kunde kringgå regleringen genom att t.ex. en viss tid uppskjuta överlämnandet av sålda varor. — Att den verksamhet, som drevs av s.k. hemköpsföretag, vilka efter förhandsbeställning levererade varor hem till kunderna, inte omfattades av det bestämda begreppet tillfällig handel var uppenbart. I övrigt instämde departementschefen (s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

3.3.2 Försäljning till näringsidkare (1 § andra stycket 1.)

Enligt 1 § andra stycket 1. anses försäljning till näringsidkare inte som tillfällig handel.

Enligt 1968 års förordning ansågs försäljning till återförsäljare inte som tillfällig handel.

1958 års näringsrättssakkunnige anförde (s. 185) att till tillfällighetsförsäljning borde räknas endast försäljning direkt till konsumenter. De skäl som hade anförts till stöd för en särskild reglering av tillfällighetsförsäljningarna kunde inte anses gälla i fråga om försäljningar till återförsäljare. Vidare anfördes (s. 200) att som återförsäljare borde anses även den som avyttrar inköpt vara först efter bearbetning.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

I prop. 1975: 52 föreslogs ingen ändring på denna punkt.

Näringsutskottet uttalade (NU 1975/76: 3) att enligt motiveringen till 1968 års förordning borde som återförsäljare anses även den som avyttrade inköpt vara först efter bearbetning. Med hantverksutövare som kundkrets torde enligt utskottet dock förekomma viss kringföringshandel avseende materiel som inte försålles vidare. Det syntes enligt utskottet inte finnas anledning att ålägga sådan handel eller annan för-

säljning till näringsidkare restriktioner vilka inte gällde för försäljning riktad till återförsäljare i den vida mening som hade angivits. Med hänsyn härtill föreslog utskottet att ordet "återförsäljare" byttes ut mot "näringsidkare". Detta begrepp borde här anses ha samma betydelse som i annan nyare näringsrättslig lagstiftning och sålunda omfatta var och en — fysisk eller juridisk person — som yrkesmässigt drev verksamhet av ekonomisk art.

Riksdagen godtog vad utskottet hade anfört.

3.3.3 Torghandel (1 § andra stycket 2.)

Enligt 1 § andra stycket 2. anses torghandel inte som tillfällig handel. Författningstexten överensstämmer med 1968 års förordning.

1958 års näringsrätts-sakkunnige anförde (s. 158 ff) att oklarhet rådde i vad mån näringsfrihetsförordningens bestämmelser ägde tillämpning på stationär utomhusförsäljning av det slag som förekom vid torghandel. Enligt den näringsrätts-sakkunnige (s. 185) borde denna oklarhet undanröjas och all sådan handel syntes utan olägenhet kunna undantas från den nya lagstiftningens tillämpningsområde. Under torghandeln borde inbegripas (s. 200) inte endast försäljning på salutorg utan även försäljning på annan plats som hade upplåtits till allmän försäljningsplats. Även då utrymmen på allmän plats tillfälligtvis hade upplåtits för ett flertal försäljningar av samma art, som julgransförsäljning, torde försäljningarna i detta sammanhang kunna likställas med vanlig torghandel.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

I prop. 1975: 52 framhöll föredraganden (s. 39) att vissa remissinstanser hade framställt önskemål om att torghandeln helt eller delvis skulle inordnas under regleringen. Han erinrade om att i 1973 års promemoria hade anförts att vissa typer av den kritiserade torghandeln kunde äga stora likheter med utförsäljningar i tillfälligt hyrda lokaler, varför samma skäl skulle kunna föreligga att införa restriktioner för dessa typer av torghandel som för inomhushandel. Föredraganden ansåg dock, i likhet med vad som hade betonats i promemorian, att det knappast torde gå att definitionsmässigt skilja denna form från andra typer av torghandel. Med hänsyn till torghandelns omfattning skulle därför ett tillståndssystem bli alltför omständligt i förhållande till syftet. Eventuella problem torde, framhölls det, bäst kunna lösas genom att de beaktades av kommunerna vid dessas uthyrning av torgplatser.

3.3.4 Handel på marknad, mässa eller utställning (1 § andra stycket 2.)

Enligt 1 § andra stycket 2. anses handel på marknad, mässa eller utställning inte som tillfällig handel.

Författningstexten överensstämmer med 1968 års förordning.

1958 års näringsrättssakkunnige föreslog (s. 185) att utanför tillfällighetsförsäljningarnas område borde föras försäljning på marknad som var fri. Utan olägenhet borde också kunna undantas sådana med marknads- och torghandel likartade försäljningar som förekom på mässor och utställningar.

I prop. 1968: 98 uttalade departementschefen (s. 206) att en remissinstans hade anfört, att åtskilligt talade för att försäljning på marknad borde omfattas av regleringen. Han ansåg emellertid inte tillräckliga skäl till detta föreligga, särskilt med hänsyn till att sådan försäljning av ålder hade varit fri, och instämde (s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

I prop. 1975: 52 framhöll föredraganden (s. 39) att vissa remissinstanser hade berört de hittillsvarande undantagen från förordningen för bl. a. handel på marknad, mäsas eller utställning. Vad som hade anförts till stöd för att slopa dessa undantag fann han emellertid inte tillräckligt vägande.

3.3.5 Handel anordnad i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1 § andra stycket 3.)

Enligt 1 § andra stycket 3. anses den handel som anordnas i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) inte som tillfällig handel.

Författningstexten överensstämmer med 1968 års förordning.

1958 års näringsrättssakkunnige anförde (s. 185) att sådana försäljningar som förekom i samband med offentliga tillställningar som avsågs i 9 § allmänna ordningsstadgan, d. v. s. i samband med tivolinöjen, basarer och dylikt, utan olägenhet kunde undantas från lagstiftningens område. Vidare anfördes (s. 200) att undantaget avsåg endast de försäljningar som arrangören anordnade eller lät anordna i samband med tillställningen, exempelvis när en förening eller annan arrangör av tillställning själv verkställde försäljningar i basarform eller på annat sätt eller också när arrangören av en tillställning vidtalade andra att stå för vissa försäljningar på en idrottsplats eller festplats, inom ett tivoliområde e. d. Däremot avsågs inte att den som inte hade någon dylik anknytning till tillställningens anordnande skulle vara berättigad att fritt bedriva tillfälliga försäljningar på eller i grannskapet av de platser där en offentlig tillställning ägde rum.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

3.3.6 S. k. kompletteringshandel som äger rum under kringföring eller utomhus (1 § andra stycket 4.)

Enligt 1 § andra stycket 4. anses kringförings- eller utomhushandel, vilken utgör ett underordnat led i en eljest på stadigvarande driftställe

bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt saluförs eller framställs där, inte som tillfällig handel.

Författningstexten överensstämmer — fränsett ordet "underordnat" — med 1968 års förordning.

1958 års näringsrättssakkunnige anförde (s. 185 ff) att de skäl som talade för en reglering av kringföringshandel och utomhusförsäljningar, endast i ringa mån ägde giltighet i fråga om vissa försäljningar som fast etablerad näringsidkare bedrev på annan plats än sitt stadigvarande driftställe. När sådana försäljningar utgjorde endast ett led i en rörelse, vilken annars bedrevs på driftställe av stadigvarande beskaffenhet, torde man utan större betänkligheter kunna jämställa dem med fast handel och sålunda lämna dem utanför regleringen. Det borde dock fordras, att försäljningarna verkligen avsåg sådana varor som regelmässigt salufördes eller framställdes på driftstället, ty annars blev det möjligt för försäljare att undandra sig kontrollen genom att blott för syns skull upprätta ett fast driftställe, vilket i verkligheten inte begagnades. Vad som nu hade sagts angående försäljningar som nära sammanhängde med fast etablerad rörelse borde gälla endast kringföringsförsäljningar och utomhusförsäljningar, d. v. s. försäljningar som kunde anses utgöra en naturlig komplettering till de distributionsformer som annars förekom i samband med fast handel. När det däremot gällde tillfällighetsförsäljningar som anordnades inomhus i exempelvis tillfälligt förhyrda butiker saknades anledning att behandla fast etablerade näringsidkare annorlunda än andra.

Den sakkunnige anförde vidare (s. 200 ff) att av kravet på regelmässighet i den på det stadigvarande driftstället bedrivna verksamheten följde att den som tillfälligt bedrivit exempelvis tillverkning i sin bostad inte därför blev berättigad att fritt sälja varorna genom kringföringsförsäljning. Med driftställe avsågs endast driftställe som var beläget inom riket.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 215) i de uttalanden den sakkunnige hade gjort.

I 1973 års departementspromemoria föreslogs (s. 52 ff) ingen ändring på denna punkt, vilken, anfördes det, borde förstås så, att försäljning från butiksfordon var att anse som kompletteringstrafik och inte som tillfällig handel under förutsättning att trafiken utgick från fabrik, fast butik, fast lager eller liknande. Det anfördes att en omfattande sådan försäljning skedde från butiksbilar och bussar. Även tåg och båt utnyttjades som försäljningsställen. Enligt en SPK-undersökning hade en minskning skett av antalet helårsverksamma butiksfordon under perioden 1960—1967. Som skäl mot att behålla undantaget framhölls i promemorian att det kunde anföras att de tillfällighetsförsäljare med fast försäljningsställe som hittills hade hyrt tillfälliga lokaler för sin verksamhet skulle komma att övergå till kringföringshandel med butiks-

fordon om inomhushandeln reglerades. Man torde dock enligt promemorian kunna förutse att kringföringshandeln av denna typ skulle komma att minska. Om utvecklingen skulle bli en annan kunde det vara skäl att närmare undersöka om även försäljningen från fordon borde regleras.

I prop. 1975: 52 anförde föredraganden (s. 40) att flera remissinstanser hade pekat på möjligheten av att en tillfällighetsförsäljare med någon obetydlig källarlokal som fast driftställe ägnade sig åt omfattande tillståndsfri, tillfällig handel. Denna synpunkt borde beaktas. För att undstryka att undantaget verkligen skulle gälla kompletterande handel borde bestämmelsen utformas så att den handel som undantogs skulle utgöra ett underordnat led i den verksamhet som bedrevs på det fasta driftstället. Föredraganden anförde vidare (s. 41) att det borde vara tillåtet för den som framställde varor på ett fast driftställe att sälja de framställda varorna även genom kringförings- eller utomhushandel. Sådan försäljning var således att anse som ett i förhållande till produktionen underordnat led. Det skulle emellertid då vara fråga om produktion i verklig mening. Däremot var det inte tillräckligt att säljaren lät varorna undergå någon obetydlig hantering eller bearbetning på ett fast driftställe.

3.3.7 *Sedvanlig auktionsförsäljning av visst lösöre (1 § andra stycket 5.)*

Enligt 1 § andra stycket 5. anses sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person inte som tillfällig handel.

Författningstexten saknar motsvarighet i 1968 års förordning.

I prop. 1975: 52 förordnade föredraganden (s. 37) att denna försäljningsform borde undantas från regleringen. Det anfördes att egendomen i ett dödsbo till stor del bestod av begagnade föremål som hade karaktär av personligt lösöre. Det var vanligt att sådan egendom avyttrades genom en tillfälligt anordnad försäljning i form av auktion och det fanns ett påtagligt behov av att detta skulle kunna ske också i fortsättningen. Samma behov kunde föreligga i fråga om lösöre även i andra fall, t. ex. när någon flyttade till en mindre bostad eller upphörde att driva ett lantbruk. Kännetecknande för alla dessa fall var att det var fråga om begagnat gods som traditionellt såldes genom auktion. Praktiska skäl talade för att det borde finnas möjlighet för ägaren att anlita en företagare som yrkesmässigt skötte försäljningen för ägarens räkning. Det borde dock framhållas att regeln endast avsåg försäljning av lösöre som ägdes av dödsbo eller enskild person och alltså inte försäljning av lösöre som hade förvärvats från dödsbo eller enskild.

3.3.8 *Handel med livsmedel m. m. (3 §)*

Enligt 3 § första stycket får tillfällig handel drivas endast efter särskilt tillstånd. Enligt 3 § andra stycket får dock svensk medborgare och

utlännings som har permanent uppehållstillstånd utan tillstånd driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd. Vidare får, förutom svensk medborgare, utlännings som har permanent uppehållstillstånd utan tillstånd driva tillfällig handel med tryckt skrift.

I förhållande till 1968 års förordning har denna paragraf ändrats på det sättet att den generella rätten att driva tillfällig handel i lokal, över vilken säljaren förfogade, har slopats. Vidare har genom lagen (1975: 1363) om ändring i lagen (1975: 985) om tillfällig handel, vilken lag trädde i kraft den 1 juli 1976, begreppet "bosättningstillstånd" ersatts av "permanent uppehållstillstånd".

Tillfällig handel i allmänhet med livsmedel, blommor, alster av inhemsk hemslöjd och tryckt skrift

Enligt näringsfrihetsförordningen var livsförnödenheter, jordbruksalster av andra slag än frö, träd och buskar samt ladugårdsprodukter och alster av inhemsk husslöjd undantagna från regleringen.

1958 års näringsrättssakkunnige anförde (s. 188) att svenska rättssubjekt redan av tryckfrihetsförordningens bestämmelser ägde fritt bedriva tillfällighetsförsäljning av tryckt skrift. Det syntes dock lämpligt att uttryckligen ange denna rätt i den nya lagstiftningen. De synpunkter som motiverade ett tillståndstvång beträffande tillfällighetsförsäljning i allmänhet ansågs i huvudsak äga tillämpning även om försäljningen avsåg exempelvis livsmedel och blommor. Behovet av fri försäljningsrätt beträffande vissa varuslag minskade också väsentligt med hänsyn till att bl. a. torghandel och sådan kringförings- och utomhushandel, som utgjorde led i fast etablerad rörelse, hade förts utanför regleringen. Med viss tvekan ansågs dock att tillräckliga skäl inte förelåg att frånga den av ålder gällande ordningen att tillfällighetsförsäljning av vissa varor skulle vara helt fri. Därför föreslogs att svenska medborgare skulle fritt få driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd. Den näringsrättssakkunnige anförde vidare (s. 201 ff), att till livsmedel borde hänföras varje till förtäring av människor avsedd vara som tillförde kroppen näringsämne och inte var att hänföra till läkemedel. Uttrycket hemslöjd skulle ha samma innebörd som det i näringsfrihetsförordningen använda ordet husslöjd.

I prop. 1968: 98 anförde departementschefen (s. 208) att vissa skäl som hade anförts mot att livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd skulle undantas från regleringen utan tvekan var beaktansvärda. Sådan handel hade emellertid av ålder varit fri och denna frihet borde inte begränsas utan mycket starka skäl. Med hänsyn härtill och till att ett tillståndstvång skulle träffa åtskilliga helt harmlösa fall fann departementschefen inte tillräcklig anledning att ta annan ståndpunkt än den sakkunnige. I fråga om den närmare innebörden av bestämmel-

serna instämde departementschefen (s. 217 ff) i vad den sakkunnige hade anfört.

I 1973 års departementspromemoria föreslogs att friheten att driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och inhemsk hemslöjd skulle slopas. Detta motiverades (s. 47 ff) med att de allmänna övervägandena rörande tillfällig handel gällde dessa produkter i lika hög grad som andra.

I prop. 1975: 52 anförde föredraganden (s. 39) att ett införande av tillståndsplikt beträffande i promemorian berörda varor skulle kunna leda till såväl många svåra gränsdragningsproblem som en omfattande administrativ apparat. Den framförda kritiken hade uppenbarligen inte avsett försäljningarna av lantbruksprodukter m.m. Härtill kom att handeln med livsmedel tack vare bl. a. livsmedelslagstiftningen var underkastad noggrann kontroll i bl. a. hygieniskt hänseende. Några missförhållanden beträffande tillfällighetshandel med livsmedel torde knappast föreligga. På grund härav och då några tillräckligt starka skäl från konsumentsynpunkt inte hade framkommit för ingrepp i den hittillsvarande, hävdvunna friheten för handel med livsmedel, blommor och inhemsk hemslöjd föreslogs ingen ändring i gällande förhållanden.

Med anledning av prop. 1975: 52 väcktes bl. a. mot. 1975: 1986, i vilken föreslogs tillståndstvång för tillfällig handel med blommor. Motionären hävdade bl. a. att i denna handel oftast salufördes undermåliga produkter och uttryckte farhågor för en ökning av kringföringshandel med blommor.

Näringsutskottet uttalade (NU 1975/76: 3) att det delade den i propositionen framförda uppfattningen att det inte fanns tillräckligt starka skäl att göra ingrepp i den hävdvunna friheten för handel med blommor och avstyrkte därför motionen.

Riksdagen anslöt sig till utskottets uppfattning.

Tillfällig handel bedriven av utländskt rättssubjekt

Enligt näringsfrihetsförordningen gällde i princip förbud för utlänningar att bedriva gårdfarihandel och anordna realisation. Förbudet gällde dock inte gårdfarihandel som drevs på bosättningsorten eller på marknad. Särskilda regler fanns om hantverksrörelse eller annan hantering, som drevs under kringresande eller kringvandrande.

1958 års näringsrättssakkunnige anförde bl. a. (s. 196 ff) att även om de förhållanden som föranlett de gällande bestämmelserna låg förhållandevis långt tillbaka i tiden, torde det dock vara befogat att vid utarbetandet av nya regler inte utan vidare överge den gällande rättens ståndpunkt att för nu ifrågavarande arter av näringsutövning borde finnas särskilda restriktioner. Som skäl mot särskilda restriktioner skulle kunna åberopas de internationella integrationssträvandena. Den större etableringsfrihet, som utgjorde ett av målen för dessa strävanden, kunde

emellertid inte rimligen anses inbegripa att gränserna skulle öppnas även för ambulerande småförsäljare av alla slag. Vissa uppmjukningar ansågs dock motiverade. I fråga om försäljning vid torghandel, mässor och liknande tillfällen ansåg den sakkunnige att det torde vara befogat att ställa de utländska näringsidkarna i samma läge som deras svenska konkurrenter. Utländska rättssubjekt borde vidare ha samma möjlighet som svenska företag att med ett här i riket inrättat stadigvarande driftställe som bas driva krinföringsförsäljning och utomhushandel. Vidare anförde den sakkunnige att det torde inte vara motiverat att beträffande utländska rättssubjekt ha en motsvarighet till den för svenskar föreslagna fria försäljningsrätten beträffande livsmedel och vissa andra varor.

Departementschefen instämde (prop. 1968: 98 s. 210) i vad den sakkunnige hade anfört. Med hänsyn särskilt till reglerna i den europeiska bosättningskonventionen föreslogs dock att med svenska medborgare skulle jämföras utlännningar med bosättningstillstånd.

Till följd av vissa ändringar i utlänningslagen (1954: 193) har den rätt som tidigare tillkommit innehavare av bosättningstillstånd kommit att gälla innehavare av permanent uppehållstillstånd¹.

3.3.9 Tillståndsprövningen (4 §)

I allmänhet får tillfällig handel bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Vissa undantag från denna regel har upptagits i 3 § andra stycket (jfr avsnitt 3.3.8).

Enligt 4 § får tillstånd att driva tillfällig handel lämnas i fråga om varor som tillhör konkursbo eller, i fråga om andra varor, om särskilda skäl föreligger. I sistnämnda fall skall främst beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

Författningstexten saknar motsvarighet i 1968 års förordning.

I prop. 1975: 52 anförde föredraganden (s. 36 ff) att utgångspunkten vid tillståndsprövningen var att tillstånd skulle ges mycket restriktivt. I regel skulle konsumentintressena tillmätas avgörande vikt. Endast i undantagsfall torde det kunna föreligga sådana särskilda skäl att tillstånd kom i fråga. För att en försäljning skulle kunna sägas ha väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt måste sålunda krävas att den täckte ett behov hos konsumenterna, vilket inte annars kunde tillgodoses på orten.

I fråga om varor som tillhörde konkursbo underströk föredraganden att regeln gällde endast varor som verkligen tillhörde konkursbo. Granskningen av att varorna hade denna karaktär torde kunna ske på ett tillfredsställande sätt genom att sökanden ingav bouppteckning, varuförteckning och liknande handlingar. Eftersom syftet med bestämmelserna

¹ Prop. 1975/76: 18, InU 24, rskr 121

var att underlätta en snabb avveckling av konkursbon, borde i allmänhet krävas att boets egendom såldes i stort sett i samlat skick vid något eller några få tillfällen. Undantag kunde dock behöva göras från denna princip, t. ex. i fråga om mera omfattande konkursbon. I sådana fall borde dock begäras att sökanden redovisade en plan över boets avveckling, så att tillståndsmyndigheten fick en klar bild av den aktuella försäljningens roll i sammanhanget.

Föredraganden anförde ytterligare att vid prövningen borde vidare hänsyn tas till sökandens personliga förhållanden. Bedömningen borde ske enligt gällande grunder. — Enligt 4 § i 1968 års förordning om tillfällig handel gällde bl. a. att tillstånd att driva tillfällig handel skulle ges om det inte förelåg skäl till antagande att sökanden med hänsyn till sina personliga förhållanden inte var lämplig att driva verksamheten eller att denna kunde störa allmän ordning. I fråga om motiven till denna bestämmelse anförde departementschefen (prop. 1968: 98 s. 218) att tillståndsprövningen i vad angick sökandens person inte borde vara mera ingående än som behövdes för att tillgodose önskemålet, att tillfällig handel inte utövades av personer, som från polisära och sociala synpunkter var olämpliga för sådan verksamhet. Vid prövningen borde tillgängliga polisregister tjäna till ledning. Den omständigheten att sökanden hade begått brott kunde vara ett skäl för avslag om brottet var av allvarigare beskaffenhet eller hade samband med tillfällig handel och brottsligheten låg nära i tiden. Även upprepade småförseelser eller ett allmänt asocialt levnadssätt kunde tänkas motivera avslag.

Med anledning av prop. 1975: 52 väcktes bl. a. mot. 1975: 1899.

I motionen berördes den skärpta regleringens konsekvenser för gårdfarihandeln. Motionärerna fäste uppmärksamheten på att det på sina håll förekom en tämligen regelbunden kringföringshandel bland fasta kunder, ofta i glesbygd, vilka härigenom fick en service som de uppskattade.

Vid riksdagsbehandlingen uttalade näringsutskottet (NU 1975/76: 3) att det tillstyrkte att lagbestämmelsen om förutsättningar för tillstånd utformades på det sätt som hade föreslagits i propositionen. Utskottet anslöt sig också till de allmänna riktlinjerna för tillståndsprövningen som föredraganden hade angett.

Beträffande mot. 1975: 1899 uttalade utskottet att det ena yrkandet i motionen närmast tog sikte på gårdfarihandlarnas egen situation. Personer med mångårig verksamhet inom detta slag av tillfällig handel borde i största möjliga utsträckning få sina ansökningar om tillstånd bifallna, så att det kunde fortsätta med sin verksamhet, allt enligt motionärernas uppfattning. Utskottet fann synpunkten beaktansvärd och förutsatte att det vid tillståndsprövningen skulle tas berättigad hänsyn till sedan många år verkamma, seriöst arbetande gårdfarihandlares önskemål att inte behöva lämna sitt yrke. Motionärernas andra yrkande

gick ut på att länsstyrelse vid sin tillståndsprovning rörande gårdfari-handel skulle beakta glesbygdsbefolkningens behov av tillfällig handel som ett komplement till den krympande fasta handeln. I detta hänseende fann utskottets majoritet inte motiverat med något särskilt uttalande utöver de allmänna riktlinjer som tidigare hade behandlats.

Riksdagen godtog vad utskottet hade anfört.

3.3.10 Skyldigheten att lämna information (9 §)

Enligt 9 § första stycket skall den som driver tillfällig handel, för vilken fordras tillstånd enligt denna lag, genom anslag i eller vid försäljningsställe samt i reklam och på kvitton och emballage tydligt ange sitt namn fast adress och telefonnummer. Tillståndsbeviset skall i huvudskrift eller styrkt avskrift medföras vid handelns utövande och visas upp vid anfordran.

Enligt 9 § andra stycket skall den som driver tillfällig handel, för vilken ej fordras tillstånd enligt denna lag, vara försedd med bevis om sitt namn och hemvist. Beviset skall visas upp vid anfordran.

Författningstexten vad gäller skyldighet att medföra och uppvisa tillståndsbevis samt bevis om namn och hemvist överensstämmer — frånsett viss redaktionell ändring — med 1968 års förordning.

1958 års näringsrättssakkunnige anmärkte (s. 191 ff) att förslag tidigare hade framförts om en skyldighet att förse motorfordon som användes vid kringföringshandel med en från utsidan fullt synlig skylt eller liknande anordning med uppgift om rörelseidkarens namn och hemvist. Någon föreskrift av den innebörden borde dock enligt den näringsrättssakkunnige inte upptagas. Det borde nämligen i och för sig inte vara uteslutet, att en kringföringsförsäljare skulle kunna begagna en vanlig personbil utan särskilt kännetecken för transporten av sina varor under försäljningsverksamheten. Den näringsrättssakkunnige föreslog (s. 204) bestämmelser om skyldighet att medföra tillståndsbevis samt, om tillstånd inte erfordras, skyldighet att medföra bevis om namn och hemvist. Genom dessa bestämmelser kunde den som köpte varor av en tillfällighetsförsäljare om han så önskade kunna förvissa sig om försäljarens identitet, vilket kunde vara av värde om köparen senare för framställande av reklamation eller av annan anledning ville komma i förbindelse med säljaren.

Departementschefen fann (prop. 1968: 98 s. 222) ej skäl att ta upp andra föreskrifter än som hade föreslagits. Han erinrade om att 9 § andra stycket inte gällde de försäljningsformer som enligt 1 § andra stycket föll helt utanför förordningens tillämpningsområde.

I prop. 1975: 52 förordade föredraganden (s. 38) att gällande regler kompletterades med föreskrifter om skyldighet för den som drev tillfällig handel för vilken tillstånd krävdes att ge information om namn, adress och telefonnummer i syfte att underlätta för konsumenterna att

nå tillfälliga försäljare för reklamation eller liknande. Det borde också bli lättare för konsumentombudsmannen (KO) att vid fall av otillbörlig marknadsföring komma i kontakt med företaget. Vidare anfördes (s. 42) att det givetvis måste fordras att de adress- och telefonuppgifter som lämnades var så utförliga och bestående, att konsumenten med ledning därav under skälig tid efter köpet lätt kunde nå säljaren för reklamation och liknande. På grund härav var det oftast inte tillräckligt att lämna ett postboxnummer utan att samtidigt gatuadress eller motsvarande angavs. Med uttrycket emballage avsågs främst ytteromslag såsom påsar, kartonger, omslagspapper och liknande.

4 Tillämpningen

4.1 Länsstyrelsernas avgöranden

Från samtliga länsstyrelser har inhämtats uppgifter beträffande ansökningar vilka avser tillstånd att driva tillfällig handel för tid efter den 1 juli 1976 som slutligt har avgjorts under tiden den 2 januari 1976—den 30 juni 1977.

I den följande redovisningen har endast medtagits de ansökningar som har prövats i sak. I redovisningen ingår även de ansökningar som efter besvär har visats åter till länsstyrelserna av regeringen. Beträffande dessa ansökningar har redovisning skett med ledning av det slutliga avgörandet.

I *bilaga 1* redovisas ansökningarnas fördelning på respektive län och huvudsakligt varuslag. Som framgår av bilagan har 739 ansökningar förekommit. Sökanden har i 437 fall varit en juridisk person och i 302 fall en fysisk person.

I *bilaga 2* redovisas ansökningarnas fördelning på respektive län samt huruvida ansökan har bifallits (helt eller delvis) eller ej.

I *bilaga 3* redovisas ansökningarnas fördelning på respektive varuslag samt huruvida ansökan har bifallits (helt eller delvis) eller ej.

Från de 12 länsstyrelser¹ som har prövat flest ansökningar har inhämtats vissa närmare uppgifter beträffande de ansökningar som har bifallits. Enligt uppgift har tillstånd i det helt övervägande antalet sådana fall avsett tillfällig handel intill utgången av år 1976 för att därigenom bereda sökanden tillfälle att avyttra inneliggande lager. I flera fall har tillstånd lämnats när en sökande, som bedrev fast handel, inom samma ort ämnade försälja varor av samma slag som den fasta handeln avsåg. Sökanden hade därvid vanligtvis uppgivit, att han inte kunde använda det fasta försäljningsstället på grund av rivning, tillfällig utförsäljning

¹ Länsstyrelserna i Gävleborgs, Göteborgs och Bohus, Jämtlands, Kalmar, Kopparbergs, Norrbottens, Stockholms, Värmlands, Västerbottens, Västernorrlands, Älvsborgs och Östergötlands län.

e. d. Tillstånd har i viss utsträckning lämnats för försäljning av bl. a. skor, textilier och pälsvaror inom glesbygdsområden samt för försäljning av orientaliska mattor, begagnade barnkläder och "kvalificerad" originalkonst. Vidare ges exempel på att tillstånd har lämnats äldre gårdsfarihandlare samt för försäljning av kläder i större storlekar på ålderdomshem. I Gävleborgs län har tillstånd i flera fall lämnats för försäljning av begagnade varor på auktioner. Ofta har det därvid varit fråga om endagsförsäljningar och samma sökande. I Stockholms län har tillstånd flera gånger lämnats för försäljning av ballonger.

4.2 Kommerskollegiets avgöranden

Enligt 5 § prövas fråga om tillstånd för svensk medborgare och utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge av länsstyrelsen i det län där försäljningen skall äga rum. Fråga om tillstånd för annan utlänning prövas av den myndighet som har att pröva fråga om tillstånd för utlänning att här i riket idka näring i allmänhet, dvs. i regel kommerskollegium. Enligt 6 § tredje stycket skall länsstyrelsen i sistnämnda fall med eget yttrande sända ansökningshandlingarna till tillståndsmyndigheten.

Kommerskollegium har, med stöd av 5 §, avgjort följande ärenden rörande tillfällig handel.

I ärendet NÄR 367/1977 avsåg sökanden — medborgare i Finland — att driva tillfällig handel inom Norrbottens län med hemslöjdsprodukter tillverkade i Finland. Enligt länsstyrelsens uppfattning borde — i förevarande sammanhang — den hemslöjd som tillverkades på Nordkalotten kunna jämföras med inhemsk hemslöjd oavsett om den tillverkades i Norge eller Finland. Länsstyrelsen tillstyrkte ansökan. Kommerskollegium tillät sökanden att här i riket tills vidare driva handel med hemslöjdsprodukter. Vidare lämnade kollegiet sökanden tillstånd att i Norrbottens län under viss tid driva tillfällig handel med nämnda produkter.

I ärendet NÄR 476/1977 avsåg sökanden — medborgare i Italien — att driva tillfällig handel med ballonger och andra leksaker samt med bijouterier och föremål av gips m. m. inom Stockholms län. Länsstyrelsen anförde att verksamhetens art samt den tid under vilken verksamheten tidigare hade bedrivits syntes utgöra sådana särskilda skäl för meddelande av tillstånd vilka angavs i 4 §. Länsstyrelsen tillstyrkte ansökan. Kommerskollegium tillät sökanden att tills vidare och så länge han var bosatt här i riket driva handel med nämnda produkter. Vidare lämnade kollegiet sökanden tillstånd att inom Stockholms län under viss tid driva tillfällig handel med produkterna.

4.3 Regeringens avgöranden

Besvärssärenden som har gällt tillstånd att driva tillfällig handel har avgjorts av regeringen sedan den 17 juni 1976. I det följande redovisas vissa av dessa ärenden fördelade under olika rubriker.¹

Översikt av de ärenden som har avgjorts under perioden den 17 juni 1976—den 30 juni 1977

I *bilaga 4* redovisas ärendenas fördelning på respektive län och huvudsakligt varuslag.

Som framgår av *bilaga 4* har under nämnda period förekommit 120 ärenden. Sökanden har i 74 ärenden (62 %) varit en juridisk person och i 46 ärenden (38 %) varit en fysisk person. Antalet olika sökande uppgår till 50 (23 juridiska och 27 fysiska personer).

I *bilaga 5* redovisas ärendenas fördelning på respektive varuslag samt huruvida besvären har bifallits (helt eller delvis) eller ej. Här kan nämnas att kommun i tre fall har anfört besvär över länsstyrelses beslut att meddela tillstånd. I samtliga dessa fall har regeringen lämnat besvären utan bifall. Dessa ärenden har i det följande redovisats bland de ärenden där besvären har bifallits.

De huvudsakliga omständigheter som har förelegat i de 59 ärenden där sökanden har erhållit tillstånd att driva tillfällig handel kan redovisas enligt följande.

	Antal ärenden	Antal sökande
1. Sökanden skulle beredas tillfälle att avyttra ineliggande lager	39	17
2. Sökanden skulle beredas tillfälle till en successiv avveckling (tillfällig handel bedriven sedan 23 år, ett 10-tal anställda)	8	1
3. Sökanden drev tillfällig handel med pålsvaror på orter där sådana varor inte fanns att tillgå	1	1
4. Sökanden drev tillfällig handel med konfektion vid sidan av en från varuförsörjningssynpunkt viktig livsmedelsbutik	1	1
5. Sökanden drev tillfällig handel med originalkonst och grafik	2	2
6. Sökanden drev tillfällig handel med gardintyger (speciella förhållanden rörande sökanden)	1	1

¹ I redovisningen har endast medtagits de ärenden som har avgjorts i sak.

	Antal ärenden	Antal sökande
7. Sökanden drev tillfällig handel med klänningar (ringa omfattning samt egen tillverkning och försäljning)	5	1
8. Sökanden drev tillfällig handel med väskor (egen tillverkning, försäljningen var samordnad med ett annat företags försäljning)	2	1
Summa	59	25

I *bilaga 6 tabell 1* redovisas antalet ärenden samt de skäl som synes huvudsakligen ha föranlett att tillstånd meddelats. Under rubriken "konsumentpolitiska skäl" innefattas ärendena under punkterna 3—5. Under rubriken "Övriga skäl" innefattas ärendena under punkterna 1, 2 samt 6—8. I *bilaga 6 tabell 2* redovisas antalet sökande och angivna skäl.

Det skall här framhållas att ärendena under punkten 1 i huvudsak gäller tillstånd att driva tillfällig handel under år 1976. De tillstånd som har lämnats har sålunda varit av övergångsnatur. I *bilaga 6 tabell 3* och 4 lämnas samma redovisning som i *bilaga 6 tabell 1* och 2 med det undantaget att ärendena under punkten 1 har uteslutits.

Närmare genomgång av de ärenden där tillstånd har lämnats att bedriva tillfällig handel

I det följande lämnas en redogörelse för samtliga ärenden där tillstånd har meddelats att driva tillfällig handel. Ärenden som är av likartad beskaffenhet omnämns dock endast en gång.

Ärendena under den tidigare omnämnda punkten 1 avsåg tillfällig handel med varierande varuslag. I besluten — i huvudsak meddelade under år 1976 — anfördes att handeln inte var av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

Ärendena under punkten 2, dnr 1930/76 m. fl., gällde ansökan om tillstånd att driva tillfällig auktionsförsäljning med bl. a. antikviteter och konstföremål. Sökandebolaget anförde bl. a. att det bedrev tillfällig handel sedan 23 år och hade ett tiotal anställda. Ett ytterligare antal personer var helt eller delvis beroende av bolagets verksamhet. I besluten uttalades att handeln inte kunde anses ha väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. För att beredas tillfälle till en successiv avveckling borde dock bolaget, med hänsyn till de skäl som hade anförts, meddelas tillstånd att bedriva tillfällig handel i skälig omfattning till utgången av år 1977.

Ärendet under punkten 3, dnr 777/77, gällde ansökan om tillstånd

att driva tillfällig handel med pälsvaror under år 1977 på vissa orter inom Jämtlands län. Av utredningen framgick bl. a. att sökandebolaget hade ett tiotal anställda, att cirka hälften av bolagets intäkter kom från tillfällig handel, att cirka hälften av sortimentet bestod av egentillverkade varor samt att bolaget även åtog sig förvaring och reparation av pälsvaror. I beslutet anfördes att någon fast pälshandel inte fanns att tillgå vare sig på eller inom rimligt avstånd från de orter där bolaget hade för avsikt att driva handel. Med hänsyn härtill måste försäljningen anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Vad som framkommit om bolaget och dess verksamhet talade också för att bolaget skulle få driva angiven handel. Särskilda skäl ansågs därför föreligga att lämna tillstånd.

Ärendet under punkten 4, dnr 1114/77, gällde ansökan om tillstånd att driva tillfällig handel med rökskadad konfektion under en månad år 1977 på vissa orter inom Jämtlands län. I beslutet anfördes att handeln bedrevs vid sidan av en från varuförsörjningssynpunkt viktig livsmedelsbutik. Skulle sökanden tvingas lägga ned den tillfälliga handeln fanns det en risk för att även livsmedelsförsörjningen kunde komma att upphöra. Med hänsyn härtill och då försäljningen avsåg varor som knappast kunde tillhandahållas konsumenterna genom fast handel förelåg särskilda skäl att lämna tillstånd.

Ärendena under punkten 5, dnr 1456/76 m. fl., gällde ansökan om tillstånd att driva tillfällig handel med konst under vissa dagar. Av utredningen framgick bl. a. att sökandebolagen under flera år hade ägnat sig åt denna form av verksamhet. I besluten anfördes att handeln var helt inriktad på originalkonst och grafik. Det måste anses vara önskvärt från allmän synpunkt och i konsumenternas intresse att varor av denna speciella karaktär kunde spridas och utbudas i så obundna former som möjligt. Vad som hade framkommit om sökandena och verksamheten talade inte heller emot att sökandena fick driva handeln. Särskilda skäl ansågs därför föreligga att lämna tillstånd.

Ärendet under punkten 6, dnr 1394/77, gällde ansökan om tillstånd att driva tillfällig handel med gardintyger till och med maj 1979. Utredning förelåg angående sökandens personliga förhållanden. I beslutet ansågs särskilda skäl föreligga att lämna tillstånd med hänsyn till de speciella förhållanden rörande sökanden som hade åberopats.

Ärendena under punkten 7, dnr 1751/76 m. fl., gällde ansökan om tillstånd att driva tillfällig handel med klänningar. I besluten anfördes att sökandebolaget bestod av två delägare, vilka personligen sydde de klänningar ansökan gällde och även själva skötte försäljningen. Med hänsyn härtill och till den ringa omfattningen av handeln ansågs särskilda skäl föreligga att lämna tillstånd. Som villkor för tillståndet borde gälla att försäljningen handhades av delägarna personligen och endast avsåg klänningar de personligen hade sytt.

Ärendena under punkten 8, dnr 2129/77 m. fl., gällde ansökan om tillstånd att driva tillfällig handel med väskor. Sökandebolaget framhöll bl. a. att försäljningen avsåg väskor av egen tillverkning, att försäljningen var samordnad med ett annat bolags försäljning, vilket bolag hade beviljats tillstånd t. o. m. juni 1977, samt att ett tillstånd under nämnda tid kunde ge bolaget möjlighet till fortsatt verksamhet. I beslutet anfördes att handeln inte kunde anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Med hänsyn till de särskilda förhållandena som förelåg ansågs emellertid att bolaget borde beredas tillfälle att bedriva tillfällig handel t. o. m. juni 1977.

I ärendet dnr 811/77 gällde ansökan tillstånd att driva tillfällig handel med byxor. Sökandebolaget framhöll att man avsåg att etablera fast försäljningsställe och att man hade träffat hyresavtal för en fast lokal för försäljning av konfektionsvaror. Med hänsyn till vad sökanden hade uppgivit meddelades tillstånd att driva tillfällig handel till dess sökanden kunde övergå till försäljning från det fasta driftstället (tillfällig handel under cirka sex månader).

Ärendet dnr 1575/77 redovisas på s. 56.

Frågan om den tillfälliga handeln täcker ett behov som inte kan tillgodoses på orten

Vid tillståndsprövningen skall främst beaktas om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. För att en försäljning skall kunna sägas ha sådan betydelse måste krävas att den täcker ett behov hos konsumenterna, vilket annars inte kan tillgodoses på orten (jfr. avsnitt 3.3.9).

I det följande redovisas vissa av de ärenden där sökanden har haft för avsikt att bedriva tillfällig handel bl. a. på orter där fast handel med varor av det slag den tillfälliga handeln avsåg inte fanns att tillgå.

I ärendet dnr 1141/76 gällde ansökan tillfällig handel med damkläder på ett 40-tal orter inom Jämtlands län. Sökanden gjorde gällande bl. a. att tonvikten var lagd på kläder för äldre och på kläder i större storlekar. Ett 20-tal beklädnadsbutiker på åtta orter fanns inom länet. I ärendet förelåg en utredning av länsstyrelsens regionalekonomiska enhet. Enligt denna var det här fråga om sådana specialvaror som var hänförliga till den mer kvalificerade service som skulle kunna nås inom ett par timmars restid för att tillgängligheten skulle kunna anses vara godtagbart ordnad. Även om det från den enskildes synpunkt kunde vara till fördel att få denna service på närmare håll än för närvarande var det dock mot bakgrund av vad som hade anförts om den hittillsvarande utvecklingen — länets mer glesbefolkade delar hade under en lång följd av år kännetecknats av en successiv befolkningsminskning — principiellt tveksamt att medge ambulerande handel. Sådan handel kunde komma att undandra de redan etablerade specialbutikerna ett välbehövligt köpkraftsun-

derlag med de konsekvenser detta kunde ha för den framtida stationära servicen. — Länsstyrelsen, som lämnade ansökan utan bifall, anförde att berörda orter hade tillgång till företag som kunde erbjuda motsvarande varor antingen på orten eller på inte alltför långt avstånd från densamma, varför konsumenternas behov måste anses tillgodosett. — Regeringen ansåg att den avsedda handeln inte var av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.¹

I ärendet dnr 2059/76 gällde ansökan tillfällig handel med dam-, barn- och herrkonfektion på ett 20-tal orter inom Västerbottens län. Av utredningen framgick att fyra av de berörda orterna saknade handel med ifrågavarande varor. Avstånden från dessa orter till närmast belägna affär i branschen uppgick uppskattningsvis till 1—5 mil. Länsstyrelsen, som lämnade ansökan utan bifall, anförde att konsumenterna på berörda orter hade tillgång till det varusortiment sökanden representerade genom den reguljära handeln på orten eller på ort i dess omedelbara närhet. — Regeringen lämnade besvären utan bifall.

I ärendet dnr 1895/76 gällde ansökan tillfällig handel med herr-, dam- och barnkläder på ett 40-tal orter inom Jämtlands län. Enligt en sammanställning förekom konfektionsaffärer på sex av de berörda orterna. Avstånden från orterna till närmast belägna affär i branschen uppgick till uppskattningsvis 1—7 mil. Länsstyrelsen anförde att särskilda skäl inte förelåg och lämnade ansökan utan bifall. — Regeringen lämnade besvären utan bifall.

I ärendet dnr 777/77 gällde ansökan tillfällig handel med pälsvaror på fyra orter inom Jämtlands län. Av utredningen framgick att försäljningsställen för pälsvaror fanns endast i Östersund. Avstånden från berörda orter till Östersund uppgick till uppskattningsvis 11—17 mil. Länsstyrelsen lämnade ansökan utan bifall. I yttrande över besvären anförde länsstyrelsen att det var fråga om utpräglade sällanköpsvaror där avståndet till affär fick anses ha mindre betydelse. Berörda orter fick anses omfattas av Östersunds upptagningsområde. — Regeringen anförde att med hänsyn till att någon fast pälshandel inte fanns att tillgå vare sig på eller inom rimligt avstånd från de orter där sökanden hade för avsikt att driva tillfällig handel måste ifrågavarande försäljning anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Särskilda skäl ansågs föreligga att lämna tillstånd. (Ytterligare omständigheter som förelåg i ärendet har redovisats på s. 52).

I ärendet dnr 1305/76 gällde ansökan tillstånd att driva tillfällig handel med skinnkläder vid vissa tillfällen i Järna inom Stockholms län. Länsstyrelsen lämnade ansökan utan bifall. Med anledning av besvären avgavs yttrande bl. a. av konsumentverket. I yttrandet framhöll konsumentverket att i propositionen till lagen om tillfällig handel föredragande statsrådet bl. a. hade anfört att tillstånd skulle ges mycket restrikt-

¹ Tillstånd beviljat endast för avyttring av inneliggande lager.

tivt och att det endast i undantagsfall kunde föreligga sådana särskilda skäl att tillstånd kunde komma i fråga. För att en försäljning skulle kunna sägas ha väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt måste sålunda krävas att den skulle täcka ett behov hos konsumenterna, som inte annars skulle kunna tillgodoses på orten. Av betydelse i ärendet var enligt konsumentverket att bestämma vad som skall avses med uttrycket ”på orten”. Verket fann att uttrycket torde få ges något olika innebörd beroende på vilket slag av varor som försäljningen avsåg. I fråga om dagligvaror borde kunna krävas att varorna fanns att tillgå hos bofast handel just i den tätort där försäljningen äger rum. I förevarande fall utgick verket från att skinnvaror var en sällanköpsvara. Av utredningen i ärendet framgick att i Södertälje, på 15 kilometers avstånd från Järna, fanns butiker som säljer skinnkläder. Verket fann därför ej tillräckliga skäl föreligga för bifall till ansökan. — Regeringen lämnade besvären utan bifall.

I ärendet dnr 1575/77 gällde ansökan tillstånd att driva tillfällig handel med vissa damkonfektionsvaror inom Norrbottens län. Handeln skulle bedrivas på 65 orter. Länsstyrelsen lämna ansökan utan bifall. — Regeringen uttalade i beslutet bl. a. följande: För att tillfällig handel skall kunna sägas vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt måste krävas att den täcker ett behov hos konsumenterna, vilket annars inte kan tillgodoses med rimliga uppostringar. Tillfällig handel på en ort där det finns fast handel med varor av samma slag kan i allmänhet inte anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Vad gäller tillfällig handel på andra orter bör som ett led i bedömningen av handelns betydelse från konsumentsynpunkt prövas, vilka uppostringar i fråga om restid en konsument rimligen bör behöva göra för att få tillgång till varan. — Sökandens ansökan avser tillfällig handel som är huvudsakligen inriktad på glesbygdsområden, där avståndet i flertalet fall är betydande till närmast belägna ort med fast handel med varor av samma slag. — Det får allmänt anses angeläget att tillfällig handel kan bedrivas inom de avsedda glesbygdsområdena i skälig omfattning. Handeln bör dock inte få bedrivas i sådan närhet av orter med likartad fast handel att det menligt påverkar den fasta handelns förmåga att stadigvarande svara för varuförsörjningen. Detta kan bli fallet om det avstånd varom här är fråga understiger vad som kan anses vara det i allmänhet största godtagbara inom länet avseende ofta återkommande inköpsbehov. — Vad som i ärendet har framkommit om sökanden och ifrågasvarande verksamhet talar i och för sig inte emot att sökanden får bedriva tillfällig handel. — Med hänsyn till det anförda finner regeringen att särskilda skäl kan föreligga att i viss utsträckning lämna sökanden tillstånd att driva sådan tillfällig handel som avses i ansökningen. Det bör ankomma på länsstyrelsen att pröva ansökningen på nytt under de förutsättningar som här har angetts. — Regeringen upphävde länsstyrelsens beslut.

Begreppet "tillfälligt begagnat försäljningsställe"

I följande ärende uppkom frågan huruvida den av sökanden avsedda handeln var att anse som tillfällig handel.

I ärendet dnr 1561/76 avsåg ansökan tillfällig handel utomhus med manufakturvaror under tiden april—december i Svinesund. Länsstyrelsen, vilken ansåg att tillfällig handel förelåg, lämnade ansökan utan bifall. I besvär över beslutet framhöll sökanden bl. a. den av honom bedrivna handeln inte skulle anses som tillfällig handel. Av utredningen framgick att sökanden drev handel från ett försäljningsstånd utomhus (träställning som var övertäckt med en presenning) och att handeln ägde rum i stort sett dagligen under tiden den 15 maj—den 15 september samt under återstående del av året på lördagar och söndagar. — Regeringen, som fann att den bedrivna handeln utgjorde sådan handel som avsågs i lagen om tillfällig handel, lämnade besvären utan bifall.

Uppgifter beträffande den tillfälliga handelns prisnivå och sortiment m. m.

Några allmänna slutsatser beträffande handelns prisnivå m. m. kan inte dras med hänsyn till att någon utredning inte har förelegat i de flesta ärenden.

Statens pris- och kartellnämnd (SPK) har avgivit yttrande i nio besvärärenden som har berört fem olika sökande. I det följande redovisas de ärenden där SPK närmare har kunnat uttala sig angående sökandens pris- och påläggsnivå eller sortiment m. m. i förhållande till den stationära handeln.

I ärendet dnr 1305/76 avsåg sökanden att driva tillfällig handel med skinnkläder i Järna inom Stockholms län. SPK-undersökningen visade att konsumenterna genom försäljningen fick tillgång till ett sortiment som inte tillhandahölls av den stationära handeln. Priserna på de försålda varorna var förhållandevis låga och tillämpades enligt uppgifter lika i alla orter oavsett om stationär butik med försäljning av skinnkläder fanns på orten eller inte. Undersökningen hade sålunda inte gett vid handen att sökanden skulle på ett otillbörligt sätt ha utnyttjat den monopolställning som han hade vid sina försäljningar på orter som saknade stationär handel med skinnkläder. Genom den information som gavs i form av garanti och upplysningar om företagets fasta adress gavs enligt SPK:s mening möjlighet till reklamationer. — Enligt SPK talade undersökningen inte i något avseende emot att tillfällig handel fick bedrivas.¹

I ärendena dnr 1234/76 m. fl. avsåg sökanden att driva tillfällig handel med lättare beklädnadsvaror (byxor, jackor m. m.) bl. a. inom Kro-nobergs län. SPK-undersökningen visade att konsumenterna genom handeln fick tillgång till ett större sortiment av främst arbetskläder till

¹ Tillstånd ej beviljat (jfr s. 55).

jämförelsevis låga priser. De i vissa avseenden lägre priserna kunde påverka priserna i en för konsumenterna gynnsam riktning på orter med stationär handel. Undersökningen gav inte vid handen att sökanden skulle ha tillämpat högre priser vid sin försäljning på orter som saknade stationär handel med lättare beklädnadsvaror än vid försäljning på orter med sådan handel. Beträffande köparnas möjligheter till reklamationer borde framhållas att även om möjligheter fanns att nå sökanden kunde detta inte ske förrän vid dennes nästa besök på orten eller efter telefonkontakt. Denna olägenhet borde givetvis vägas mot de för konsumenterna positiva sidor som sökandens tillfälliga handel uppvisat enligt undersökningen. — Enligt SPK talade undersökningen för att tillfällig handel fick bedrivas.¹

I ärendena dnr 881/76 m. fl. avsåg sökanden att driva tillfällig handel med gardintyger inom bl. a. Jämtlands län. SPK-undersökningens resultat tydde på att konsumenterna genom sökandens tillfälliga handel fick tillgång till ett större sortiment av gardintyger och att de i vissa avseenden lägre priserna kunde påverka priserna i en för konsumenterna gynnsam riktning på orter med stationär handel. Undersökningen gav inte vid handen att sökanden skulle på ett otillbörligt sätt ha utnyttjat den monopolställning som han hade vid sin försäljning på orter som saknade stationär handel med gardintyger. Även om kunderna vid reklamation etc. kunde nå sökanden för rättelse kunde detta inte ske förrän vid dennes nästa besök på orten eller efter telefonkontakt. Denna och andra liknande olägenheter med tillfällig handel borde givetvis vägas mot de för konsumenterna positiva sidor som handeln hade uppvisat under den undersökta perioden och som talade för att sökanden fick bedriva tillfällig handel.²

5 I övrigt framförda synpunkter

Synpunkter angående lagen om tillfällig handel och förslag till ändringar har, bl. a. genom framställningar till handelsdepartementet, framförts i skilda sammanhang.

Från flera håll har framförts att många tillfällighetsförsäljningar tycks bygga på ett otillbörligt utnyttjande av bestämmelserna i 1 § första stycket. *Handelsanställdas förbund* och *Helsingborgs konsumentnämnd* anför att regleringen kringgås på olika sätt. Som exempel nämns utförsäljningar som pågår endast några dagar i tillfälligt förhyrda lokaler. Begreppet "tillfälligt begagnat försäljningsställe" är oklart och tolkas på olika sätt. Vidare pekas på förekomsten av s. k. utställningar med orderupptagning. Varorna exponeras och kunderna får teckna order. Såväl

¹ Tillstånd beviljat endast för avyttring av inneliggande lager.

² Tillstånd beviljat, dock på annan grund (jfr s. 53, dnr 1394/77).

omgående som senare leverans av varorna förekommer. Enligt polisens uppfattning har det dock inte varit fråga om salubjudande av "medfödda" varor.

Sveriges köpmannaförbund anför att man har kunnat notera ett starkt och sannolikt ökat inslag av tillfällig utomhushandel, både av tillåtet och otillåtet slag. Mycket tyder på att sådan handel tenderar att öka särskilt på sommarturistorterna. Till stöd härför åberopas en undersökning som Handelsns utredningsinstitut (HUI) har utfört under några sommarmånader 1976 i vissa större städer och några typiska sommarturistorter. Den berörda undersökningen gällde den tillfällighetshandel, inklusive torghandel, som ägde rum på gator och torg med undantag av handeln med livsmedel, blommor och trycksaker. Förbundet påpekar att man tidigare har framhållit att lagen borde avse även *torghandel*. Från förbundet¹ har också framförts att torghandeln har ökat och att det inte är rimligt att man skall kunna köpa sig en torgplats var som helst. Man är inte emot att traktens hantverkare och producenter får sälja sina varor på torget. Men den utveckling som nu är på gång, nämligen att folk kommer från när och fjärran och köper sig en plats, kan man inte acceptera. *Helsingborgs konsumentnämnd* anför att det torde vara en risk för att alla mindre seriösa säljare kommer att samlas på torgplatserna då övriga möjligheter stoppas. Konsumenternas möjlighet till reklamation är vid torghandel helt obefintlig.

Sveriges kioskägares riksförbund säger sig känna oro inför den alltmer tilltagande kringresehandeln vad avser *livsmedel*. Den fria konkurrensen bör värnas om så länge den sker på lika villkor, men så som den fungerar idag inverkar den menligt för den fasta handeln inom småföretagen, anser förbundet.

Beträffande *tillståndsprövningen* anför *Sveriges köpmannaförbund* att stor osäkerhet tycks råda hur lagen skall tillämpas. Tillstånd skall knytas till konsumentintresset som främsta grund och lämnas mycket restriktivt, hävdar förbundet. I flera fall har tillstånd meddelats med hänsyn till rent regionala sysselsättningsaspekter utan grundligare dokumentation. Förbundet ställer sig kritisk till en sådan rättstillämpning. Även *Handelsanställdas förbund* anser att länsstyrelserna i en del fall har varit för generösa i tillståndsgivningen. Enligt förbundet får lagen inte luckras upp på det sätt som har skett. *Länsstyrelsen i Hallands län* anför att det har överlämnats till länsstyrelserna att avgöra om vissa varor finns tillgängliga på orten på ett sätt som tillgodoser konsumenterna. Begreppet "orten" är långt ifrån entydigt och sammanhänger dels med konsumentens möjligheter att förflytta sig, dels med vilka krav som ställs på den bofasta handeln. Konsumentens intresse för handeln måste också bedömas med hänsyn till hans vilja att många gånger göra

¹ Råd och Rön 7/77.

ganska långa bilresor för att komma ut till de försäljningsställen där den tillfälliga handeln bedrivs, framhåller länsstyrelsen. Lagen tar inte heller hänsyn till att de som driver tillfällig handel inte utgör någon enhetlig grupp (som exempel nämns ärende dnr 1930/76 s. 52). Inte heller är det möjligt att ta särskilda hänsyn till de sysselsättningsaspekter som är förenade med att man med användande av lagen slår ut den tillfälliga handeln, konstaterar länsstyrelsen.

6 Riksdagsmotion om torghandel

I motionen 1975/76: 287 kritiserades begränsningar i torghandeln som enligt motionären förekom i vissa lokala torghandelsstadgor. Det fanns enligt motionären bestämmelser om att endast ett visst slag av varor fick försälas på torget eller att ensamrätt för försäljning av viss vara lämnades till en enda person. Han erinrade vidare om att justitieombudsmannen vid ett flertal tillfällen hade anmärkt mot att restriktioner beträffande den enskilda torghandeln förekommit i lokala stadgor. Motionären ansåg att det var i allmänhetens intresse att det förelåg möjlighet till priskonkurrens och att möjligheten att välja ur ett tillfredsställande sortiment inte minskades. Fri konkurrens borde därför föreligga vid marknader och torghandel, anfördes det, och diskriminerande bestämmelser i aktuella stadgor avskaffas. Det hemställdes att en översyn gjordes av frågan och att nödvändiga åtgärder vidtogs.

Näringsutskottet uttalade med anledning av motionen (NU 1976/77: 8) bl. a. att torghandeln av hävd ansågs vara fri och att begränsningar i fråga om varusortiment inte fick göras utan laglig grund. Om försäljningen på väsentliga punkter avvek från de former i vilka torghandeln vanligen bedrevs borde den inte hänföras till torghandel. I sådana fall krävdes polismyndighetens tillstånd även om försäljningen skedde på allmän försäljningsplats. Utskottet anförde vidare att i kommentarerna till det normalförslag till torghandelsstadga som Svenska kommunförbundet hade utarbetat år 1970 nämndes att det på sina håll i torghandelsstadgorna hade införts bestämmelser som inskränkte den fria torghandeln med avseende antingen på varor eller på försäljare. Med hänvisning till justitieombudsmannens uttalande anfördes i kommentarerna att det var tveksamt om sådana bestämmelser kunde anses vara lagliga. Någon bestämmelse av denna art hade därför inte kunnat upptas i normalförslaget. Det övervägande antalet kommuner hade, enligt vad utskottet hade inhämtat, fastställt torghandelsstadga i överensstämmelse med normalförslaget. Med hänvisning till vad som hade anförts avstyrkte utskottet motionen.

Motionen lämnades utan bifall.

7 Undersökningar m. m.

7.1 Uppgifter från vissa länsstyrelser och polismyndigheter

För att få tillämpningen av lagen om tillfällig handel ytterligare belyst har vissa kontakter tagits dels med de 12 länsstyrelser¹ som har avgjort flest ansökningar om tillfällig handel, dels med 20 polismyndigheter.²

Från länsstyrelserna har uppgifter lämnats främst av den personal som har berett ansökningarna om tillfällig handel. Vissa svårigheter uppges ha förelegat att tolka olika begrepp i lagen, främst sådana som "tillfälligt begagnat försäljningsställe" i 1 § första stycket och "särskilda skäl" i 4 §. Förfrågningar angående lagens tillämpning har inkommit från bl. a. polismyndigheterna. Svårigheter att tolka begreppet "tillfälligt begagnat försäljningsställe" har uppkommit främst när det har gällt försäljningar som skulle äga rum viss tid under sommarhalvåret och på utpräglade turistorter. Innebörden av begreppet "särskilda skäl" har varit oklar och avvägningsproblem har uppkommit särskilt vid bedömningen av ansökningar som har gällt tillfällig handel inom glesbygdsområden. Viss vägledning beträffande innebörden har dock erhållits genom de beslut som har meddelats av regeringen. Enligt några länsstyrelser borde man under "särskilda skäl" ha möjlighet att kunna inbegripa exempelvis sociala eller arbetsmarknadspolitiska skäl för att därigenom motverka en utslagning av vissa seriösa tillfällighetsförsäljare.

En utbredd uppfattning hos tillfrågade länsstyrelser är att olika former av tillfällig handel i stor utsträckning bedrivs utan tillstånd och att försök görs att kringgå lagens bestämmelser. Synpunkter har i detta sammanhang framförts om behovet av en straffskärpning. Polismyndigheterna har av flera länsstyrelser uppgivits ingripa förhållandevis sällan. Vissa länsstyrelser är av den uppfattningen att torghandeln har ökat i omfattning och att tillfällighetsförsäljarna i viss mån har övergått till s. k. utställningar med orderupptagning.

De flesta polismyndigheter uppger, att brott mot lagen om tillfällig handel inte har förekommit eller förekommit endast i ett mindre antal fall under det senaste året. De anmälningar som har kommit in, främst från inom orten bosatta köpmän, har i flera fall visat sig gälla försäljningsformer som formellt inte har omfattats av regleringen. De otillåtna tillfällighetsförsäljningar som har förekommit uppges främst ha varit inomhusauktioner med mattor och konst. Vidare har förekommit otillåtna försäljning på allmänna platser med smycken, lädervaror m. m.

¹ Jämför bilaga 1 — länsstyrelserna i Gävleborgs, Göteborgs och Bohus, Jämtlands, Kalmar, Kopparbergs, Norrbottens, Stockholms, Värmlands, Västernorrlands, Älvsborgs och Östergötlands län.

² Boden, Eksjö, Gävle, Göteborg, Halmstad, Jönköping, Kalix, Kalmar, Karlstad, Kiruna, Kristianstad, Linköping, Norrköping, Norrtälje, Strömsund, Sundsvall, Umeå, Växjö, Örebro och Östersund.

Flera polismyndigheter är av den uppfattningen att en viss övergång har skett från direktförsäljning till olika former av orderupptagning, bl. a. vid s. k. utställningar. Detta har främst gällt handeln med pälsar och mattor. Vidare antar man, att s. k. sedvanliga auktionsförsäljningar ibland omfattat även varor som aldrig har tillhört dödsbo eller enskild person, exempelvis nytillverkade varor. Enligt ett par polismyndigheter har vissa tillfällighetsförsäljare direkt sagt att de har kalkylerat med eventuella böter som en omkostnad i rörelsen. Vidare har framförts den åsikten att det är svårt att ingripa mot en tillfällighetsförsäljare som endast uppehåller sig på orten under någon dag och sedan "försvinner".

7.2 Konsumentverkets enkät

Konsumentverket har under hösten 1977 ställt en förfrågan rörande erfarenheterna av lagen om tillfällig handel till regional konsumentverksamhet på 30 orter och till kommunal konsumentverksamhet på 107 orter. Från enkäten har undantagits sådan kommunal verksamhet som har mycket ringa omfattning eller som är relativt nystartad.

Inom handelsdepartementet har gjorts en bearbetning av det preliminärligt föreliggande materialet. I det följande redovisas det huvudsakliga resultatet i vissa avseenden.

Svar på enkäten har inkommit från 95 konsumentverksamheter (25 regionala och 70 kommunala). Regional konsumentverksamhet på olika orter i samma län har ibland avgivit gemensamt svar. Kommunal konsumentverksamhet som ej har svarat domineras av sådan som har relativt ringa omfattning. Frågeformuläret har uppdelats i två avsnitt. Del-svar (frågorna 1—2) har inkommit från 18 konsumentverksamheter (2 regionala och 16 kommunala). Fullständigt svar har inkommit från 77 verksamheter (23 regionala och 54 kommunala).

1. Hur många gånger har ni ombetts yttra er över ansökningar om tillfällig handel (muntligt eller skriftligt)?

	Antal	%
0 ggr	21	22
1—10 ggr	45	47
11—20 ggr	14	15
mer än 20 ggr	15	16
	95	100

2. Får ni alla ansökningar som gäller kommunen/länet för yttrande?

	Antal	%
Ja	47	50
Nej	26	27
Vet ej	19	20
Ej svar	3	3
	95	100

3. Har ni tillstyrkt några ansökningar?

	Antal	%
Nej	29	38
Ja	42	54
Ej svar	6	8
	77	100

4. Har ni låtit genomföra särskild undersökning av något slag med anledning av tillfällig handel (t.ex. om sortiment, försäljningsställen, priser)?

	Antal	%
Nej	46	60
Ja	28	36
Ej svar	3	4
	77	100

5. Har ni vidtagit några andra åtgärder i syfte att påverka den tillfälliga handeln?

	Antal	%
Nej	45	58
Ja	17	22
Ej svar	15	20
	77	100

6. Hur har antal försäljningsställen med tillfällig handel i länet/kommunen förändrats efter lagens tillkomst?

	Antal	%
Ökat	2	3
Varit oförändrat	7	9
Minskat	44	57
Vet ej	22	28
Ej svar	2	3
	77	100

7. Hur har antal försäljningsställen med "icke tillståndspliktig" tillfällig handel i länet/kommunen (t.ex. mässor, torghandel, varubussar) förändrats?

	Antal	%
Ökat	18	23
Varit oförändrat	18	23
Minskat	5	7
Vet ej	32	42
Ej svar	4	5
	77	100

Beträffande denna fråga innehåller 21 svar viss anmärkning beträffande ökningen (samma svarande kan lämna flera olika alternativ). Av svaren kan inte klart utläsas vilken försäljningsform som har ökat. Beträffande ökningen av visst varuslag är flera av den uppfattningen att en ökning av torghandelssortimentet har skett såvitt gäller andra varor än livsmedel och blommor.

8. Vilken är er uppfattning om kvaliteten på de varor som saluförs genom tillfällig handel. Är den likvärdig med bofast handels?

	Antal	%
Ja	3	4
Delvis	18	23
Nej	15	20
Vet ej	38	49
Ej svar	3	4
	77	100

9. Vilken är er uppfattning om priserna på de varor som saluförs genom tillfällig handel jämfört med likvärdiga varor i bofast handel?

	Antal	%
Högre	0	0
Samma	16	21
Lägre	19	25
Vet ej	37	48
Ej svar	5	6
	77	100

10. Hur har klagomål från konsumenter i länet/kommunen (svårigheter att få rättelse, att få tag på säljare m.m.) i samband med tillfällig handel förändrats?

	Antal	%
Ökat	6	8
Varit oförändrat	18	23
Minskat	21	27
Vet ej	30	39
Ej svar	2	3
	77	100

11. Har ni hört några andra konsumentreaktioner från länet/kommunen med anknytning till tillfällig handel?

	Antal	%
Nej	59	76
Ja	16	21
Ej svar	2	3
	77	100

12. Anser ni att lagen fungerat tillfredsställande?

	Antal	%
Nej	21	27
Ja	24	31
Tveksam	19	25
Vet ej	10	13
Ej svar	3	4
	77	100

31 svar innehåller kommentarer (samma svarande kan lämna flera olika alternativ). 20 (65 %) anger "lagen är svår att övervaka, tillfällig handel utan tillstånd förekommer, kontrollen är bristfällig, lagen kan kringgås". 11 (35 %) anger "lagen är oklar m. m."

13. Om nej eller tveksam på fråga 12, — vilka förändringar anser ni bör vidtas för att lagen skall fungera tillfredsställande?

30 svar förekommer (samma svarande kan lämna flera olika alternativ). 13 (43 %) anger "länsstyrelsen borde vara tillsynsmyndighet, polisen har ej kapacitet, bättre övervakning m. m.". 12 (40 %) anger "lagen kan kringgås: om lokal hyrs för hela året, torghandel, utomhustält". 8 (27 %) anger "skärpning av straffbestämmelser", 5 (17 %) anger "klara tolkningsföreskrifter önskas, bättre information".

7.3 Uppgifter beträffande förekomsten av brott mot lagen om tillfällig handel

Från statistiska centralbyrån har erhållits nedan angivna uppgifter.

Antal personer som år 1976 har lagförts för brott mot lagen om tillfällig handel (såväl huvudbrott som bibrott, den som har lagförts flera gånger har räknats som en person varje gång).

Strafföreläggande	6
Dom	3
	9

Antal gånger visst lagrum har tillämpats vid lagföringen under år 1976 (ett lagrum har räknats vid varje tillfälle som det har tillämpats — detta gäller även då det har tillämpats flera gånger i en och samma lagföring¹).

	totalt	därav utländska medborgare
3 §	4	3
3 § första stycket	1	—
10 §	4	—
10 § första stycket	5	3
	14	6

¹ Vid en lagföring som gäller drivande av tillfällig handel utan tillstånd kan ha tillämpats exempelvis såväl 3 § första stycket som 10 § första stycket. Redovisning har i så fall skett för varje tillämpat lagrum (betr. lagrum jfr avsnitt 3.1).

8 Aktuella frågeställningar

8.1 Inledning

Lagen om tillfällig handel trädde i kraft den 1 juli 1976. Från flera håll har anförts att lagen i olika avseenden inte har fungerat tillfredsställande. Vissa krav har framställts om ändringar. De synpunkter som har framförts från bl. a. utövare av fast och tillfällig handel, länsstyrelser, polismyndigheter samt regionala och kommunala konsumentverksamheter kan sammanfattas enligt följande.

1. Lagen är i olika hänseenden svårtolkad, bl. a. i fråga om vad som skall anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt.

2. Tillfälliga försäljningsformer som inte omfattas av regleringen, bl. a. torghandel, har ökat i omfattning. Vidare bedrivs tillfällig handel förhållandevis ofta utan tillstånd.

3. Konsumenterna saknar ofta möjlighet att nå tillfälliga försäljare för reklamation vid tillfälliga försäljningsformer som inte omfattas av lagen.

4. Tillståndsreglerna har från vissa håll ansetts tillämpas alltför restriktivt och från andra håll alltför liberalt.

Någon närmare undersökning föreligger inte beträffande den inverkan lagen har haft på förekomsten av tillfällig handel och de konsekvenser i övrigt som regleringen kan ha medfört för konsumenterna. Genom den restriktiva tillståndsprövning som föreskrivs i lagen saknas dock anledning till annat antagande än att förekomsten av tillfällig handel starkt har begränsats.

Genom lagen om tillfällig handel infördes ett system med en näringspolitiskt inriktad tillståndsprövning på den tillfälliga handelns område. Tillstånd att driva tillfällig handel skall meddelas endast om särskilda skäl föreligger. I förarbetena anfördes att den tillfälliga handeln i allmänhet var förenad med sådana olägenheter att skäl förelåg för en begränsning av försäljningsformen. — I allmänhet torde gälla att näringsrättsliga åtgärder bör undvikas om man genom civilrättslig lagstiftning eller på annat sätt kan komma till rätta med förekommande olägenheter. Samhällets insatser inom det konsumentpolitiska området har under senare år intensifierats. Mot bakgrund av den förhållandevis korta tid som lagen har tillämpats får det emellertid nu anses vara för tidigt att ta upp frågan om en översyn som berör behovet av en allmän reglering inom den tillfälliga handelns område.

I det följande behandlas i huvudsak endast de frågeställningar som har aktualiserats vid genomgången av praxis eller genom de framförda synpunkterna.

Vissa av de olägenheter som anses föreligga sammanhänger med tillämpningen av lagen. I viss mån torde sådana olägenheter kunna övervinnas sedan en fastare praxis hunnit utbilda sig inom området och de

myndigheter som har att tillämpa lagen, främst länsstyrelserna och polismyndigheterna, har fått en större erfarenhet.

8.2 Begreppet tillfällig handel (1 § 1 st.)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.1 (s. 37 ff).

Från flera håll har anförts att många tillfällighetsförsäljningar tycks bygga på ett otillbörligt utnyttjande av bestämmelserna i 1 § första stycket. Begreppen "*tillfälligt begagnat försäljningsställe*" och "*medförda varor*" uppges vara oklara och tolkas på olika sätt. Vidare uppges, att regleringen kan kringgås genom s. k. utställningar med orderupptagning för såväl omgående som senare leverans.

8.2.1 Tillämpningen

Beträffande begreppet "*tillfälligt begagnat försäljningsställe*" hänvisas i förarbetena (jfr avsnitt 3.3.1) till att bedömningen av detta begrepp borde ske efter likartade linjer som hade gällt vid tolkningen av det i näringsfrihetsförordningen använda uttrycket "kontor av stadigvarande beskaflenhet".

Beträffande uttrycket "kontor av stadigvarande beskaflenhet" påpekade 1958 års näringsrättssakkunnige att vissa synpunkter på tolkningen av uttrycket hade lämnats av kommerserådet Siegfried Matz, vilken tidigare haft i uppdrag att revidera näringsfrihetsförordningen. Matz anför¹ att om det står klart att försäljningen på platsen i fråga redan från början har varit avsedd att pågå endast kortare tid, är den att hänföra till realisation² även om den till äventyrs bedrivs i en för längre tid förhyrd lokal och handelsanmälan har skett. För att betraktas som stadigvarande torde försäljningsstället böra vara öppet för allmänheten dagligen eller så gott som dagligen under sedvanlig butikstid. En affärsrörelse, som är i gång intermittent så att butiken t. ex. endast hålles öppen på torgdagar, avlöningsdagar eller vid andra liknande tillfällen blir, även om verksamheten bedrivs eller är avsedd att på detta sätt bedrivas under längre tid, att hänföra till realisation, framhåller Matz.

Vad gäller tillämpningen av *näringsfrihetsförordningen* i förevarande avseende kan följande avgöranden omnämnas.

NJA 1937 ref. s. 66. Frågan gällde om en konsthandlare från Stockholm hade gjort sig skyldig till olaga realisation. Konsthandlaren hade den 22 november för en tid om ett år hyrt en lokal i en möbelhandlares affär i Helsingborg. Under tiden den 23 november—den 4 december anordnades utställning och försäljning av tavlor. — Kontor av stadigvarande beskaflenhet ansågs inte ha varit upprättat vid tiden för försäljningen.

¹ "Bidrag till tolkningen av näringsfrihetsförordningen" (Norstedts förlag, 1950), s. 59 ff.

² Jfr s. 31.

K.M.'s beslut den 28 november 1952 (Förvaltningsrättslig tidskrift 1953 s. 33). Frågan gällde om tillstånd skulle sökas för att få bedriva viss handelsverksamhet. En Stockholmsfirma bedrev sedan ett antal år under sommarmånaderna försäljning i en för helt år förhyrd butikslokal i Båstad. — Realisation ansågs inte föreligga (kontor av stadigvarande beskaffenhet hade upprättats).

Vad gäller tillämpningen av *lagen om tillfällig handel* har tidigare nämnts (s. 57) ett ärende som berör denna fråga.

Riksåklagaren har den 13 oktober 1977 i ärendet dnr AD 1098 — 77 gjort en överprövning av ett åtalsbeslut som gällde förseelse mot *lagen om tillfällig handel*. Enligt en anmälan skulle ett antal personer på Öland ha bedrivit tillfällig handel utan tillstånd. I yttrande till länsåklagaren anförde länsstyrelsen bl. a. att spörsmålet, huruvida ett försäljningsställe begagnas tillfälligt eller ej, enligt länsstyrelsens mening i det enskilda fallet borde besvaras utifrån en bedömning, som tog hänsyn till både längden av den tid under vilken säljaren förfogar över försäljningslokalerna enligt föreliggande hyresavtal eller hyreskontrakt — som kan antas ej ha tillkommit endast för skens skull — och till den intensitet med vilken försäljningslokalerna skall begagnas för verksamheten under hyrestiden. Det måste enligt länsstyrelsens mening ske en samlad bedömning av dessa faktorer. Det borde vara möjligt att såsom icke tillfälligt bedöma ett utnyttjande av en försäljningslokal, även om nyttjandet skall ske under en tämligen begränsad tidsperiod, under förutsättning, att lokalerna under denna period skall utnyttjas intensivt med försäljning där varje dag. — Under sådan förutsättning som sist sagts, borde det enligt länsstyrelsen ej ha erfordrats tillstånd till tillfällig handel i de nu aktuella fall där hyrestiden hade varit begränsad till tre månader. Länsstyrelsen ansåg ej heller, att tillstånd till tillfällig handel skulle ha erfordrats i övriga aktuella fall där säljaren disponerat över försäljningslokalerna under en tid av ett år.

Riksåklagaren fann inte anledning till ändring av beslutet att inte väcka åtal.

Uttrycket "fast försäljningsställe" förekommer i 1 § första stycket *lagen* (1971:238) om hemförsäljning m. m. *Lagen om hemförsäljning* äger tillämpning vid yrkesmässig försäljning av lös egendom, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk, i fall då köparen företar viss rättshandling vid sammanträffande med säljaren eller dennes ombud på annan plats än säljarens eller ombudets fasta försäljningsställe. I förarbetena till bestämmelsen anförde departementschefen (prop. 1971: 86 s. 90) att med säljarens fasta försäljningsställe avsågs i första hand säljarens butik men också andra liknande platser, t. ex. säljarens kontor. Ett försäljningsställe som säljaren utnyttjade i fasta utställningslokaler antingen under längre tid, kanske en månad eller mera, eller varje år vid en regelbundet återkommande utställning — t. ex. S:t Eriksmässan i Stock-

holm — måste också räknas som fast försäljningsställe. Försäljning som skedde från mera tillfälliga stånd, kiosker o. d. i anslutning till utställningar, mässor, offentliga tillställningar, basarer, utflykter, biografföreställningar osv. omfattades däremot av lagstiftningen. Detsamma gällde försäljning som anordnades i andra tillfälligt förhyrda lokaler. Ett typiskt exempel härpå var en konstförsäljning i en förhyrd skollokal under några dagar.

Vad gäller tillämpningen av *hemförsäljningslagen* kan följande avgöranden omnämnas.

Svea hovrätts dom den 8 maj 1973 i mål T 10/73 (målet har fullföljts till högsta domstolen som dock efter återkallelse har avskrivit målet). En näringsidkare hade den 1 februari 1972 sålt en tvättmaskin i en lokal som hyrdes sedan november 1971. Lokalen hölls regelmässigt öppen för försäljning av bl. a. tvättmaskiner två dagar i veckan. — Lokalen ansågs som näringsidkarens fasta försäljningsställe.

Marknadsdomstolens beslut den 24 oktober 1973 i ärendet dnr B 2/73. Med stöd av marknadsföringslagen framställde konsumentombudsmannen (KO) vissa yrkanden gentemot en näringsidkare. Näringsidkaren — ett danskt bolag — hade huvudkontor i Köpenhamn och bedrev försäljning av diverse artiklar i Sverige. I samband med demonstrationer i en förhyrd lokal i Lomma skedde försäljning av bolagets produkter. Demonstrationer skedde varje vecka sex—sju dagar och besöktes av deltagare i av bolaget arrangerade utflyktsresor. Lokalen hyrdes från år 1971 sex—sju dagar i veckan från kl. 08.00 till kl. 14.00. Under övrig tid användes lokalen för andra ändamål. KO gjorde gällande att försäljningslokalen inte var upplåten för allmänheten och att alla kunder transporterades dit genom bolagets försorg. Även om lokalen hyrdes regelbundet kunde den inte betraktas som ett bolagets fasta försäljningsställe. Hemförsäljningslagen var således tillämplig på den bedrivna försäljningen. — Marknadsdomstolen framhöll bl. a. att det borde betonas att det ankom på allmän domstol att med bindande verkan avgöra frågan huruvida hemförsäljningslagen i visst fall var tillämplig eller inte. Med hänsyn härtill och eftersom det enligt marknadsdomstolens uppfattning inte klart framgick av utredningen att nämnda lag var tillämplig på bolagets försäljning fann sig marknadsdomstolen inte kunna med stöd av marknadsföringslagen bifalla KO:s yrkande i denna del.

Stockholms tingsrätts dom den 9 december 1974 i mål B 2156/74. Yrkande hade framställts av åklagare om utdömande av vite som hade förelagts av konsumentombudsmannen (KO). Beträffande en viss försäljning gjorde näringsidkaren gällande att hemförsäljningslagen inte var tillämplig eftersom försäljningen hade skett från fast försäljningsställe på Noliamässan i Piteå. — Tingsrätten fann inte att försäljningen hade ägt rum från fast försäljningsställe i den bemärkelse som avsågs i hemförsäljningslagen. Denna lag var följaktligen tillämplig på försäljningen.

Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 18 juni 1975 i mål T 75/74. En näringsidkare hade sålt en frysbox på Skånemässan. — Hovrätten fann att avtalet hade slutits på fast försäljningsställe. Hemförsäljningslagen var således inte tillämplig på avtalet.

8.2.2 Överväganden och förslag

Några mer detaljerade anvisningar vad gäller tolkningen av begreppet "tillfälligt begagnat försäljningsställe" kan knappast ges. I gränsfall får avgörandet av frågan träffas under hänsynstagande till de ändamålssynpunkter som lagen bygger på.

Vid bedömningen bör hänsyn tas främst till i vilken omfattning försäljningsstället hålls öppet för allmänheten för försäljning. Den omständigheten att försäljningsstället disponeras av säljaren för en längre tid — exempelvis genom årsskontrakt — måste anses vara av mindre betydelse vid bedömningen. Att ett försäljningsställe som utnyttjas endast under några få dagar om året är att anse som tillfälligt begagnat är uppenbart. Om däremot försäljningen sker under sedvanlig affärstid under några månaders tid torde detta tala för att försäljningsstället bör anses som fast. I vissa fall kan det ligga i sakens natur att en försäljning sker under en mera begränsad tidsperiod och att försäljningsstället ändå får bedömas som fast. Så kan vara fallet om försäljningen sker genom ett regelbundet utnyttjande av fasta försäljningslokaler, exempelvis på en turistort där det periodvis under året samlas ett större antal människor.

Vid bedömningen bör hänsyn tas också till försäljningsställets beskaffenhet. Regeringen har i ett ärende¹ bedömt en försäljning som skedde från ett försäljningsstånd utomhus under en förhållandevis lång period som tillfällig handel. Försäljning exempelvis på torg bör som regel få anses bedriven på ett tillfälligt begagnat försäljningsställe, även om försäljning skulle förekomma regelbundet på en och samma plats under en längre tid.

Regleringen i lagen om tillfällig handel avser endast salubjudande av "medförda" varor. I förarbetena framhölls (jfr avsnitt 3.3.1) att det inte förelåg något behov av en reglering av försäljningsformer som innebar endast orderupptagning. Om en orderupptagning avser varor som inte medförs omfattas således inte verksamheten av regleringen. Om orderupptagningen däremot avser varor som medförs är verksamheten dock som regel att anse som tillfällig handel, oavsett om leverans av de salubjudna varorna sker vid ett senare tillfälle eller ej.

Såvitt har framkommit tycks i en inte alltför ringa omfattning förekomma sådan verksamhet som innebär att varor, bl. a. pälswerk, förevisas i tillfälligt hyrda lokaler i samband med en orderupptagning. Om

¹ s. 57 dnr 1561/76.

de förevisade varorna salubjuds kan det inte råda någon tvekan om att det som regel bör anses vara fråga om tillfällig handel. Regleringen synes emellertid kunna kringgås på det sättet att orderupptagningen avser endast varor som förvaras på en annan plats. De förevisade varorna kan dock vara av samma slag som de varor som hålls i lager. Leverans av de beställda varorna kan sedan ske inom kort tid, särskilt om varorna förvaras inom samma ort där orderupptagningen äger rum.

Vissa former av de kritiserade orderupptagningarna förefaller att bedrivas på ett sådant sätt att de inte bör rubriceras som tillfällig handel. Vissa andra former bör dock, för att syftet med regleringen inte skall undergrävas, lämpligen kunna jämföras med salubjudande av medförda varor. Att definitionsmässigt skilja dessa former från de former av orderupptagning som inte bör omfattas av regleringen kan emellertid vara förenat med vissa svårigheter. Liksom tidigare bör exempelvis orderupptagning genom utsända agenter få förekomma. I den mån orderupptagningen avser varor som förvaras på ett stadigvarande driftställe eller lager bör orderupptagningen inte jämföras med saluhållande av medförda varor. Om däremot orderupptagningen avser varor som förvaras på ett lager, vilket inte är stadigvarande utan i stället, i likhet med själva orderupptagningen, flyttas från en ort till en annan bör dock orderupptagningen jämföras med ett salubjudande av medförda varor. För att detta klarare skall framgå bör bestämmelsen utformas så att med tillfällig handel avses salubjudande av varor som man för med sig.

8.3 Torghandel (1 § 2 st. 2.)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.3 (s. 40 ff).

Enligt uppgifter från flera håll har torghandeln under senare år ökat i omfattning. Denna ökning skulle vara att hänföra främst till andra varor än livsmedel och blommor. Krav har framställts om en bättre kontroll av denna försäljningsform.

8.3.1 Regleringen av torghandeln i allmänhet

Med torghandel avses den försäljning som äger rum på av kommun särskilt upplåtna salutorg och andra allmänna försäljningsplatser.

Vad gäller försäljning på allmän plats föreskrivs i 2 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) att allmän plats inom stadsplanlagt område inte får tas i anspråk för försäljning o. d. utan att tillstånd har lämnats av polismyndigheten. Detta tillståndskrav gäller dock inte i fråga om salutorg och liknande plats som i vederbörlig ordning har upplåtits till allmän försäljningsplats. Kommun har vetorätt i fråga om tillstånd till upplåtelse av allmän plats inom stadsplanlagt område.

Plats för torghandel upplåts vanligen av kommunen med stöd av bestämmelser i lokal ordningsstadga och torghandelsstadga. I torghandels-

stadgan kan salutorg upplåtas genom att torg eller annan allmän plats förklaras som allmän försäljningsplats. Torghandelsstadgan innehåller vidare de närmare föreskrifterna som gäller vid torghandeln. Lokal ordningsstadga antas enligt 23 § allmänna ordningsstadgan av kommunfullmäktige och skall underställas länsstyrelsens prövning. Torghandelsstadgan är ur formell synpunkt likställd med den lokala ordningsstadgan och skall fastställas i samma ordning. Kommunen anses äga full frihet att avstå från att upplåta allmänna försäljningsplatser och kan således avgöra om torghandel skall få förekomma inom kommunen.

Torghandeln har av hävd ansetts vara fri. Liksom övriga former av handel kan torghandeln dock vara underkastad olika inskränkningar vad gäller varuslag och i vilka former eller under vilka förhållanden handeln får bedrivas.

Enligt 7 § allmänna ordningsstadgan kan kommunen i lokal ordningsstadga meddela de föreskrifter avseende den allmänna ordningen som kan finnas erforderliga. Vid meddelande av sådan föreskrift skall tillses att därigenom inte läggs onödigt tvång på allmänheten eller eljest görs obefogad inskränkning i den enskildes frihet. Som en allmän begränsning sägs vidare, att föreskrifterna inte får angå förhållanden, om vilka annorledes är bestämt. En lokal föreskrift får således inte stå i strid mot exempelvis lagstiftningen angående näringsrätt.

I lokala ordningsstadgor och torghandelsstadgor har ibland förekommit inskränkningar bl. a. i fråga om torghandelns varusortiment. Lagligheten i dessa inskränkningar har i rättspraxis gjorts beroende av i vad mån inskränkningarna har varit påkallade för att upprätthålla den allmänna ordningen. Om så inte har varit fallet har den av kommunen beslutade inskränkningen ansetts opåkallad eller stridande mot lag.

Vad som har föranlett tvekan rörande kommunens befogenheter har gällt främst innebörden av begreppet "allmän ordning". I vilken omfattning ordningssynpunkter skall tillgodoses måste bli beroende av förhållandena på de orter där torghandeln skall bedrivas. Av betydelse är bl. a. omfattningen och organisationen av torghandeln, belägenheten och storleken av försäljningsutrymmena samt vilka varor handeln omfattar och hur eftertraktade dessa varor är.

Ur rättspraxis kan nämnas att en inskränkning av torghandeln vad gällde rätten att sälja manufakturvaror inte har ansetts påkallad för upprätthållande av allmän ordning (RÅ 1956 not I 88). Detsamma har ansetts gälla beträffande en inskränkning av torghandeln med livsmedel till att avse andra varor än fiskvaror (RÅ 1965 not I 41). En inskränkning av handeln till att avse inhemska jordbruksprodukter, trädgårdsalster m. m. har däremot inte ansetts opåkallad eller eljest strida mot lag med hänvisning till de begränsade utrymmena på torget (RÅ 1957 ref. s. 120).

Justitieombudsmannen (JO) har vid flera tillfällen framfört erin-

ringar mot opåkallade restriktioner som kommuner uppställt beträffande torghandeln. En bestämmelse som innebar att rätten att försälja vissa varor tillkom endast inom kommunen boende har av JO (JO:s ämbetsberättelse 1957 s. 336) ansetts inte kunna motiveras från någon ordnings-synpunkt utan i själva verket innebära tillskapandet av ett näringsrättsligt privilegium för kommuninnevänarna. Anmärkning har också riktats mot en bestämmelse som begränsade handeln med manufakturvaror till att avse endast "stuvar o. d." (JO:s ämbetsberättelse 1965 s. 482).

Enligt lagen (1957: 259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m., beslutar kommunfullmäktige om gatuplats- och torgavgifter. Avgift får uttas med belopp som kan anses skäligt med hänsyn till ändamålet med upplåtelsen, nyttjarens fördel av denna, kommunens kostnader med anledning av upplåtelsen och övriga omständigheter. Kommunens avgiftstaxa skall inte underställas myndighet för fastställelse.

År 1972 gjordes vissa ändringar i den nu nämnda avgiftslagen som innebar bl. a. att kommunernas skyldighet att upplåta vissa försäljningsplatser på salutorgen utan avgift upphävdes. I prop. 1972: 12 med förslag till lag om ändring i kommunallagen (1953: 753) m. m. anförde departementschefen (s. 49 ff) bl. a. att det på många håll hade varit brukligt att torgplatser upplåtits avgiftsfritt eller mot särskilt låga avgifter till sådana torghandlare som huvudsakligen sålde produkter från egna odlingar. Ett upphävande av skyldigheten att upplåta avgiftsfria platser borde inte leda till att kommunerna blev förhindrade att i fråga om nyssnämnda och liknande kategorier upplåta platser avgiftsfritt eller mot särskilt låga avgifter. Inte heller borde kommunerna var förhindrade att anlägga sociala synpunkter på avgiftsfrågan och alltså t. ex. ta viss hänsyn till om en rörelse skulle drivas av en partiellt arbetsför person. Genom förslaget att vid avgiftssättningen hänsyn skulle få tas till, utöver vissa särskilt angivna omständigheter, också övriga omständigheter blev det möjligt för kommunerna att beakta omständigheter av det slag som nu har nämnts.

8.3.2 Kommunernas reglering av torghandeln¹

Svenska kommunförbundet har utarbetat ett normalförslag till lokal ordningsstadga och torghandelsstadga.

2 § i normalförslaget till lokal ordningsstadga och 1 § i normalförslaget till torghandelsstadga anger vilka platser som är upplåtna som allmänna försäljningsplatser. I kommentaren till nämnda paragraf i torghandelsstadgan anförts bl. a. att hinder inte synes föreligga, att man — såsom för närvarande är vanligt — därvid förbehåller vissa försäljningsplatser för särskilda varor. Sålunda kan exempelvis bestämmas, att visst

¹ jfr avsnitt 6.

torg skall upplåtas för försäljning av fisk m.m. Vid bedömningen huruvida sådan markdisposition föreligger, som sammanhänger med själva torghandeln i egentlig mening, bör avseende fästas vid det ändamål för vilket platsen upplåtits eller anvisats. Om försäljningen på väsentliga punkter avviker från de former i vilka torghandeln vanligen bedrivs bör verksamheten inte hänföras till torghandel, t. ex. försäljning av lotter från lotteristånd. Verksamhet av denna art får därför anses kräva tillstånd enligt 2 § allmänna ordningsstadgan även i sådana fall, där försäljningen äger rum på allmänna försäljningsplatser.

Enligt 2 § i normalförslaget till torghandelsstadga upplåtes på de allmänna försäljningsplatserna fasta eller tillfälliga saluplatser. Innehavare av fast saluplats skall ha en på lämpligt sätt på saluståndet anbringad skylt som anger innehavarens namn och adress.

4 § i normalförslaget innehåller en föreskrift om att varor, vilkas salubjudande kan komma att medföra avsevärd olägenhet ur ordningssynpunkt, inte får försälas på allmän försäljningsplats.

Enligt 5 § i normalförslaget skall vid upplåtelse av saluplats iakttagas bl. a. att tillfällig saluplats anvisas försäljare i den ordning de anländer och att åt samma person upplåts mer än en saluplats endast då tillgången på platser så medgiver. I kommentaren till denna paragraf erinras om att vissa stadgor har innehållit föreskrifter om att företrädare skall ges den som säljer produkter av egen odling, varor av egen tillverkning eller mindre skogsalster. Ibland har också förekommit föreskrifter om förtursrätt för försäljare som under en längre tid innehaft torgplats eller som är hemmahörande i kommunen. Det framhålls i kommentaren, att då det synes tveksamt huruvida sådana bestämmelser om förtursrätt är lagligen grundade har de dock inte ansetts kunna upptas i normalförslaget.

I kommentaren till normalförslaget påpekas vidare att i gällande stadgor ofta förekommer en bestämmelse om att på allmän försäljningsplats endast får saluhållas jordbruks- och skogsalster samt alster av inhemsk husslöjd och inhemskt hantverk m.m. Någon sådan begränsning av saluhållna varor har med hänsyn till tveksamhet beträffande lagligheten inte ansetts kunna göras i förslaget. Torghandeln får i princip anses vara fri, varför lokala begränsningar i fråga om varusortiment inte får göras av andra än i lag direkt angivna skäl.

Statens pris- och kartellnämnd (SPK) redovisade år 1970 (Dnr S: 6/70) en undersökning av torghandeln i Sverige. Undersökningen avsåg förhållandena under år 1968. Det visade sig i undersökningen att torg upplåtna för torghandel fanns i 228 av landets 848 kommuner enligt 1969 års kommunindelning. I flera kommuner förekom inskränkningar beträffande vilka varuslag som fick saluföras på torgen utöver livsmedelsstadgans bestämmelser. Ofta fick saluföras endast varor som frukt, bär, svamp, fisk, grönsaker, ägg, potatis och hemslöjdsalster. På vissa

håll rådde förbud mot försäljning av fabriktillverkade varor. I kommuner med mer än ett torg gjordes ofta olika begränsningar för olika torg. Flertalet av berörda kommuner hade bestämmelser om avgifter för dem som bedrev torghandel. I de kommuner som uppbar avgifter, var avgiftsfri torghandel i allmänhet förbehållen personer som saluförde egna lantbruksprodukter. I vissa kommuner var torghandeln helt avgiftsfri.

För att erhålla mera aktuella uppgifter beträffande torghandeln har i vissa avseenden kompletterande uppgifter inhämtats. En undersökning har därvid gjorts angående regleringen av torghandeln inom vissa kommuner.¹ Till grund för undersökningen har legat under hösten 1977 gällande torghandelsstadgor och bestämmelser angående torgplatsavgifter.

Beträffande det *torghandelssortiment* som får förekomma har cirka 60 % av de undersökta kommunerna ingen annan begränsning än den som har upptagits i 4 § i normalförslaget. Övriga kommuner har bestämmelser som anger att på de allmänna försäljningsplatserna endast får tillhandahållas i huvudsak vissa jordbruks- och skogsalster. Det bör dock anmärkas att några av dessa kommuner har antagit bestämmelser som innehåller endast den begränsning av sortimentet som anges i 4 § i normalförslaget. Dessa antagna bestämmelser har dock ännu inte fastställts av länsstyrelsen. Vidare har flera kommuner som på angivet sätt har begränsat sortimentet en bestämmelse av den innebörden att andra varor än bl. a. jordbruks- och skogsalster får försälas i mån av utrymme om hinder inte möter enligt andra bestämmelser.

Beträffande *avgifterna* för torgplats m. m. förekommer mycket varierande bestämmelser. Vanligtvis är avgifterna lägre för fasta platser än för tillfälliga platser. Avgifterna baseras exempelvis på torgplatsytan, belägenheten och förekomsten av eluttag. Cirka 25 % av kommunerna tar inte ut någon avgift för personer som säljer i huvudsak vissa jordbruks- och skogsalster. Några kommuner tar ut reducerade avgifter för exempelvis kommuninnevärdare och sådana personer som säljer produkter från egna odlingar.

Sammantaget visar undersökningen beträffande varusortiment och avgifter att cirka 60 % av de berörda kommunerna för närvarande tillämpar bestämmelser som på olika sätt gynnar försäljningen av i huvudsak jordbruks- och skogsalster.

Av berörda kommuner har så gott som samtliga bestämmelser som innebär att innehavare av fast saluplats är skyldig att ha en *skylt med namn och adress* anbragt på saluståndet samt att tillfälliga saluplatser skall anvisas försäljare i den ordning de anländer.

¹ Borgholm, Falun, Gävle, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Malmö, Norrköping, Stockholm, Sundsvall, Umeå, Västerås, Växjö, Örebro och Östersund.

8.3.3 Omfattningen av torghandeln

Den av SPK utförda undersökningen avsåg förhållandena under år 1968. Undersökningen berörde endast den reguljära, avgiftsbelagda torghandeln på av kommunen upplåtna platser. Försäljning av julgranar och utomhusförsäljning i direkt anslutning till butik liksom sporadiskt bedriven torghandel ingick inte i undersökningen. Torg upplåtna för torghandel fanns i praktiskt taget samtliga städer, i flertalet köpingar men endast i en liten del av landskommunerna. Torghandeln var koncentrerad till landets södra delar. I Norrland förekom torghandel nästan uteslutande i städerna. Flertalet kommuner hade endast ett torg upplåtet för torghandel. Det huvudsakliga varuslagets fördelning på antalet stånd och den totala omsättningen kan redovisas enligt följande.

Varuslag	Förekomst på antalet stånd	Andel av omsättningen
	%	%
Livsmedel	62	68
Blommor	27	25
Beklädnadsvaror	2	} 7
Manufakturvaror och skor	2	
Övriga varor	7	
Summa	100	100

Någon officiell utredning angående torghandelns nuvarande omfattning föreligger inte.

8.3.4 Överväganden

Någon utredning finns inte om torghandelns utveckling efter år 1968. Det är inte uteslutet att den restriktiva tillståndsprövning som infördes den 1 juli 1976 beträffande den tillfälliga handeln kan ha fått till följd att vissa tillfällighetsförsäljare har övergått till sådana tillfälliga försäljningsformer som inte är underkastade regleringen, bl. a. torghandeln. En ökning av torghandeln kan vidare i viss mån bero på att kommunerna, bl. a. genom att inrätta nya affärscentra, har upplåtit ytterligare allmänna platser för försäljningsändamål. Vad gäller det sortiment som saluhålls genom torghandeln kan det antas att en ökning har skett av varor som är av annat slag än livsmedel och blommor och som inte fritt får försälas genom tillfällig handel.

Tidigare har som skäl mot en reglering anförts (jfr avsnitt 3.3.3) att det definitionsmässigt knappast torde gå att skilja den kritiserade torghandeln från andra typer av torghandel. Ett tillståndssystem skulle bli alltför omständligt i förhållande till syftet. Eventuella problem torde, framhölls det, bäst kunna lösas genom att de beaktades av kommunerna vid dessas uthyrning av torgplatser.

Av avsnitt 8.3.2 framgår att kommunerna i viss utsträckning genom allmänna föreskrifter reglerar torghandeln så att försäljning förbjuds av andra varor än bl. a. livsmedel och blommor eller att försäljningen av sådana varor görs mindre lönsam. — Den uppfattningen har också framförts¹ att i begreppet torghandel ligger att försäljningen främst bör omfatta det gängse torghandelssortimentet. Det ändamål för vilken platsen upplåts eller anvisas är sålunda avgörande. Försäljning av kläder, textilier o. d. bör enligt den synen således inte anses vara att hänföra till torghandel, eftersom försäljningen avviker på väsentliga punkter från de former i vilka torghandel vanligen bedrivs. Enligt uppgift, anförs det, har torghandeln på flera håll fått en ganska bred omfattning, när det gäller vilka varor som försäljs. Det är naturligt att kommunerna ser försäljning på torget som ett trevligt inslag i stadsbilden och också önskar att saluplatserna utnyttjas så väl som möjligt. Avvägning med hänsyn till försäljningens inverkan på den fasta handeln eller försäljningens karaktär från konsument synpunkt görs kanske däremot inte så ofta. Kommunerna har självfallet intresse av att innevånarna har god tillgång till service och kan köpa bra produkter. Det finns därför möjlighet att vägra upplåtelse av plats på torg för annat ändamål än det vanliga torghandelssortimentet. — I viss mån kan riktigheten av den sålunda framförda uppfattningen ifrågasättas, bl. a. med hänsyn till vad som har upptagits i avsnitten 6 och 8.3.1.

Torghandeln har av hävd ansetts vara fri. De varor som tidigare såldes på salutorgen utgjordes i huvudsak av livsmedel och blommor. Genom torghandeln kunde främst ortens lantbrukare och andra odlare få avsättning för sina produkter. Otvivelaktigt förefaller torghandeln numera ha ändrat karaktär och alltmer kommit att avse varor som tidigare inte förekommit i någon större utsträckning på torgen. Det kan ifrågasättas om den nuvarande friheten att sälja på torg bör bestå när handeln alltmer avser varor som säljs genom den reguljära handeln. Lantbrukare, trädgårdsmästare, framställare av hemslöjd m. m. kan ändå, med stöd av bestämmelserna i 1 § andra stycket punkten 4 och 3 § andra stycket, sälja sina egna produkter under fria former.

Att införa ett tillståndssystem som berör alla former av torghandel förefaller emellertid av olika skäl mindre lämpligt. Ett tillståndssystem som avser endast vissa varor torde bli alltför omständligt. Åtgärder som syftar till att bl. a. tillförsäkra konsumenterna ett bättre skydd vid torghandeln bör dock utan olägenhet kunna genomföras (se avsnitten 8.7.2 och 8.9.1). Det har inte framkommit något som gör det påkallat att därutöver skärpa regleringen. Eventuella problem torde i viss mån kunna lösas genom att de beaktas av kommunerna vid uthyrningen av platser.

¹ Kommunal tidskrift 20/1976.

8.4 Handel på marknad, mässa eller utställning (1 § 2 st. 2.)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.4 (s. 40).

En bättre kontroll av handeln på *marknader* har i olika sammanhang satts i fråga. Vidare har erinringar riktats mot förekomsten av orderupptagningar¹ på s. k. *mässor* och *utställningar*.

8.4.1 Regleringen av marknader i allmänhet och omfattningen av handeln på marknad

Marknadsväsendet har, liksom torghandeln, mycket gamla anor och marknader har sedan länge regelbundet förekommit på vissa orter, företrädesvis i södra Sverige.

Försäljning på marknad har av ålder ansetts vara fri. Närmare bestämmelser saknas dock angående marknadshandeln. Enligt kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader åligger det länsstyrelse att besluta i ärenden om tillstånd att hålla marknad och om indragning av marknad samt årligen för varje marknad bestämma dag för dess hållande. I kungörelsen sägs vidare att marknad inte får ut sättas att hållas på vissa dagar samt att länsstyrelse årligen skall införa en förteckning över marknaderna inom länet i länskungörelserna.

Uppgifter saknas beträffande omfattningen av den handel som förekommer på marknader. Vissa uppgifter föreligger emellertid beträffande de marknader som har kungjorts av länsstyrelserna. I *bilaga 7* redovisas antalet orter med marknad samt antalet marknadsdagar under år 1977. Som framgår av sammanställningen förekommer marknader företrädesvis inom Kronobergs och Jönköpings län.

Från länsstyrelserna i Kronobergs och Jönköpings län har inhämtats vissa närmare uppgifter angående marknaderna.

Enligt dessa länsstyrelser följer man i allmänhet den praxis som tidigare har gällt inom länet vad gäller marknadsorter och marknadsdagar. Någon "sökande" finns vanligtvis inte. Vissa önskemål har dock ibland framställts av exempelvis kommuner och idrottsföreningar. Det har därvid gällt såväl inskränkningar som utvidgningar av marknaderna. Berörda kommuner bereds tillfälle att yttra sig över länsstyrelsens förslag. Man är av den uppfattningen att "otillåtna" marknader förekommer i viss omfattning. Enligt länsstyrelsen i Kronobergs län har en ökning skett av antalet marknadsdagar från omkring år 1967 från uppskattningsvis 25 till 32. Enligt länsstyrelsen i Jönköpings län har en ökning skett sedan år 1965 från uppskattningsvis 35 till 38.

8.4.2 Överväganden och förslag

Marknadshandeln har stora likheter med torghandeln. Bägge försäljningsformerna har sedan lång tid tillbaka inte varit underkastade någon

¹ jfr avsnitt 8.2.2.

näringsrättslig reglering. Den reglering som i övrigt gäller är mindre ingripande för marknadshandeln än för torghandeln. Det sortiment som saluförs genom marknadshandeln torde i större utsträckning än vad som gäller beträffande torghandeln vara inriktat på andra varor än livsmedel och blommor.

Här kan erinras om att förordningen (1949: 723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods (skrothandelsförordningen) inte gäller för handel på marknad. Den pågående skrothandelsutredningen (H 1974: 04) har emellertid till uppgift att undersöka bl. a. om det finns skäl att behålla denna undantagsbestämmelse eller om den bör utgå. Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1978.

De skäl som talar för en reglering av torghandeln kan återopas i viss mån även till stöd för en reglering av handeln på marknad. I avsnitten 8.7.2 och 8.9.1 föreslås vissa ändringar som berör handeln på marknad. Det har inte framkommit något som gör det påkallat att därutöver skärpa regleringen. För att understryka att undantaget från regleringen skall gälla endast de marknader för vilka i vederbörlig ordning länsstyrelse har givit tillstånd bör dock bestämmelsen förtydligas.

Begreppen "mässa" och "utställning" har inte närmare definierats i förarbetena på annat sätt än att det skulle vara fråga om sådana med marknads- och torghandel likartade försäljningar. Mässor och utställningar torde förekomma i vitt skilda former. Med mässa och utställning i detta sammanhang måste dock förstås ett särskilt arrangemang med flera näringsidkare, vilka har till huvudsakligt syfte att förevisa och demonstrera olika varor. Lagens undantag för handel på mässa och utställning gäller alltså inte när ett företag anordnar visning och försäljning för egen räkning. Som exempel på mässor kan nämnas S:t Eriksmässan, Svenska Mässan, Skånemässan och ELMIA. Några mer detaljerade anvisningar hur begreppen "mässa" och "utställning" skall förstås kan knappast ges.

I avsnitten 8.7.2 och 8.9.1 föreslås vissa ändringar som berör handeln på mässa och utställning.

8.5 Handel anordnad i samband med offentlig tillställning (1 § 2 st. 3.)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.5 (s. 41).

8.5.1 Överväganden och förslag

Den handel som anordnas i samband med sådan offentlig tillställning som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan anses inte som tillfällig handel.

Efter tillkomsten av lagen om tillfällig handel har vissa ändringar gjorts i 9 § allmänna ordningsstadgan.

Enligt 9 § första stycket allmänna ordningsstadgan (1956: 617, ändrad senast 1976: 1003) avses med offentlig tillställning tävling och uppvis-

ning i sport och idrott, danstillställning, pornografisk föreställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som inte avses i lagen om allmänna sammankomster.

Enligt 9 § andra stycket allmänna ordningsstadgan skall som offentlig anses även tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, om tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar, eller vilken annars, såsom med avsesende å omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämföras med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

Genom lagen (1976: 1003) om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956: 617) utgick sådana tillställningar som teaterföreställning, konsert och biografföreställning ur uppräknningen i 9 § första stycket. Genom lagen (1976: 1005) om ändring i lagen (1956: 618) om allmänna sammankomster gjordes denna lag tillämplig även på nämnda tillställningar samt på annan allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk. Ändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 1977, gjordes med anledning av att grundlagsskyddet för mötesfriheten har utvidgats till att avse även sammankomster för framförande av konstnärliga verk (jfr prop. 1976/77: 39, KU 1976/77: 16, rskr 1976/77: 56).

Genom de ändringar som sålunda har gjorts i allmänna ordningsstadgan kan det synas som om sådana tillfällighetsförsäljningar som anordnas i samband med teaterföreställning, konsert och biografföreställning ej längre undantas från regleringen. Någon sådan ändring har dock inte varit avsedd. Bestämmelserna bör därför kompletteras.

I avsnitten 8.7.2 och 8.9.1 föreslås vissa ändringar som berör denna försäljningsform.

8.6 Sedvanlig auktionsförsäljning av visst lösöre (1 § 2 st. 5.)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.7 (s. 43).

De synpunkter som har framkommit angående denna försäljningsform har gällt bl. a. att auktionerna ibland även har omfattat varor som säljaren har förvärvat och som aldrig har tillhört dödsbo eller enskild person.

8.6.1 Överväganden

Här kan omnämnas att skrothandelsutredningen (jfr avsnitt 8.4.2) har till uppgift att undersöka bl. a. omfattningen och sammansättningen av handeln med begagnade föremål. Utredningsuppdraget omfattar dock inte frågor som rör bl. a. auktionsverksamhet. I direktiven uttalas emellertid, att om utredningen skulle finna att även denna verksamhet kräver

ny eller förändrad reglering för att det allmänna syftet med skrothandelsförordningen skall uppnås, bör detta anmälas till regeringen som då får ta ställning till om utredningsuppdraget bör utvidgas.

Vidare kan erinras om att konsumentverket under hösten 1976 har påbörjat ett projekt som syftar till att förbättra konsumentskyddet vid försäljningar på auktioner och i samband med auktionstjänster. Projektet, som berör endast frivilliga lösöreauktioner och avses bygga på frivillig medverkan, beräknas vara avslutat vid årsskiftet 1977/1978.

Sådana auktioner som avser försäljning av lösöre som inte tillhör dödsbo eller enskild person omfattas inte av undantagsbestämmelsen. I den mån regleringen överträdes på det åsyftade sättet får det förutsättas att detta föranleder ingripande från polismyndighet. I avsnitten 8.7.2 och 8.9.1 föreslås vissa ändringar som berör denna försäljningsform. Det har inte framkommit något som gör det påkallat att därutöver skärpa regleringen.

8.7 Tillfällig handel bedriven av utländskt rättssubjekt m. m. (3 §)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.8 (s. 43 ff).

8.7.1 Handel i allmänhet bedriven av utländskt rättssubjekt

Enligt 2 § andra stycket gäller utöver bestämmelserna i lagen om tillfällig handel de föreskrifter som gäller om drivande av handel i allmänhet eller vissa slag av handel. Därav följer att en förutsättning för utländskt rättssubjekts rätt till tillfällig handel är att detta är berättigat att idka näring här i riket.

Enligt 5 § lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket får utlänning idka näring endast efter särskilt tillstånd (näringsstillstånd). Enligt 3 § är dock utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge likställd med svensk medborgare beträffande rätten att idka näring. Undantagen från regleringen är vidare enligt 4 § utlänning som är bosatt här i riket beträffande rätten att idka bl. a. jordbruk, skogsbruk och fiske. Näringsstillstånd får inte beviljas utlänning som är omyndig eller som i eller utom riket är försatt i konkurs (7 §). Enligt 8 § äger utlänning som är bosatt här i riket erhålla näringsstillstånd, om ej hinder möter på grund av hänsyn till allmänt intresse eller utlänningens personliga förhållanden. Annan utlänning får beviljas näringsstillstånd, om det föranledes av överenskommelse med främmande stat eller andra särskilda skäl föreligger.

Enligt 9 § utlänningslagen (1954: 193) får uppehållstillstånd meddelas för viss tid eller, i fråga om utlänning som är fast bosatt i riket, utan tidsbegränsning (permanent uppehållstillstånd). I förarbetena till 9 § utlänningslagen framhöll föredraganden (prop. 1975/76: 18 s. 171) att med-

borgare i nordiskt land inte kan få permanent uppehållstillstånd. Det anfördes (s. 143) att permanent uppehållstillstånd i allmänhet bör meddelas redan efter ett års bosättning i Sverige. Föredraganden anförde vidare, att när tveksamhet råder om utlänningsens försäljningsförmåga eller vandel eller när vistelsen här avses bli begränsad till viss tid eller annars särskilda förhållanden talar mot att permanent uppehållstillstånd meddelas, får tillståndstiden begränsas.

8.7.2 Överväganden och förslag

I 1 § andra stycket under punkterna 1—5 anges vissa försäljningsformer, bl. a. torghandel, handel på marknad och s. k. kompletteringshandel som äger rum under kringföring eller utomhus, som f. n., trots att de i och för sig kan omfattas av definitionen i 1 § första stycket, inte skall betraktas som tillfällig handel. Som närmare kommer att beröras i detta avsnitt och i avsnitt 8.9.1 bör regleringen lämpligen utvidgas till att avse alla försäljningsformer som omfattas av begreppet tillfällig handel i 1 § första stycket. Undantag bör dock alltså göras beträffande den försäljning som sker till näringsidkare (1 § andra stycket punkten 1) eftersom det allmänna konsumentintresset vid denna försäljningsform inte gör sig lika starkt gällande. De nu nämnda försäljningsformerna föreslås dock även i fortsättningen, med vissa undantag som berörs i det följande, få bedrivas utan tillstånd.

Det bör betonas att sådana försäljningsformer som sedvanlig torghandel och handel på marknad som regel bör avses bedrivna på ett tillfälligt begagnat försäljningsställe, även om försäljningen skulle förekomma regelbundet på en och samma plats under en längre tid.

Enligt nuvarande bestämmelser får tillfällig handel med livsmedel m. m. fritt bedrivas av utlännings som har permanent uppehållstillstånd. Det bör därvid beaktas att medborgare i annat nordiskt land inte kan få permanent uppehållstillstånd. I fråga om rätten att idka näring i allmänhet har den 1 januari 1976 införts bestämmelser varigenom utlännings som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge har likställts med svensk medborgare. Motsvarande bestämmelser bör lämpligen gälla även beträffande rätten att bedriva tillfällig handel med livsmedel m. m.

Tidigare har framhållits (se avsnitten 8.3.4 och 8.4.2) att vissa skäl talar för en reglering av torghandeln och handeln på marknad. I avsnitt 8.9.1 föreslås vissa ändringar som syftar till att stärka konsumentens ställning. Det kan emellertid ifrågasättas om inte ytterligare åtgärder bör kunna vidtas för att uppnå en bättre kontroll av dessa försäljningsformer.

Enligt lagen (1968: 555) om rätt för utlännings och utländskt företag att idka näring här i riket krävs som regel att utlännings skall vara bosatt här i riket för att näring skall få bedrivas. Utlännings som har närings-

tillstånd får fritt bedriva exempelvis torghandel och handel på marknad. Däremot får tillfällig handel med livsmedel m. m. f. n. fritt bedrivas endast om utlänningen har permanent uppehållstillstånd.

De bestämmelser som har föreslagits beträffande utlännings rätt att driva tillfällig handel med livsmedel m. m. bör lämpligen kunna gälla även beträffande rätten att driva torghandel och handel på marknad. Genom att ett krav på bosättning och permanent uppehållstillstånd eller medborgarskap i annat nordiskt land ställs upp kommer torghandel och handel på marknad som regel att bedrivas endast av sådan utlänning som har varit bosatt i riket en viss tid eller som har en närmare anknytning hit. Från konsumentsynpunkt kan därigenom den fördelen vinnas att denna handel kommer att bedrivas under mera fasta och kontrollerbara former, vilket bl. a. torde kunna underlätta för konsumenten att nå tillfälliga försäljare för reklamation eller liknande.

Den nu föreslagna regleringen beträffande torghandel och handel på marknad bör däremot inte avse de försäljningsformer som i övrigt f. n. omnämns i 1 § andra stycket under punkterna 2—5. Dessa försäljningsformer torde utövas endast i mindre omfattning. Vad gäller handeln på mässor och utställning kan som skäl mot en reglering vidare anföras dessa försäljningsformers ofta internationella anknytning.

8.8 Tillståndsprövningen (4 §)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.9 (s. 46 ff).

Synpunkter har framkommit såväl om att tillstånd att driva tillfällig handel har meddelats i en alltför liberal anda som om att tillståndsreglerna behöver mjukas upp.

8.8.1 Överväganden och förslag

Här föreligger anledning endast att närmare behandla tillståndsprövningen beträffande annan handel än handel med varor som tillhör konkursbo.

Enligt nuvarande bestämmelser får tillstånd lämnas endast om särskilda skäl föreligger. Vid bedömningen skall främst beaktas om den den avsedda *handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt*.

Inte heller framdeles bör tillståndsprövningen ges någon annan inriktning än att tillstånd skall ges mycket restriktivt. För att tillstånd skall kunna ges bör därför även i fortsättningen i allmänhet krävas att den avsedda *handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt*.

I förarbetena till de nu gällande bestämmelserna framhålls att det för att en försäljning skall kunna sägas ha väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt måste krävas att den täcker ett behov hos konsumenterna, vilket inte annars kan tillgodoses på orten. Det kan här vara skäl att närmare klargöra grunderna för tillståndsprövningen i detta av-

secnde och utveckla de omständigheter som i allmänhet bör beaktas vid bedömningen av handelns betydelse.

Det betonas i förarbetena (jfr s. 35) att tillfällig handel som endast förekommer då och då i en ort i allmänhet inte kan utgöra någon fullgod ersättning för den fasta handeln. På lång sikt torde det därför vara en nackdel från konsumentsynpunkt om den tillfälliga handeln får sådan omfattning att den slår ut fast handel inom vissa branscher i en ort. Risken för ett sådant utkonkurrerande borde inte, framhålls det, lämnas obeaktad.

Regeringen har i ett ärende¹ närmare uttalat sig angående grunderna för tillståndsprovningen. För att tillfällig handel skall kunna sägas vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt måste det krävas att den täcker ett behov hos konsumenterna, vilket annars inte kan tillgodoses med rimliga uppostringar. Tillfällig handel på en ort där det finns fast handel med varor av samma slag kan i allmänhet inte anses vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt. Vad gäller tillfällig handel på andra orter bör som ett led i bedömningen av handelns betydelse från konsumentsynpunkt prövas, vilka uppostringar i fråga om restid en konsument rimligen bör behöva göra för att få tillgång till varan. — Anledning saknas att avvika från de grundsatser som här har tillämpats.

Den tillfälliga handeln kommer i allmänhet att ställas i relation till den fasta handeln. Vissa krav bör kunna uppställas på den fasta handeln vad gäller dess varor i bl. a. pris- och kvalitetshänseende. Det torde ligga i sakens natur att den tillfälliga handeln ofta kan tillhandahålla varor till ett lägre pris än den fasta handeln², vilket i och för sig kan vara ett konsumentintresse. Denna omständighet bör dock endast sammantaget med andra faktorer kunna leda till den bedömningen att den tillfälliga handeln bör få tillåtas förekomma.

Vid bedömningen av den tillfälliga handelns betydelse bör också i allmänhet beaktas handelns huvudsakliga inriktning. Den tillfälliga handeln kan exempelvis vara huvudsakligen inriktad på orter inom områden, där avståndet i de flesta fall är förhållandevis kort till närmast belägna ort med fast handel med varor av samma slag. I ett sådant fall torde det inte vara allmänt angeläget att handeln får bedrivas trots att kanske några av berörda orter är belägna på ett förhållandevis långt avstånd från ort med fast handel. Om däremot handeln är huvudsakligen inriktad på glesbygdsområdena, där avståndet i de flesta fall är betydande till närmast belägna ort med fast handel med varor av samma slag, kan det å andra sidan finnas anledning att tillåta den tillfälliga handeln. I ett av regeringen prövat ärende¹ angående tillfällig handel med vissa damkonfektionsvaror som var huvudsakligen inriktad på glesbygdsområden,

¹ jfr s. 56 dnr 1575/77.

² jfr s. 57 ff, 64.

där avståndet i flertalet fall var betydande till närmast belägna ort med fast handel, finns uttalanden härom. I beslutet anfördes sålunda att det allmänt får anses angeläget att tillfällig handel kan bedrivas inom de avsedda glesbygdsområdena i skäligen omfattning.

De uppoffringar som konsumenten rimligen bör få godta eller vilka krav som bör kunna uppställas på varornas tillgänglighet måste variera med hänsyn bl. a. till varornas beskaffenhet och till de vitt skilda förutsättningarna på olika orter och inom olika regioner. Det är därför knappast möjligt att ange några generella normer som bör tillämpas vid bedömningen. Av några ärenden¹ framgår dock att konsumenten i fråga om mindre ofta återkommande varuinköp i allmänhet bör godta större uppoffringar i fråga om bl. a. restid än i fråga om ofta återkommande inköp. I det tidigare berörda ärendet² som gällde tillfällig handel med vissa damkonfektionsvaror inom glesbygdsområden uttalade regeringen i beslutet att handeln inte borde få bedrivas i sådan närhet av orter med likartad fast handel att det menligt påverkade den fasta handelns förmåga att stadigvarande svara för varuförsörjningen. Detta ansågs i beslutet bli fallet om det avstånd varom var i fråga understeg vad som kunde anses vara det i allmänhet största godtagbara inom länet avseende ofta återkommande behov. — De riktlinjer för bedömningen som regeringen har slagit fast i detta ärende bör kunna tjäna till ledning vid den fortsatta tillämpningen.

Vissa allmänna riktlinjer i fråga om de uppoffringar som bör kunna krävas av konsumenterna för att få tillgång till kommersiell service har vidare formulerats av glesbygdsutredningen i betänkandet "Kommersiell service i glesbygd" (SOU 1972: 13).

Utredningen behandlade bl. a. målsättningen för försörjningen med kommersiell service. Enligt utredningen (s. 65 ff) kan man schematiskt uppställa olika "behovsnivåer" och mot dessa svarande servicefunktioner. Det bör finnas en grundläggande lokal servicenivå som avser ofta återkommande eller på annat sätt angelägna behov, vilka bör kunna tillgodoses i alla hushåll utan stort besvär och inom rimligt avstånd för dagliga resor. Till denna servicenivå hör bl. a. livsmedelsbutik, järnhandelssortiment och textilvarusortiment. I fråga om de grundläggande servicefunktionerna kan man inte anse servicesituationen som godtagbar om restidsavståndet överstiger 30—45 minuter för enkel resa, dvs. vad som brukar uppfattas som ett rimligt maximiavstånd för dagliga arbetsresor. För de mindre ofta återkommande servicebehoven, motsvarande den regionala "behovsnivån", bör servicestandarden i avseende på tillgänglighet kunna anses godtagbar om respektive serviceinrättningar kan nås inom ett par timmar.

Glesbygdsutredningen föreslog att ett visst statligt stöd skulle införas

¹ jfr s. 54 ff.

² jfr s. 56 dnr 1575/77.

till befolkningen i glesbygd. Vid tillkomsten av kungörelsen (1973: 608) om statligt stöd till kommersiell service i glesbygder (ändrad senast 1975: 789) gjordes vissa uttalanden angående de regionalpolitiska målens innebörd. Stödverksamheten inriktade sig på dagligvaruförsörjningen och avsåg främst det s. k. inre stödområdet. Departementschefen uttalade (prop. 1972: 111, Bil. 1 s. 453 ff), vilket godkändes av riksdagen (InU 1972: 28, rskr 347), att han delade glesbygdsutredningens uppfattning att det var nödvändigt att ge målsättningen för serviceförsörjningen en relativt vid och allmän formulering. Som ett allmänt riktmärke borde gälla att alla skulle få tillgång till en tillfredsställande service i hemorten eller inom räckhåll från hemorten. Han delade synpunkterna på servicenivåer. Vissa avsteg från de angivna restidsavstånden framstod dock som ofrånkomliga vid en realistisk bedömning. Vad utredningen hade anfört ansågs dock i allt väsentligt kunna ligga till grund för den fortsatta planeringen.

I prop. 1977/78: 8 om åtgärder på distributionsområdet¹ föreslås vissa åtgärder för att trygga medborgarnas varuförsörjning. En utbyggnad av glesbygdstödet föreslås bl. a. till att avse hela landet. Vidare föreslås att kommunerna på frivillighetens väg bör genomföra en planering av varuförsörjningen för områden där servicen är eller väntas bli problematisk och där stödåtgärder blir aktuella. Propositionen bygger bl. a. på distributionsutredningens betänkande "Samhället och distributionen" (SOU 1975: 69—70). Utredningen anger vissa allmänna krav och önskemål, som distributionssystemet bör uppfylla. Vad gäller målet för distributionen och de tillgänglighetskrav som kan uppställas anför i propositionen föredraganden (s. 79 ff) bl. a. att förutsättningarna på olika orter och i olika regioner är så vitt skilda att även mera allmänt formulerade mål med svårighet kan ges en meningsfull innebörd. En självklar utgångspunkt är dock att alla medborgare skall kunna ordna sin försörjning med främst dagligvaror med rimlig insats av tid och eget arbete. Innehållet i denna mycket allmänt hållna målsättning måste dock kunna variera med hänsyn till bl. a. samhällsutvecklingen i övrigt.

Vid tillståndsprövningen bör i allmänhet beaktas förekommande planer vad gäller varuförsörjningen så att tillfällig handel inte tillåts förekomma i sådan omfattning att syftet med dessa planer motverkas.

Varornas karaktär kan ibland vara av särskild betydelse vid bedömningen. I vissa speciella fall torde den tillfälliga handeln kunna tillhandahålla sådana varor att handeln bör få förekomma trots förekomsten av likartad fast handel. Regeringen har i några ärenden² lämnat tillstånd att driva tillfällig handel med originalkonst och grafik. I besluten anförs bl. a. att handeln är helt inriktad på originalkonst och grafik samt att det måste anses vara önskvärt från allmän synpunkt och i konsumenten-

¹ propositionen behandlas f. n. av riksdagen.

² jfr s. 53 dnr 1456/76.

ternas intresse att varor av denna speciella karaktär kan spridas och utbjudas i så obundna former som möjligt. — Detta synsätt bör givetvis kunna tillämpas även fortsättningsvis.

Vid tillämpningen av lagen om tillfällig handel har ibland konstaterats att vissa omedelbara negativa ekonomiska eller sociala konsekvenser med stor sannolikhet skulle bli följden för sökanden om den tillfälliga handeln inte tilläts förekomma. Vid avvägningen mellan olika intressen har regeringen i några speciella ärenden¹ ansett att det har förelegat ett allmänt behov av att ta hänsyn till omständigheter som saknar större betydelse från konsumentsynpunkt. Om *särskilda skäl* föreligger bör även fortsättningsvis hänsyn kunna tas till bl. a. sådana omständigheter.

Det torde dock endast mera undantagsvis kunna föreligga sådana särskilda skäl att tillstånd kan meddelas på denna grund. Den som före lagens ikraftträdande den 1 juli 1976 inte har bedrivit tillfällig handel torde som regel inte kunna göra gällande att särskilda skäl föreligger. Om tillstånd meddelas kan det finnas särskild anledning att förbinda tillståndet med villkor och föreskrifter. Ibland torde förekommande olägenheter kunna motverkas på så sätt att tillstånd lämnas endast för en kortare tid för att bereda sökanden tillfälle att avveckla rörelsen eller avyttra inneliggande lager.

Omständigheter som hänför sig till sökandens personliga förhållanden torde ibland kunna utgöra särskilda skäl att meddela tillstånd. Som ett exempel kan nämnas tillfällig handel som bedrivs av personer som är äldre eller har något allvarligt handikapp och som har denna form av försäljning som huvudsaklig försörjningskälla. Dessa personer torde ofta ha stora svårigheter att kunna övergå till annan lämplig sysselsättning. Regeringen har i några ärenden² lämnat tillstånd med hänsyn till sökandens personliga förhållanden.

I några ärenden³ har sökanden anfört bl. a. att han bedrev tillfällig handel sedan flera år tillbaka och hade ett flertal anställda. Regeringen har i dessa ärenden lämnat sökanden tillstånd att driva tillfällig handel under en begränsad tidsperiod för att sökanden skulle få tillfälle till en successiv avveckling. Under vissa förhållanden torde en avveckling av rörelsen bli följden av att tillfällig handel inte får förekomma. Från allmän synpunkt måste det anses vara önskvärt att motverka de omfattande negativa ekonomiska och sociala konsekvenser som en avveckling av en rörelse ibland kan föra med sig. Om exempelvis en etablerad rörelse sedan länge är inriktad huvudsakligen på tillfällig handel och det är förenat med påtagliga olägenheter att övergå till någon annan försäljningsform bör särskilda skäl kunna föreligga att lämna tillstånd att driva tillfällig handel. Eftersom tillstånd kan ges endast för begränsad

¹ jfr bl. a. s. 52 dnr 1930/76, s. 53 dnr 1394/77.

² jfr bl. a. s. 53 dnr 1394/77 (en och samma sökande).

³ jfr s. 52 dnr 1930/76 (en och samma sökande).

tid, får vid förnyad ansökan prövas huruvida sådana förutsättningar för tillstånd alltså föreligger.

Den som regelmässigt säljer eller framställer varor på ett fast driftställe får enligt nu gällande bestämmelser i 1 § andra stycket punkten 4 fritt bedriva s. k. *kompletteringshandel* under kringföring eller utomhus. En förutsättning är att handeln utgör ett underordnat led i den verksamhet som bedrivs på det fasta driftstället. Med driftställe avses endast sådant driftställe som är beläget inom riket (jfr avsnitt 3.3.6, s. 41 ff).

En näringsidkare som bedriver verksamhet på ett fast driftställe måste söka tillstånd om han tillfälligtvis vill använda sig av ett annat driftställe. Detta kan exempelvis bero på att den ordinarie lokalen repareras eller på att han för en tillfällig utförsäljning vill använda sig av en annan lokal än den ordinarie.

Från konsumentsynpunkt torde det ofta vara likgiltigt om viss tillfällig handel bedrivs utomhus eller inomhus. Anledning saknas dock att föreslå någon ändring som skulle innebära att kompletteringshandel fritt får bedrivas såväl inom- som utomhus. Med en sådan ordning synes det vara alltför lätt att kringgå regleringen och bedriva handel inomhus trots att förutsättningarna för kompletteringshandel inte är uppfyllda. Utrymme bör dock finnas för att i särskilda fall kunna ge tillstånd för kompletteringshandel inomhus.

Den som vill bedriva kompletteringshandel inomhus inom samma ort som den där det stadigvarande driftstället är beläget, bör som regel kunna göra gällande att särskilda skäl för tillstånd föreligger.

När det däremot gäller kompletteringshandel på annan ort bör vid bedömningen hänsyn tas till om handeln avser varor som säljs eller tillverkas på det fasta driftstället. Om handeln avser varor som endast säljs på det fasta driftstället bör särskilda skäl kunna föreligga endast undantagsvis.

Regeringen har i några ärenden¹ lämnat en sökande tillstånd att bedriva tillfällig handel med varor som sökanden själv tillverkade. I besluten anfördes, att sökanden personligen tillverkade de varor ansökan gällde och även själv skötte försäljningen. Med hänsyn härtill och till den ringa omfattningen av den avsedda handeln fann regeringen särskilda skäl föreligga att lämna tillstånd. Som villkor för tillståndet borde gälla att försäljningen handhades av sökanden personligen och avsåg endast de varor som sökanden personligen hade tillverkat.

Tillstånd bör i fortsättningen kunna ges för kompletteringshandel som bedrivs inomhus om handeln avser varor som sökanden har tillverkat på det fasta driftstället. Härigenom underlättas för inhemska företag som saknar fasta försäljningsställen att få avsättning för sina produkter. Det bör dock framhållas, att det måste vara fråga om produktion i verk-

¹ jfr s. 53 dnr 1751/76 (en och samma sökande), jfr även s. 54 dnr 2129/77.

lig mening på driftstället och inte endast någon obetydlig hantering eller bearbetning.

Slutligen bör understrykas att tillstånd att driva tillfällig handel, liksom nu är förhållandet, inte får lämnas om sökanden är olämplig att driva sådan handel eller om andra omständigheter talar emot att tillstånd lämnas. Detta gäller även om något sådant skäl föreligger som har angivits i det föregående.

8.9 Skyldigheten att lämna information (9 §)

En redogörelse för gällande rätt har lämnats i avsnitt 3.3.10 (s. 48 ff).

Synpunkter har framkommit om att möjligheten till reklamation vid vissa tillfällighetsförsäljningar, bl. a. torghandel, ofta är helt obefintlig.

8.9.1 Överväganden och förslag

Konsumentens behov av information är särskilt framträdande vad gäller tillfällighetsförsäljningar. Det kan ifrågasättas om gällande bestämmelser som berör tillfällighetsförsäljarens skyldighet att lämna information är tillräckliga för att tillgodose konsumentens berättigade intresse av skydd, bl. a. mot utbud av kvalitativt undermåliga varor som inte är värda sitt pris.

Den som bedriver tillfällighetsförsäljningar i de former som f. n. anges i 1 § andra stycket under punkterna 1—5, bl. a. torghandel och handel på marknad, är vanligtvis inte skyldig att lämna någon information till konsumenten beträffande sitt namn m. m. Som ett undantag bör dock nämnas viss torghandel. Innehavare av fast saluplats på torg synes i allmänhet vara skyldig att ha en skylt med sitt namn och adress anbragt på saluståndet (jfr avsnitt 8.3.2).

I 9 § första stycket anges f. n. att den som driver tillfällig handel, för vilken fordras tillstånd, är skyldig att lämna viss information. Denna information skall lämnas bl. a. genom anslag vid försäljningsställe och på kvitton. Informationsskyldigheten är dock relativ i den meningen att den får betydelse endast i den mån försäljaren använder sig av exempelvis försäljningsställe eller kvitton.

I avsnitt 8.2.1 har lagen (1971: 238) om hemförsäljning m. m. berörts. Genom denna lag har konsument getts möjlighet att frånträda vissa köp eller s. k. abonnemangsavtal. Hemförsäljningslagen torde endast undantagsvis bli tillämplig på tillfällig handel. Lagen är bl. a. inte tillämplig på rena kontantköp. Enligt 2 § hemförsäljningslagen skall säljaren vid sammanträffandet med köparen överlämna en underrättelse om köparens rättigheter enligt lagen. Underrättelsen skall lämnas och kvitteras på fastställt formulär. Iakttas inte dessa bestämmelser blir köparen över huvud taget inte bunden av sin beställning. Hemförsäljningskommittén (Ju 1973: 10) är sysselsatt med en översyn av hemförsäljningslagen och skall

undersöka bl. a. om det finns anledning att utvidga lagens tillämpningsområde att omfatta vissa kontantköp. I direktiven berörs även frågan om en generell lagstiftning angående öppet köp. Även denna fråga övervägs av kommittén, som beräknas att slutföra sitt arbete under år 1978.

I avsnitt 8.7.2 har föreslagits att de försäljningsformer som f. n. anges i 1 § första stycket under punkterna 2—5 skall anses som tillfällig handel. Därigenom kommer bl. a. torghandeln och handeln på marknad att bli underkastade de bestämmelser som f. n. gäller enligt 9 § andra stycket om skyldighet att medföra viss legitimationshandling. Ytterligare åtgärder bör emellertid kunna vidtas för att förhindra tillfällighetsförsäljare att uppträda anonymt i sin marknadsföring och därigenom undandra sig ansvaret för försålda varor. Det torde inte vara förenat med någon större olägenhet att en absolut skyldighet föreskrivs för alla tillfällighetsförsäljare att lämna viss information. I annan lagstiftning finns åtskilliga bestämmelser som innebär att säljare är skyldig att lämna information.

Enligt gällande bestämmelser skall information lämnas i eventuell reklam. Innebörden av begreppet "reklam" har inte närmare definierats i förarbetena. Den reklam som förekommer vid marknadsföringen kan vara av skiftande slag och sådan att den aktuella köparen kanske inte får tillgång till den åsyftade informationen. Bestämmelserna om den absoluta informationsskyldigheten bör därför inte knytas till säljarens reklam utan i stället lämpligen till den information som köparen kan få tillgång till på säljstället.

När det gäller tillfällig handel, för vilken fordras tillstånd, bör man kunna uppställa strängare krav. Det finns anledning anta att konsumenten, om kvitton och emballage inte förekommer vid handelns utövande, inte alltid lägger på minnet de uppgifter som kan förekomma exempelvis på anslag. Om tillfällighetsförsäljaren uppehåller sig endast en kort tid på försäljningsstället torde det i sådana fall ofta vara förenat med särskilda svårigheter för konsumenten att få tag i säljaren. Olägenheterna bör i viss mån kunna motverkas om försäljaren åläggs att vid sammanträffandet med köparen till denne överlämna en handling med den tidigare angivna informationen.

8.10 Sanktioner (10 §)

Från flera håll har synpunkter framkommit om att tillfällig handel bedrivs förhållandevis ofta utan tillstånd men att polisen sällan ingriper. För att motverka dessa missförhållanden har bl. a. föreslagits straffskärpning.

8.10.1 Överväganden

Den som driver tillfällig handel utan tillstånd eller utan att godkänd föreståndare finns eller i strid mot villkor eller föreskrifter som kan ha

meddelats dömes till dagsböter. Till samma straff dömes den som för annans räkning driver eller förestår sådan olovlig handel. Den som bryter mot bestämmelserna om skyldighet att lämna viss information dömes till böter, högst 500 kr.

Brott mot lagen om tillfällig handel som under år 1976 har föranlett lagföring och fällande dom har redovisats i avsnitt 7.3. Uppgifterna bör ses mot bakgrund av att lagen trädde i kraft den 1 juli 1976.

Såvitt framkommit har polisingripanden mot tillfällig handel skett främst efter anmälan från fast handel, köpmannaorganisationer eller kommunala konsumentverksamheter. Det bör framhållas att anmälningarna i flera fall har avsett försäljningar som efter utredning har bedömts vara av sådant slag att de inte omfattas av regleringen (som exempel kan nämnas att försäljningsstället har bedömts som "inte tillfälligt" eller att försäljningen inte har avsett "medförda" varor).

Den restriktiva regleringen torde allmänt sett medföra en benägenhet att driva tillfällig handel utan att man ens söker tillstånd. Sannolikt bedömer också många risken för ett ingripande som förhållandevis liten, särskilt om försäljningen är avsedd att pågå endast en kort tid på orten. Det förefaller vidare tveksamt om ett tillståndstvång som är sanktionerat endast med böter kan anses vara tillräckligt effektivt. Förmodligen kan vid denna försäljningsform i vissa fall förekomma betydande förtjänster. Det torde därigenom finnas en risk för att ett eventuellt bötesstraff närmast betraktas som en acceptabel omkostnad i försäljningsverksamheten. Från polisens sida har också uppgivits (jfr avsnitt 7.1), att vissa tillfällighetsförsäljare direkt sagt sig ha kalkylerat med böter som en omkostnad.

Om tillfällig handel bedrivs så att marknadsföringen kan anses otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare kan marknadsföringslagen (1975: 1418) tillämpas. Marknadsdomstolen kan efter ansökan vid vite bl. a. förbjuda näringsidkaren att fortsätta med marknadsföringen eller ålägga näringsidkaren att lämna viss information, som har särskild betydelse från konsumentsynpunkt. Ansökan görs av konsumentombudsmannen (KO) eller, under vissa förutsättningar, av sammanslutning av bl. a. konsumenter, löntagare eller näringsidkare. Fråga om förbud och åläggande som inte är av större vikt prövas av konsumentombudsmannen genom förbuds- eller informationsföreläggande. Vissa förfaranden är enligt marknadsföringslagen straffbelagda. Som exempel kan nämnas att näringsidkare som vid marknadsföring av vara uppsåtligt använder vilseledande framställning, vilken avser hans egen eller annans näringsverksamhet och är ägnad att påverka efterfrågan på nyttigheten, dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Det förefaller tveksamt om straffbestämmelserna i lagen om tillfällig handel och bestämmelserna i marknadsföringslagen utgör ett tillräckligt

effektivt korrektiv mot försäljare som ägnar sig åt tillfällig handel utan tillstånd eller som på andra sätt inte iakttar lagens bestämmelser.

Vissa skärpningar skulle kunna övervägas, t. ex. att det skapades en möjlighet att kunna ingripa med vitessanktioner. Med hänsyn till den förhållandevis korta tid som lagen har tillämpats synes det dock nu för tidigt att innan ytterligare erfarenheter har vunnits, föreslå någon ändring i gällande förhållanden.

De missförhållanden som kan råda i nu berörda avseenden torde delvis kunna hänga samman med polisens ofta begränsade resurser vad gäller ingripanden som avser mindre allvarlig brottslighet. En annan bidragande orsak kan också vara svårigheter att tolka lagen. Genom en vidgad information och ökade erfarenheter torde dock förbättringar kunna uppnås.

8.11 Ikraftträdande

Den ändrade lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1978. Lagen i dess nya lydelse bör tillämpas även i fråga om ansökan som görs före ikraftträdandet och avser tillstånd för tid därefter. De föreslagna ändringarna torde inte medföra några övergångsproblem.

9 Specialmotivering

1 §

I denna paragraf anges lagens tillämpningsområde. Av skäl som har anförts i den allmänna motiveringen, avsnitt 8.2.2, har första stycket ändrats för att understryka att regleringen avser salubjudande av varor som man för med sig. Under regleringen faller således exempelvis även salubjudande av varor som medförs men som inte finns tillgängliga för konsumenten vid försäljningsstället utan som levereras först vid ett senare tillfälle. Någon ändring i sak avses inte genom den föreslagna formuleringen.

I avsnitt 8.7.2 har föreslagits att lagens tillämpningsområde utvidgas. De försäljningsformer som tidigare har upptagits i andra stycket under punkterna 2—5 och som har undantagits från regleringen har förts över till 3 § andra och tredje stycket.

3 §

Till andra stycket i förevarande paragraf har förts över vissa försäljningsformer som tidigare har upptagits i 1 § andra stycket under punkterna 2—5. Allmän motivering har lämnats i avsnitt 8.7.2. Detta innebär i olika avseenden en utvidgning av lagens tillämpningsområde. Någon ändring i sak avses dock inte beträffande den närmare innebörden av de angivna försäljningsformerna. Vad gäller sådan handel som avses under

punkten 2, handel anordnad i samband med offentlig tillställning, har en viss komplettering gjorts med hänsyn till ändringar i allmänna ordningsstadgan (1956: 617), vilka ändringar trädde i kraft den 1 januari 1977 (se avsnitt 8.5.1).

I tredje stycket har utlänning som är bosatt här i riket och som har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge likställt med svensk medborgare i fråga om rätten att bedriva viss tillfällig handel. Hithörande frågor har närmare behandlats i avsnitt 8.7.2. Den föreslagna ändringen ansluter till bestämmelserna i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket. Till detta stycke har vidare förts över försäljningsformerna torghandel och handel på marknad som tidigare har upptagits i 1 § andra stycket under punkten 2. Därigenom kommer dessa försäljningsformer att bli underkastade samma reglering som gäller för tillfällig handel med livsmedel m. m. Som framgår av den allmänna motiveringen, avsnitt 8.4.2, har vidare gjorts en komplettering för att understryka att undantaget från regleringen skall gälla endast de marknader för vilka i vederbörlig ordning länsstyrelse har givit tillstånd.

4 §

Denna paragraf innehåller de omarbetade reglerna avseende tillståndsprövningen. Allmän motivering har lämnats i avsnitt 8.8.1. Samma regler gäller för utländska och svenska rättssubjekt. Vad gäller tillståndsprövningen i fråga om varor som tillhör konkursbo avses ingen ändring i sak.

9 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för tillfällighetsförsäljare att lämna viss information. Allmän motivering har lämnats i avsnitt 8.9.1. De ändringar som har föreslagits innebär att de flesta tillfällighetsförsäljare kommer att bli skyldiga att lämna viss information.

Första stycket innehåller en föreskrift om en absolut skyldighet för dem som driver tillfällig handel att vid handelns utövande tydligt ange sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Någon ändring i sak avses inte beträffande informationens närmare innehåll eller uttrycket emballage (jfr avsnitt 3.3.10). Den angivna informationen kan lämnas exempelvis genom anslag vid försäljningsstället eller genom någon handling som överlämnas till köparen. Denna handling kan utgöras av exempelvis kvitto, påse, omslagspapper eller reklam. Om tillstånd fordras för handeln föreligger en absolut skyldighet att till köpare vid sammanträffandet överlämna en handling med den information som här har angivits.

I andra stycket har sammanförts nu gällande bestämmelser i 9 § första och andra stycket om skyldighet att visa upp vissa bevis m. m.

Bilaga 1

Ansökningar om tillstånd till tillfällig handel avseende tid efter den 1 juli 1976 vilka slutligen har avgjorts av länsstyrelserna under tiden den 2 januari 1976—den 30 juni 1977

Län	Huvudsakligt varuslag					Summa
	Textilier m.m.	Antikvi- teter, konst, mattor m.m.	Päls- o. skinn- varor m.m.	Skor	Övrigt	
Blekinge	1	2	1	1	5	10
Gotland	—	3	2	1	2	8
Gävleborg	19	12	11	1	37 ¹	80
Göteborg och Bohus	8	19	—	1	7	35
Halland	3	14	1	1	2	21
Jämtland	19	2	7	2	5	35
Jönköping	13	8	1	1	5	28
Kalmar	12	8	4	1	4	29
Kopparberg	27	6	3	1	5	42
Kristianstad	8	6	—	1	3	18
Kronoberg	8	2	2	1	4	17
Malmöhus	5	9	—	1	1	16
Norrbottn	21	8	9	1	6	45
Skaraborg	12	4	3	1	6	26
Stockholm	12	11	2	2	26 ²	53
Södermanland	8	2	3	1	14	28
Uppsala	7	7	1	1	3	19
Värmland	21	1	2	4	4	32
Västerbotten	24	9	5	1	11	50
Västernorrland	16	6	8	2	8	40
Västmanland	12	6	4	1	2	25
Älvsborg	18	11	1	2	7	39
Örebro	5	3	—	—	4	12
Östergötland	13	7	4	3	4	31
Summa	292	166	74	32	175	739

¹ ansökningarna har i stor utsträckning avsett försäljning av begagnade varor på auktioner

² ansökningarna har i stor utsträckning avsett försäljning av ballonger

Bilaga 2

Ansökningar om tillstånd till tillfällig handel avseende tid efter den 1 juli 1976 vilka slutligen har avgjorts av länsstyrelserna under tiden den 2 januari 1976—den 30 juni 1977

Län	Bifall (helt el. delvis)	Ej bifall	Summa
Blekinge	3	7	10
Gotland	4	4	8
Gävleborg	55	25	80
Göteborg och Bohus	8	27	35
Halland	17	4	21
Jämtland	14	21	35
Jönköping	17	11	28
Kalmar	9	20	29
Kopparberg	24	18	42
Kristianstad	9	9	18
Kronoberg	9	8	17
Malmöhus	10	6	16
Norrbottn	25	20	45
Skaraborg	11	15	26
Stockholm	26	27	53
Södermanland	14	14	28
Uppsala	6	13	19
Värmland	13	19	32
Västerbotten	18	32	50
Västernorrland	21	19	40
Västmanland	12	13	25
Älvsborg	17	22	39
Örebro	2	10	12
Östergötland	5	26	31
Summa	349	390	739

Bilaga 3

Ansökningar om tillstånd till tillfällig handel avseende tid efter den 1 juli 1976 vilka slutligen har avgjorts av länsstyrelserna under tiden den 2 januari 1976—den 30 juni 1977

	Huvudsakligt varuslag					Summa
	Textilier m.m.	Antikviteter, konst, mattor m.m.	Päls- o. skinnvaror m.m.	Skor	Övrigt	
Bifall (helt el. delvis)	129	79	33	20	88	349
Ej bifall	163	87	41	12	87	390
Summa	292	166	74	32	175	739

Bilaga 4

Besvärssärenden om tillstånd till tillfällig handel avseende tid efter den 1 juli 1976 vilka slutligen har avgjorts av regeringen under tiden den 17 juni 1976—den 30 juni 1977

Län	Huvudsakligt varuslag					Summa
	Textilier m.m.	Antikvi- teter, konst, mattor m.m.	Päls- o. skinn- varor m.m.	Skor	Övrigt	
Blekinge	2	—	—	—	—	2
Gotland	—	—	1	—	—	1
Gävleborg	4	—	2	—	—	6
Göteborg och Bohus	4	6	—	—	—	10
Halland	1	1	—	—	—	2
Jämtland	4	—	2	—	—	6
Jönköping	3	2	—	—	—	5
Kalmar	3	1	—	—	—	4
Kopparberg	3	—	1	1	—	5
Kristianstad	1	2	1	—	—	4
Kronoberg	1	1	—	—	—	2
Malmöhus	—	2	—	—	—	2
Norrbotten	3	—	2	—	—	5
Skaraborg	4	1	2	—	—	7
Stockholm	—	3	—	1	3	7
Södermanland	1	—	1	1	—	3
Uppsala	1	—	—	—	—	1
Värmland	6	1	2	1	1	11
Västerbotten	4	—	4	—	1	9
Västernorrland	4	—	2	—	1	7
Västmanland	3	1	—	—	—	4
Älvsborg	1	2	1	—	—	4
Örebro	1	1	1	—	1	4
Östergötland	5	2	1	1	—	9
Summa	59	26	23	5	7	120

Bilaga 5

Besvärssärenden om tillstånd till tillfällig handel avseende tid efter den 1 juli 1976 vilka slutligen har avgjorts av regeringen under tiden den 17 juni 1976—den 30 juni 1977

	Huvudsakligt varuslag					Summa
	Textilier m.m.	Antikvi- teter, konst, mattor m.m.	Päls- o. skinn- varor m.m.	Skor	Övrigt	
Bifall (helt el. delvis)	32	17	6	2	2	59
Ej bifall	27	9	17	3	5	61
Summa	59	26	23	5	7	120

Bilaga 6

Besvärssärenden om tillstånd till tillfällig handel avseende tid efter den 1 juli 1976 vilka slutligen har avgjorts av regeringen under tiden den 17 juni 1976—den 30 juni 1977

Tabell 1

Antal ärenden/huvudsakligt skäl för bifall			
Ej bifall	61 (51 %)		61 (51 %)
Bifall (helt el. delvis)	59 (49 %)		
Konsumentpol.			
skäl		4 (7 %)	4 (3 %)
Övriga skäl		55 (93 %)	55 (46 %)
Summa	120 (100 %)	59 (100 %)	120 (100 %)

Tabell 2

Antal sökande/huvudsakligt skäl för bifall			
Ej bifall	25 (50 %)		25 (50 %)
Bifall (helt el. delvis)	25 (50 %)		
Konsumentpol.			
skäl		4 (16 %)	4 (8 %)
Övriga skäl		21 (84 %)	21 (42 %)
Summa	50 (100 %)	25 (100 %)	50 (100 %)

Tabell 3 (ärenden som berör avveckling av lager har uteslutits)

Antal ärenden/huvudsakligt skäl för bifall			
Ej bifall	61 (75 %)		61 (75 %)
Bifall (helt el. delvis)	20 (25 %)		
Konsumentpol.			
skäl		4 (20 %)	4 (5 %)
Övriga skäl		16 (80 %)	16 (20 %)
Summa	81 (100 %)	20 (100 %)	81 (100 %)

Tabell 4 (ärenden som berör avveckling av lager har uteslutits)

Antal sökande/huvudsakligt skäl för bifall			
Ej bifall	25 (76 %)		25 (76 %)
Bifall (helt el. delvis)	8 (24 %)		
Konsumentpol.			
skäl		4 (50 %)	4 (12 %)
Övriga skäl		4 (50 %)	4 (12 %)
Summa	33 (100 %)	8 (100 %)	33 (100 %)

Bilaga 7

Marknader under år 1977 som har kungjorts av länsstyrelserna med stöd av kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader

Län	Antal orter med marknad	Antal marknadsdagar
Blekinge	3	5
Gotland	—	—
Gävleborg	1	3
Göteborg och Bohus	1	2
Halland	5	11
Jämtland	—	—
Jönköping	21	38
Kalmar	17	22
Kopparberg	4	10
Kristianstad	4	8
Kronoberg	29	32
Malmöhus	2	2
Norrbottn	3	9
Skaraborg	7	23
Stockholm	—	—
Södermanland	—	—
Uppsala	2	4
Värmland	—	—
Västerbotten	4	17
Västernorrland	—	—
Västmanland	—	—
Älvsborg	9	29
Örebro	6	9
Östergötland	2	3
Summa	120	227

Bilaga B

SAMMANSTÄLLNING AV REMISSYTTRANDE

1 Allmänna synpunkter

Förslagen i promemorian har i det hela fått ett positivt mottagande under remissbehandlingen. Invändningar framförs visserligen på några punkter, men flertalet remissinstanser delar uppfattningen att den tillfälliga handeln alltså bör vara reglerad och att ändringar nu bör göras inom ramen för lagstiftningen för att främst komma till rätta med förekommande oklarheter och missförhållanden.

RA anför att lagen skall ses mot bakgrund av hela den lagstiftning som har tillkommit för att öka konsumentskyddet. *RA* delar den i promemorian framförda åsikten, att det för närvarande får anses vara för tidigt att ta upp frågan om en översyn av behovet av en allmän reglering på den tillfälliga handels område. Det synes i stället angeläget att tills vidare söka komma till rätta med de tolkningssvårigheter och de mindre tillfredsställande praktiska konsekvenser lagen uppenbarligen har medfört. Förslaget att samtliga försäljningsformer som uppfyller kriterierna på tillfällig handel omfattas av regleringen finner *RA* lämpligt. Med denna utgångspunkt blir lagen klarare och tillämpningen kan underlättas.

RPS framhåller att den nu gjorda översynen innehåller en översiktlig begreppsförklaring som bör vara till stor nytta för tillämpande och kontrollerande myndigheter.

Konsumentverket anser att lagen om tillfällig handel i olika avseenden inte har fungerat tillfredsställande. Mot bakgrund härav ställer sig verket positivt till sådana förändringar som kan bidra till att problem vid tillämpningen blir lösta.

SPK anför att tillfällig handel kan vara av väsentlig betydelse för konsumenterna genom att dels ge den stationära handeln konkurrens, dels erbjuda ett avvikande sortiment eller tillhandahålla varor som inte saluförs av den stationära handeln. Dessa fördelar skall vägas mot den negativa inverkan den tillfälliga handeln kan ha på den stationära handels verksamhet och strukturella utveckling. Speciell uppmärksamhet får ägnas förhållanden på orter där en regelbunden varuförsörjning kan äventyras. Vidare bör beaktas svårigheterna att nå säljaren för reklamation m. m. Den erfarenhet *SPK* har vunnit genom remissbehandlingen av ärenden ger vid handen att den tillfälliga handeln ur pris- och konkurrenssynpunkt i många fall positivt har påverkat konsumenternas inköpsituation. Konsumenterna har dock haft svårigheter att nå försäljaren sedan denne har lämnat försäljningsstället.

SIV har inget att invända mot de förslag som framförs. De synes leda till ett överskådligare regelsystem och ett ökat skydd för konsumenten.

LON anför att även om ärendegruppen inte torde vålla länsstyrelserna några betydande problem kvarstår emellertid vissa tolkningssvårigheter. Mot denna bakgrund är det positivt att promemorian innehåller vägledande uttalanden.

KF framhåller att nu föreliggande förslag innebär en förstärkning av kontrollen av den tillfälliga handeln och anser att de i promemorian anförda skälen härför är välgrundade.

Sveriges grossistförbund har inget att erinra mot de synpunkter och förslag som läggs fram.

Handelsanställdas förbund säger sig vara mycket positivt inställd till lagstiftningen angående tillfällig handel. Omfattningen av den tillfälliga handeln har också minskat i och med lagens införande. Med oro har man dock följt den dispensgivning som skett under senare tid och den tillämpning lagen därigenom har fått. Förbundet anser att det föreligger ett större behov av en korrekt tillämpning av lagen än en ändring. Tillämpningsföreskrifterna bör därvid ges en utformning så att de inte snabbt urholkas.

Vissa remissinstanser ställer sig emellertid principiellt tvéksamma till en särskild reglering inom den tillfälliga handelns område.

Svea hovrätt menar att det finns anledning att, när tillräcklig erfarenhet har vunnits, närmare undersöka de konsekvenser lagen har haft och därefter diskutera om det finns behov, särskilt från konsumentskydds- och konkurrensbegränsningssynpunkt av en särskild reglering på den tillfälliga handelns område och formerna för denna. Mot denna bakgrund vill hovrätten ifrågasätta om det finns tillräcklig anledning att nu göra de närmast redaktionella ändringar som föreslås. De tolkningssvårigheter som främst har föranlett översynen torde till stor del kunna avhjälpas genom att berörda myndigheter in. m. får del av promemorians innehåll.

KK erinrar om att man vid lagens tillkomst vände sig mot tanken att låta behovs- och konkurrenssynpunkter styra utvecklingen på den fria handelns område och påpekade också att det för en myndighet vore en mycket vanskelig uppgift att, med utgångspunkt från konsumenternas situation, riktigt bedöma huruvida viss handel av tillfällig karaktär kan antas vara väsentlig från konsumentens synpunkt eller ej.

NO framhåller att de förslag som har framförts ej synes medföra någon mer påtaglig skärpning av den begränsning av konkurrensen på den tillfälliga handelns område som lagen redan har medfört. Från de synpunkter *NO* har att anlägga finns ej anledning att uttala någon erinran. *NO* vill förorda att en översyn som berör behovet av en allmän reglering verkställs när fem år har förflutit från lagens ikraftträdande.

Sveriges industriförbund utgår i princip från att näringsfrihet bör råda

även vad gäller handelsformer. De positiva konsekvenserna av regleringar måste från allmän synpunkt framstå som klart större än de negativa för att regleringar skall vara motiverade. Förbundet menar att kunskaper fortfarande saknas om hur den tillfälliga handeln långsiktigt påverkar den fasta handelns omfattning och inriktning. Därav följer en skeptisk attityd till den omfattande regleringen av tillfällig handel. Liknande synpunkter framförs av *Svenska företagares riksförbund, SHIO* och *Svenska handelskammarförbundet*. Svenska företagares riksförbund framför krav på att lagen slopas och ersätts med anmälningsplikt m. m. SHIO anser att en allmän registreringsplikt för näringsutövare bör fylla behoven av en reglering. Enligt Svenska handelskammarförbundet bör tillstånd till tillfällig handel beviljas när tillfällighetsförsäljaren uppfyller samma krav som ställs på den fasta handeln.

Några remissinstanser anser att regleringen borde ha blivit föremål för en vidare översyn i olika hänseenden.

Svenska kommunförbundet betraktar de föreslagna ändringarna som marginella och föreslår att hela problemkomplexet ses över. Därvid bör beaktas att den tillfälliga handeln har betydelse från servicesynpunkt för glesbygden i vissa fall. Tillstånd bör medges för sådan handel, vilken kan bedömas ha en servicefunktion utan att inkräkta på den fasta handeln. Vidare bör översynen behandla bl. a. vilken eller vilka instanser som skall handlägga frågor om olika tillfällighetsförsäljningar. Vid en samlad översyn bör också övervägas vilken roll de konsumentpolitiska organen kan spela i sammanhanget. Dessa organ är uppmärksamma på problemen och har i flera fall sökt åtgärda missförhållanden.

Sveriges köpmannaförbund framhåller att lagen inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Svårigheter har funnits att tolka lagen som också i vissa delar har kunnat kringgå. Den tillfälliga handeln har vidare omgestaltat sig i viss utsträckning, bl. a. har torghandeln och försäljningen från fordon ökat i omfattning. Mot bakgrund av denna utveckling har förbundet förväntat sig inte endast en mindre översyn. Promemorian borde vidare ha innehållit en analys dels av de skatteproblem som finns kopplade till den tillfälliga handeln, dels av polismyndigheters nas bristande intresse av att bevaka att lagen efterlevs.

2 Begreppet tillfällig handel

Vad som anförs i promemorian till stöd för tolkningen av begreppet "tillfälligt begagnat försäljningsställe" har i allmänhet godtagits eller lämnats utan erinran av remissinstanserna.

RA framhåller att några mer detaljerade anvisningar i fråga om tolkningen knappast kan ges. I gränsfallen torde främst omfattningen av försäljningsställets öppethållande för allmänheten och dess beskaffen-

het få beaktas. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att de synpunkter som framförs till stöd för tolkningen är värdefulla. En enhetlig tolkning av begreppet bör mot bakgrund av vad som nu framförs vara möjlig. Detta är av stor vikt för den enskilde näringsidkaren för att denne skall veta hur han skall förhålla sig.

Vissa kritiska synpunkter framförs av bl. a. *Svea hovrätt* som framhåller att en stor del av torghandeln bedrivs på samma plats dagligen, kanske under en lång följd av år. Enligt hovrätten torde det strida mot gängse språkbruk att kalla detta "tillfälligt begagnat försäljningsställe".

RPS anser att begreppet, trots promemorians genomgång av praxis, kvarstår som oklar. De olika uppfattningar som har kommit till uttryck borde enligt *RPS* ha gett anledning till mera detaljerade anvisningar. Myndigheterna kommer alltså även i fortsättningen att ha osäkra begrepp om vad lagstiftaren menar.

Sveriges köpmannaförbund anser att all försäljning som äger rum på särskild plats under kortare tid än tre månader skall betraktas som tillfällig handel samt att det faktiska öppethållandet och inte ett årligt hyreskontrakt skall ligga till grund för bedömningen.

Handelsanställdas förbund anför att lagen skall skydda bofast handel, konsumenter och anställda. Dessa intressenters situation måste vara avgörande för tillämpningen. Det faktum att en lokal hyrs under ett antal månader per år kan inte kvalificera handeln som stadigvarande, oavsett intensiteten. Förbundets bestämda uppfattning är att begreppet är tillämpligt på alla lokaler där försäljning inte bedrivs med viss regelbundenhet året om.

Vad som anförs i promemorian angående de s. k. orderupptagningarna har i allmänhet inte föranlett någon erinran. Enligt *RÅ* förefaller det emellertid tveksamt om man med uttrycket "varor som han för med sig" skapar en klarare gräns för vilket slag av försäljning som skall omfattas av lagen. *RÅ* föreslår att 1 § första stycket inte ändras och att andra stycket ges följande lydelse: "Som tillfällig handel anses icke försäljning till näringsidkare och ej heller försäljning genom orderupptagning avseende varor som förvaras på ett stadigvarande driftställe eller lager". Även *Svea hovrätt* är av den uppfattningen att den föreslagna formuleringen knappast innebär något förtydligande.

Sveriges köpmannaförbund hälsar med tillfredsställelse att orderupptagning inryms under begreppet tillfällig handel.

Konsumentnämnden i Växjö kommun framhåller att den föreslagna lydelsen minskar möjligheterna att kringgå lagens mening.

Överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt anser att redan den nuvarande formuleringen ger utrymme för den föreslagna tolkningen av begreppet "medförda varor".

3 Tillämpningsområdet

Förslaget om att tillämpningsområdet bör utvidgas till att avse alla tillfälliga försäljningsformer som berör konsumenter samt att torghandeln och handeln på marknad bör underkastas samma reglering som gäller för tillfällig handel med livsmedel m. m. har godtagits eller lämnats utan erinran av de flesta remissinstanserna.

RÅ har ingen erinran mot den begränsning av personkrets som fritt skall få bedriva tillfällig handel. Särskilt från konsumentsynpunkt synes begränsningen enligt *RÅ* väl motiverad. Liknande synpunkter framförs av konsumentnämnden i *Växjö kommun*.

Handelsanställdas förbund ser positivt på att torghandeln och skyldigheten att lämna information hårdare regleras samt att reglerna där får en bättre samstämmighet med de som finns på andra områden inom den tillfälliga handeln.

Vissa remissinstanser anser att torghandeln och handeln på marknad bör regleras strängare. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* ifrågasätter om inte torghandel som ej berör varor som livsmedel, blommor etc. bör göras tillståndspliktig på visst sätt. Det kan knappast enligt länsstyrelsen vara ett konsumentintresse att tillfällig handel med t. ex. kläder, textilier och dålig konst kommer att överflöda på salutorgen i tätorterna. Enligt länsstyrelsen bör möjligen också handeln på marknad regleras på liknande sätt. Liknande synpunkter framförs från *konsumentutskottet i Sandvikens kommun*.

Sveriges köpmannaförbund har konstaterat att torghandeln har ökat särskilt vad gäller textil- och lädervaror samt skor. Förbundet anser att handeln i sin helhet bör kräva tillstånd med kommunen som tillståndsgivande myndighet. Vidare bör enligt förbundet tillstånd krävas för handel från bil, buss och båt. *Trädgårdsnäringens riksförbund* anser att tillstånd för torghandel bör krävas av alla som bor utanför den kommun där varorna saluförs och anför att oftast mycket undermåliga produkter säljs genom denna handel samt att det är klart otillfredsställande att möjligheterna till reklamation är i det närmaste obefintliga.

Några remissinstanser ställer sig negativa till den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet.

Enligt *KK* ter det sig egendomligt, med tanke på att torghandel och handel på marknad i princip alltid har varit fri för alla försäljare, om man för viss försäljarkategori — utlänningar med näringstillstånd — uppställer krav på att handeln skall vara väsentlig från konsumentsynpunkt. Mot förslaget kan också riktas den invändningen att regleringen blir krånglig och mer svåröverskådlig. Det är svårt att förstå varför man skall behöva göra skillnad mellan utlänningar med näringstillstånd och utlänningar med permanent uppehållstillstånd m. fl. *KK* anser att torghandel och handel på marknad även i fortsättningen skall få bedrivas

utan särskilt tillstånd av den som i övrigt är berättigad att driva handel.

Ordningsstadgutredningen anför bl. a. att enligt allmänna ordningsstadgan i lokal ordningsstadga kan meddelas föreskrifter som inte angår förhållanden om vilka annorledes är bestämt. Om ett visst förhållande är reglerat i annan författning kan bestämmelser därom inte tas in i lokal ordningsstadga eller torghandelsstadga. Den bestämmelse i torghandelsstadgorna som föreskriver att innehavare av fast saluplats skall ha en skylt med uppgift om namn och adress anbragt på saluståndet torde bli olaglig, när torghandeln förs in under begreppet tillfällig handel. Regleringen av torghandeln har av ålder varit en kommunal angelägenhet. Inom kommunerna pågår en utbyggnad av den konsumentpolitiska verksamheten. I stadgorna finns regelmässigt föreskrifter som i huvudsak tillgodoser informationssyftet. Under sådana förhållanden kan det inte anses riktigt att frånta kommunerna delar av ansvaret för torghandeln, särskilt om det står i strid mot strävandena att minska den statliga detaljregleringen över kommunerna och deras verksamhet. Vidare anför utredningen att handeln på marknad är underkastad reglering i kungörelsen (1941: 206) med vissa bestämmelser angående marknader. Vidare är marknadsnöjen offentlig tillställning och därmed föremål för reglering i allmänna ordningsstadgan. Regleringen av marknad ses f. n. över. Skäl att under mellantiden underkasta marknadshandeln lagen om tillfällig handel anser utredningen inte föreligga. För handel i samband med offentlig tillställning och allmän sammankomst kan erforderliga ordningsföreskrifter meddelas enligt allmänna ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster. Utredningen anser det inte erforderligt att sådan handel regleras i lagen om tillfällig handel.

Svenska kommunförbundet understryker att några fördelar inte torde kunna vinnas med att hänföra torghandeln till lagen om tillfällig handel och därmed underkasta försäljningsformen statlig reglering. Befintliga problem löses inte genom de föreslagna ändringarna.

Några remissinstanser anser att förtydliganden bör göras beträffande vissa försäljningsformer m. m. som inte kräver tillstånd.

Skrothandelsutredningen finner det angeläget att närmare klargöra vilka auktionsformer som är fria från tillståndskravet. En bättre kännedom om lagens innebörd kan möjligen få en viss uppstramande effekt och i någon mån medverka till att avsättningen av stöldgods försvåras. Enligt utredningen innebär förslaget att auktionsförsäljning alltid är handel och att den som yrkesmässigt anordnar sådan försäljning är skyldig att söka tillstånd om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda, dock att tillstånd inte behövs för s. k. sedvanlig auktionsförsäljning av visst lösöre. Undantaget måste enligt utredningen avse i huvudsak hela lösörebönan eller i varje fall inte alldeles obetydliga delar av sådana. Med uttrycket sedvanlig auktionsförsäljning synes därför inte åsyftas försäljning av diverse föremål som har inlämnats av många olika personer,

ofta så att varje person endast lämnar något enstaka föremål. Bedömningen bör inte bli annorlunda om auktionsförrättaren säljer de från spridda håll inlämnade föremålen på exempelvis en dödsboauktion. Inte heller bör tillståndstvånget kunna undgås genom att egna föremål — även om de har förvärvats exempelvis just från ett dödsbo — säljs på en dödsboauktion.

RPS delar de synpunkter skrothandelsutredningen har anfört samt påpekar vidare att begreppet "inhemsk hemslöjd" i en inte ringa omfattning misstolkas av bl. a. utländska medborgare så att även hemslöjdsalster från vederbörandes hemland inbegripes.

Svea hovrätt anser att vissa redaktionella ändringar bör göras i 3 § tredje stycket. Ordningen bör vara svensk medborgare, medborgare i annat nordiskt land och övriga utlänningar. Sista punkten i tredje stycket bör vidare utgå och "tryckt skrift" föras in före "livsmedel".

4 Tillståndsprovningen

De föreslagna reglerna för tillståndsprovningen samt vad som uttalas i anslutning här till har i allmänhet fått ett gynnsamt mottagande under remissbehandlingen.

RA anför att ordalydelsen i villkoret "väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt" svårligen torde kunna förbättras. De avgöranden som har sammanförts i promemorian samt en fortsatt utveckling av praxis torde utgöra det bästa stödet för den fortsatta tolkningen. En förbättring i sak åstadkommes däremot enligt *RA* av att de båda villkoren har jämförts utan inbördes prioritering.

NO anser att förslaget att jämställa viss inomhus bedriven tillfällig kompletteringshandel med försäljning av varor från konkursbo torde representera en uppmjukning av regelsystemet som enbart är att välkomna. Den praxis som har redovisats i fråga om besvärssärendena och de bl. a. härpå grundade övervägandena om vad som är att bedöma som så väsentligt från konsumentsynpunkt eller utgöra sådana särskilda skäl att tillstånd bör meddelas torde vara ägnad att främja likformig rättstillämpning och minska besvärshänsynen. *NO* understryker att det måste anses vara ett väsentligt konsumentintresse att få tillgång till goda varor till låga priser och att man vid tillståndsprovningen bör anlägga ett långsiktigt perspektiv.

Konsumentverket understryker, mot bakgrund av att konsumentsynpunkterna också i fortsättningen kommer att väga tungt vid tillståndsprovningen, betydelsen av att hemkonsumenten deltar i ärendenas behandling samt att yttrande regelmässigt bör inhämtas från konsumentverksamheten i den kommun där handeln är avsedd att bedrivas. Vidare framhålls vikten av att tillfällig handel beaktas i kommunernas

varuförsörjningsplanering. Härigenom förbättras samhällets möjligheter att bibehålla en väl fungerande varudistribution för konsumenterna.

Några remissinstanser har emellertid framfört kritiska synpunkter i olika hänseenden.

Svea hovrätt menar att redan enligt den nuvarande lydelsen av 4 § finns möjlighet att ge tillstånd även av andra än rent konsumentpolitiska skäl. Den föreslagna ändringen av sista punkten synes därför onödig, särskilt som man därmed inte avser att åstadkomma någon betydande avvikelse från hittillsvarande praxis. Liknande synpunkter framförs av *överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser det otillfredsställande att etablerade företag som sedan länge är inriktade på tillfällig handel ges tillstånd för endast tre år i taget och ifrågasätter om man kan begära av ett företag att det — inte minst med hänsyn till de anställda — skall ha möjlighet att planera för endast tre år i taget. Om å andra sidan tillstånd skulle ges tills vidare skulle detta innebära en etableringskontroll motiverad av arbetsmarknadspolitiska hänsyn. Länsstyrelsen ifrågasätter om inte beslut i sådana fall bör fattas av regeringen. Vidare ifrågasätter länsstyrelsen om inte etablerade affärsidkare utan tillstånd bör få bedriva tillfällig handel på orten, exempelvis när den ordinarie lokalen vid en tillfällig utförsäljning är för liten för ändamålet.

Svenska kommunförbundet betraktar de föreslagna ändringarna som marginella och föreslår att hela problemkomplexet ses över. Vid översynen bör beaktas att den tillfälliga handeln har betydelse från service-synpunkt för glesbygden i vissa fall. Tillstånd bör kunna medges för sådan handel, vilken kan bedömas ha en servicefunktion utan att inkräkta på den fasta handeln.

Sveriges köpmannaförbund anser att regeln om att handeln skall vara av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt har fått en alltför liberal tolkning. Man ställer sig tveksam till att tillstånd skall lämnas för sådan tillfällig handel vars varor inte direkt konkurrerar med de varor som den bofasta handeln saluför samt framhåller att en bättre utvecklad hemsändningsservice m. m. är att föredra framför tillfällig handel. Förbundet är negativt inställd till att ökad hänsyn skall tas till sociala skäl. En sådan regel kommer att leda till tolkningssvårigheter och i längden kommer den bofasta handeln att drabbas av en alltför liberal tillståndsgivning. Den bofasta handeln skulle indirekt få bära sociala kostnader, vilket inte ligger i linje med förbundets syn vad gäller konkurrens på lika villkor. Även *konsumentutskottet i Sandvikens kommun* avvisar förslaget som innebär att tillstånd skall lämnas om särskilda skäl föreligger.

Handelsanställdas förbund motsätter sig bestämt en ändring av 4 §. Att skapa en lagstiftning som inte gäller för vissa personer på grund av s. k. "personliga" eller "särskilda" skäl finner förbundet märkligt.

Att motivera i övrigt olagliga verksamheter med sysselsättnings- eller sociala skäl är inte acceptabelt. Förbundet finner det också märkligt att denna tolkning redan har tillämpats och alltså i strid mot gällande lagstiftning.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att förslaget som berör handel med varor av egen tillverkning skulle kunna medföra en omfattande ökning av den tillfälliga handeln. Den omständigheten att ett producerande företag saknar fast försäljningsställe kan knappast utgöra tillräcklig anledning till att lämna tillstånd. Som ytterligare villkor bör fordras att de sedvanliga distributionskanalerna inte går att utnyttja. De anförda förutsättningarna för tillstånd bör inrymmas i begreppet "särskilda skäl". *Länsstyrelsen i Norrbottens län* befarar att förslaget i denna del kan få negativa konsekvenser för den fasta handeln och avstyrker därför förslaget. *Konsumentutskottet i Sandvikens kommun* menar att en förutsättning för tillstånd bör vara att tillverkningen och försäljningen sker på samma ort.

5 Upplysningsplikten

Vad som har föreslagits i denna del har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran under remissbehandlingen.

RA anser det vara ett rimligt krav att konsumenten utan egen ansträngning eller begäran vid varje handelstillfälle skall genom anslag eller på annat sätt upplysas om säljarens namn, adress och telefonnummer. *SIV* bedömer det som speciellt värdefullt att en försäljare skall bli skyldig att öppet redovisa sitt namn och sin adress. Liknande synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *konsumentutskottet i Sandvikens kommun* samt *konsumentnämnden i Växjö kommun*.

Konsumentverket anser det lämpligt med en skärpning av informationskravet som innebär att den som driver handel skall vara skyldig att ange sitt namn m. m. Kravet på skriftlighet bör emellertid framgå av lagtexten.

Några remissinstanser har uttalat en viss tveksamhet vad gäller förslaget om skyldighet att överlämna en handling till köparen.

Konsumentverket anser det i och för sig tveksamt om det finns sakliga skäl i att i informationshänseende ställa högre krav i fråga om den tillståndspliktiga handeln än annan tillfällig handel. Man kan fråga sig om det inte är lika viktigt med information om den säljare som inte behöver tillstånd; denne finns ju inte registrerad hos någon tillståndsmyndighet och det kan därför vara särskilt svårt att spåra upp honom. *Konsumentverket* finner dock inte anledning att motsätta sig förslaget.

Sveriges industriförbund anser det viktigt att konsumenternas möjlig-

heter att reklamera blir väl tillgodosedda men ifrågasätter om konsumenten har svårare att nå säljaren vid handel som kräver tillstånd jämfört med handel utan tillstånd. Hänsyn bör också tas till praktiska aspekter då man uppställer krav på överlämnande av handling. Möjligen förekommer handel med varor av mindre värde och/eller där det är uppenbart för konsumenten att produkten har kort hållbarhet. Sådana förhållanden talar för en differentiering baserad på en relativt låg värdegräns till vilken skyldigheten att överlämna handling med informationer skulle knytas. Även *Svenska handelskammarförbundet* ställer sig tveksamt till en skärpning i denna del och anser att kravet i vart fall endast bör gälla varor med ett visst minsta värde, exempelvis 50 kr.

Förslaget om skyldighet att överlämna en handling är enligt *SPK* inte tillräckligt för att samhället på ett effektivt sätt skall kunna övervaka handeln. Enligt *SPK*:s erfarenhet har konsumenterna svårt att nå försäljarna trots att dessa har uppgivit namn m. m. I samband med att tillstånd ges bör företagen även åläggas att lokalt, exempelvis hos polisen, anmäla försäljningen och samtidigt lämna vissa utgifter.

6 Sanktioner

I promemorian föreslås ingen ändring i gällande bestämmelser, vilket i allmänhet inte har föranlett någon rinran under remissbehandlingen. Från vissa håll har dock framförts krav om bl. a. en straffskärpning.

Konsumentverket anser att straffsanktionen inte har haft tillräckligt preventiv effekt. Påföljden för brott mot lagen bör därför skäpas. Liknande synpunkter framförs av *konsumentutskottet i Sandvikens kommun*, som förordar en kraftig skärpning av bötesbeloppen.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har kunnat konstatera flera fall av olaglig tillfällig handel. Länsstyrelsen är inte helt övertygad om att antagandet att förbättringar kan uppnås genom en vidgad information och ökade erfarenheter är förankrat i verkligheten.

Sveriges köpmannaförbund framhåller att det är en ganska utbredd uppfattning att de nuvarande straffbestämmelserna ligger på en så låg nivå att det är mycket lätt att inkalkylera de eventuella bötesbeloppen i försäljningspriserna. Förbundet föreslår en straffskärpning. En förutsättning härför är att polismyndigheterna ges större möjlighet att bevaka att lagen efterlevs.

Länsstyrelsen i Kronobergs län påpekar att innehavare av fast saluplats vid torghandel enligt de flesta torghandelsstadgor torde vara skyldig att på saluståndet ha en skylt anbringad. En underlåtenhet att ha skylt kan således formellt beivras både enligt allmänna ordningsstadgan och lagen om tillfällig handel. En sådan påföljdskonkurrens är enligt länsstyrelsens mening otillfredsställande.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde 1978-04-27	4
1 Inledning	4
2 Gällande rätt, förslagen i promemorian och remissyttrandena ..	5
3 Föredraganden	5
3.1 Inledning	5
3.2 Allmänna synpunkter	7
3.3 Regleringens tillämpningsområde m. m.	9
3.4 Tillståndsprövningen	10
3.5 Upplyningsplikten	14
3.6 Sanktioner	15
3.7 Ikraftträdande	15
4 Upprättat lagförslag	15
5 Specialmotivering	16
6 Hemställan	22
7 Beslut	22
 <i>Bilaga A</i> Vissa ändringar i lagen om tillfällig handel. Promemoria utarbetad inom handelsdepartementet.	23
<i>Bilaga B</i> Sammanställning av remissyttrandena.	99

